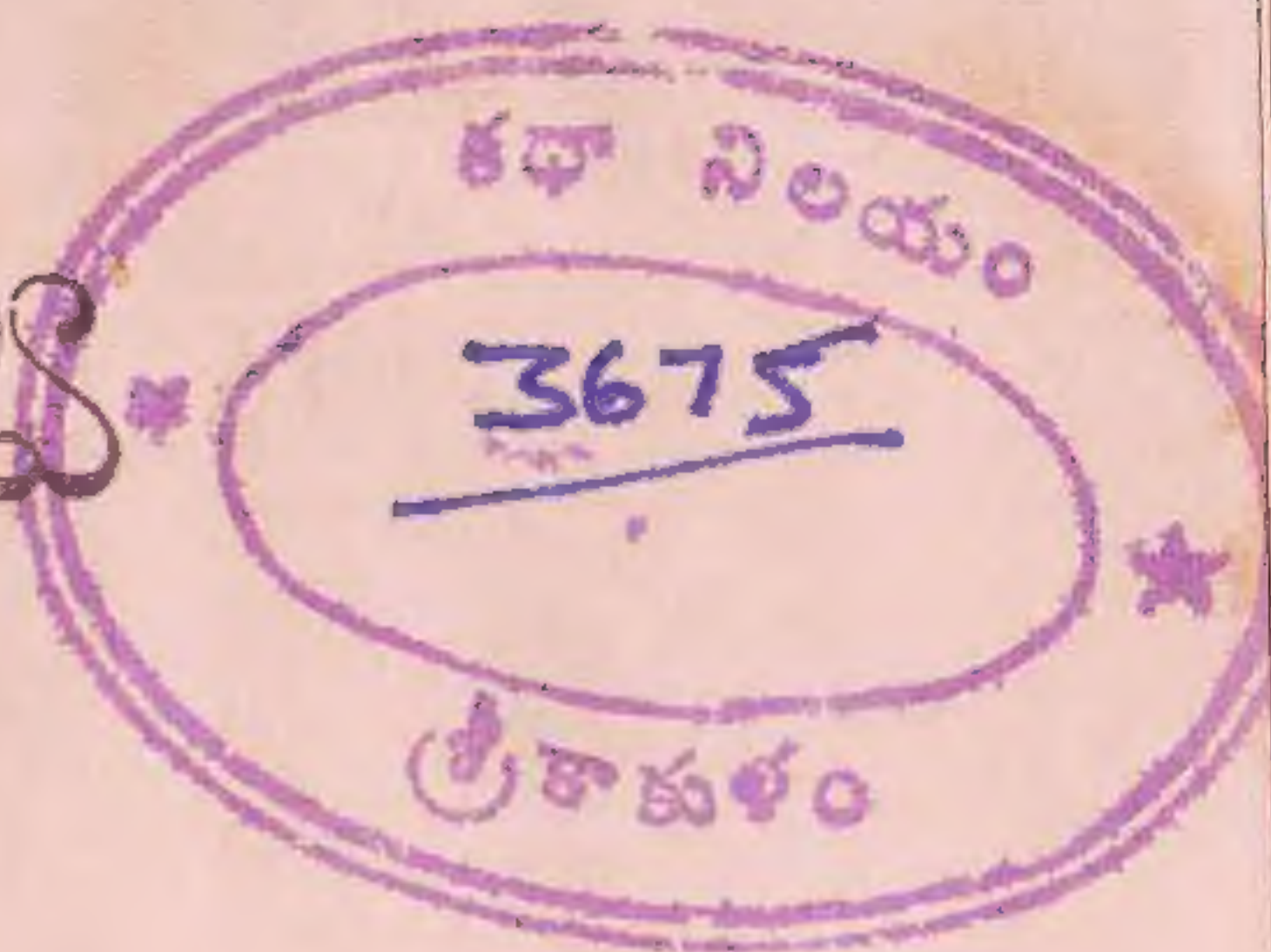

మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి

భంగిల్

చెంగల్వి

మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి

ఆదర్శ గ్రంథమండలి విజయవాడ

తొలికూర్పు

సెప్టెంబరు 1960

వెల : రూపాయిన్నర

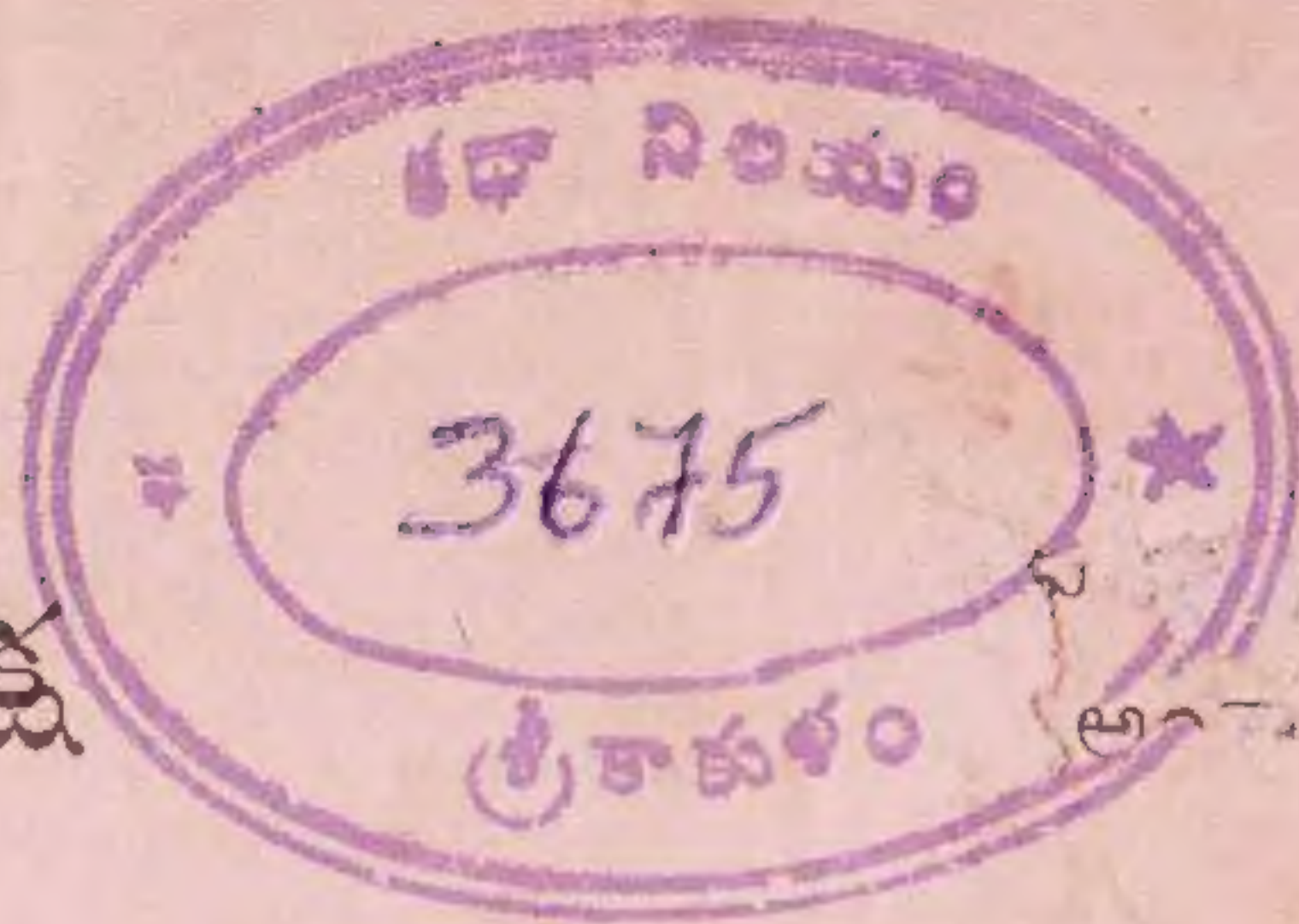
ముద్రణ :

విక్టరీ ప్రెస్,

విజయవాడ

ఇందులో

- ♦ తార్కికరత్న
- ♦ జీ...హరి
- ♦ చెంగల్య
- ♦ మాది
- ♦ కామకోటి
- ♦ రాజసూయం
- ♦ విపులాచ పృథ్వీ
- ♦ మస్తానీ
- ♦ చామన - చాయ
- ♦ సై రన్ద్ర
- ♦ జీన - ఫలం

తార్కిక రక్ష

డాక్టరు, కథలాగా చెపుతున్నాడు.

ఏ కులం అయితేనేం ?... ఏ వరం అయినా అంత ఆసాములున్నాడు : అంతకంటేని సాములున్నాడు. అదుగో అప్పుడే నాకు తెలుసునే... యింతకూ ఆ కా చేశాడు ఆ జాతిని అంత చులాకనగా... నీవు ఎవరని అనుకున్నా... నేను చెప్పే కథకు ఏం లోపం రాదు...

వేసీ వేయకుండా ఉన్నస్థితి... పెద్దభూతా: ఆయనకు అల్లారుముద్దుగా... పోనీ కాకిపిల్ల కాకికే ననుకో... లేక లేక ఒక్కడు... ఒక్కడంటే ఒక్కడు. కటుకుపోయినంత ఆస్తి-బొడ్డుడక ముందే పెళ్ళికూడా కాక తప్పదుకదా? - అయినందునల్ల ముణిగిపోయిందేమీ లేదనుకో - అవతలా ఎత్తు కెత్తు ఖరానాదారులే : అక్కడా ఒక్కతే పిల్ల... వియ్యం సరిగ్గానే కుదిరింది...

అన్నీ అంత సలక్షణంగా ఉండాలలు న్యవది ఉన్నందుకు ఏమిటి ఫలం? - ఏమిటో - మ చిలకా గోరింకల్లాగ కొడుకూ కోడలు • ని దిగి వస్తూంటే... తెల్లవారి లేవగానే చూస్తే... అంతకన్న జన్మకు ఏం కావాలి ?

ఏం తెగులా వాళ్ళకు ?... ఒళ్ళపొగరు కాకపోతే నిద్రలేవగానే మొగం కడుక్కుని క్రిందకు దిగలేరా ?'

నీ మొగంలే... నీ అంత ఆలోచన వాళ్ళకులేక...' -
'అవును : మరచిపోయినానులే ... వాళ్ళకుకూడా మెదడు ఉంటుంది దనుకుని...' - 'మూయవోయ్ భాయ్ ! ఉండబట్టే ... యింత కాండ నడిచిందనుకోరాదూ ?

ఏం జరిగిందో కున్నావు ఏమిటి ?-

ఆ ఆసామీ .. అంటే, పిల్లవాడి తండ్రికి అన్నమాట... గుడినీ గొల్లొంగొన్నీ గుటకాయస్వాహా అందామన్నంత దైత్యి : అయినా, ఎంత ఉన్నా అవతల కలిసిరాబోతుంటే అదేం చేదా, విషమా వద్దనుకునేందుకు... అందులో అతడికా?... అవతల సరే, ఒక్కతే పిల్లని ముందే విన్నవిస్తే కదా... దాని కడుపున దైవం రక్షించి ఒక్కకాయకాస్తే... యిక కోటలో పాగా వేసినట్లే... అక్కడిది ఒక్కరేజా ఎటూ బెసగదూ : కాకపోతేనో అంటే ఎందువల్లనే తేనేం... ఏ నాలుగు సవత్సరాలదాకానో ఫలించక పోవడమే సంభవించే పక్షంలో గట్టి చిక్కురాక తప్పదు. పిల్లదాని మేననామ పెళ్ళియూదు వచ్చే కూతురు ఉంది: ఎక్కడనుం పిల్లవాడిని తెచ్చి ఆ యింట్లో పడేసి బడేయించుదామని శకుని పన్నాగాలు వాడిచేశాడు పెంచే యోగం లేకపోయినా ... ఆ

గట్టిగా ఎల్లా అనగలదు?... అన్నకూతురు... అక్కరలేదు తోసి రా బంటుందా? -
దు యిటూ కాదు : అదే వచ్చినచిక్కు;

తీరా, భార్యపోకు పడలేక నైతేనే అనుకో... సరే అంటే...
కూతురికి సగం యిచ్చినా తతిమ్మా సగం పరాయియైపోవ
డంతే? - సగం అయితే ఎవరికి కావాలి? - అంతా ముద్ద
ముద్దగా వచ్చిందంటే అరానా ఘరానా -

పిల్ల వ్యక్తురాలు అయిందన్న, ఖబురు తెలిసినప్పటి
నుంచీ... మామగారు పెద్దదై అమాలో పడ్డాడు... తోచిన
దేవుళ్ళ కల్లా మొక్కుతున్నాడు - పిల్ల వాడికి సందు లేకుండా
అలవైన చోటల్లా రక్షణా రాలుగాయలు కట్టించాడు.
ఏ ఒక్కరాయైనా గురికి తగలకబోతుందా అని ... ఎందు కీ
ప్రయత్నం చూడతూ? కోడలు కాపురానికి నచ్చిరావడం
తడవుగా మనముడు కడుపునబడేటందుకు !

అలా దై నంమీద భారం వేసి ఊరుకున్నా ఏలా
ఉండేదో? - అతి ఆశకు పోయి ... దేశమంతా గొడ్డుబోయి
నట్లు - మన శాస్త్రాలను యింకా ఏంచేస్తే బాగుంటుంది? -
అని అడిగాడు : అంతటితో... ముణిగింది.

ఆ మహానుభావుడు చెప్పిన సలహా ఏమి టను
కున్నావు ... 'ఎందుకై నా మంచిది, కీడెంచి మేలెంచ
మన్నాడు పెద్దలు - మనవాడి నిర్వాహకంలో ఈషత్తు లోపం
ఉన్నా - మనం కనుకో - లేకపోవచ్చును - కాని ఫలం
శూన్యం - అందువల్ల, యింకా నాలుగు నెలలు వ్యవధి ఉన్నది
కదా ముహూర్తానికి ! - యీ తోపుగా - మాంచి మెలిక
లాంటి సానికూతురును ఏదో ఓ ధరకు సగటు మొత్తంమీద
కంట్రాక్టు మాట్లాడి అక్కడ మీ వాడిని చదవేద్దాము.
మిగుగుమిల్ల అన్నదికి కట్టడా వేస్తాము : యిక మనం

నిశ్చితంగా ఉండవచ్చును...' అని నచ్చజెప్పి- వీడి తస్సా
దియ్యా - అన్నంతా జరిగించాడు-

స రే-నాలుగు నెలలపాటు - శాంత లేదూ... మద్దెల
సుబ్బన్న రెండో కూతురు... అది !... దానికి వచ్చిందంతా
నూరిపోసింది. తరువాత ఏమైతేనేం దాని ముండామోసిరి-
ఏనాడో వాడు సుకృతం జేసుకున్నాడు గనుక నే ఆ గడప
ఎక్కడం ప్రాప్తమైందనుకో! - ఆహా... కుర్రడైనా అప్పుడే
అంత ఎన్నికలోకి వచ్చింది- సొమ్ము గుంజలేదా అంటావా-?
సొమ్ము... వాడి తాతగాడిసొమ్మా...! అక్కడ కలసివచ్చే
లప్ప! తాహతుకొద్దీ తెలం-ఆస్తాం తానతు... అది వీళ్లను
ఏమాత్రమూ వంచనచేసి గుంజకపోగా... పిల్లవాడికే ఎర
ఎక్కి... దోసిల్లాది! వాళ్లయింట కున్నురించాడు - పాపం
కాబోయే పెళ్ళికొడుకును తరఫీయతుచేయడానికి అది
పడినపాటుకు ఏమిచ్చినా రుణం తీర్చుకోలేరనే అనాలి :

ఇలా సర్వవిధములా ... సంసిద్ధులైనారు ... పెళ్ళి
కొడుకువారు.

సుముహూర్తము-

మాంచి ... క్రోనోమీటర్ జాతిలోది - కరుకైన
గడియారం పిల్లవాడిచేతికి కట్టారు, ఒక్క సెకను అటూ
యిటూ వారగాకుండా... సరిగా వేళచూసి ఓపికపడితే
ఆ క్షణంనుంచీ లెక్కవేసుకోగా పదోనెలలో పిల్లవాడు
... పిల్లవాడితండ్రి కాకబోయేపక్షంలో... అన్ని సంవత్స
రాలూ కష్టపడి కాశీలో నేర్చిన విద్యఅంతా... ఒక్క
గంతులో తిరిగివెళ్ళి గంగలో కలిపి వస్తానని కాగ్రాంతికుడు

...మీసంమీద చెయి వేసుకున్నంత భరవసాతో శాస
నంగా చెప్పాడు : వియ్యంకుడికి కొండలపెట్టుగా ఉంది
దైర్యం. హాయిగా విందుగుడిచి... ఫలప్రదానాలూ, పాలు
త్రావించడాలూ ఆ వేడుకలతోనుంచి తెరపిచేసుకుని
బయలుదేరిన తరువాత - భార్యా తానూ ... ఎన్నాళ్ళ
క్రిందనో ఉడిగిపోయిన పోడుములన్నీ సంకోషం సత్తాకొద్దీ
వాడుకచేద్దామని ఉబలాటపడి ... ముసలినిద్దరపోయి
నారు:

కోడికూసే మామూలు వేళకే మేలుకుని...వియ్యాల
వారింటికి వెళ్ళాడు... తెల్ల వారింది-

కొత్త పెళ్ళికూతురు - గుమ్మానికి ఎదురుగా లోపలి
నడవలో కూర్చుని...బోలుగా ఉన్న పెద్ద పొట్లాంబోంచి
బూందీపలుకులు వెదుక్కు తింటూ...చూసి, లేచి లోపలికి
ఒక్క గంతు వేసింది.

పిల్లవాడు యింకా గదివిడిచి రాలేదని ఎదురై
వియ్యంకుడు చెప్పాడు ... ఒకరినిచూసి ఒకరు కోరగా -
నవ్వుకుని...ఆ మాటా యీమాటాలోకి దిగారు. కాఫీ ఫల
హారం - భోజనాలూ...

అవాళ ఉదయమే...నఖశిఖపర్యంతమూ ఎగాదిగా
...తూచా తప్పకుండా పరీక్షచేసిన ఘనాపాతీ...పెళ్ళికూతురు
ఎదుటనే నలుగురు అమ్మలక్కలతోనూ పెదవి విరిచింది,
అల్లుడు మేధకుడు కనుక అంతగా తొందరపడలేదో ఏమో
అనుకునీ...మళ్ళీ ఎవరికివారు సర్ది చెప్పకుంటూన్నారు ...
అవాళ...నురువాడు...ముసుగుతో గుడ్డులాట ఎక్కువ

తూంది కాని, పొక్కడానికి వీలుపడకుండా...ముందున్న దేమో ముసళ్ళపండుగ-అని కొంత చోద్యంగా ఆదుర్దాగా కనిపెట్టుకుని వున్నాను - ఏంలాభం? - పిల్ల చెక్కుచెద రందే!

వియ్యంకుడిదాకా పాకలేదు - పిల్లదాన్ని యింటికి తెచ్చుకున్నాను...రకరకాల మిఠాయిలతో, తెప్ప తేలించి.. మూడు నిద్దురలూ కాగా...పుట్టింటివారు తీసుకువెళ్ళారు... వైశాఖంలో కాపురానికి తీసుకునస్తే...సూడిదలూ... ఆ హంగామా...తొలిచూలు గనక ముచ్చటకాదూ..అందులో ఆ రవంతమీద అంతా ఆధారపడి ఉన్నప్పుడు...

పిల్లది... వెలుపల ఉన్నదని తెలిసేటప్పటికి మామ గారికి ... కొడుకును నమిలి మింగేద్దామన్నంత కోపం వచ్చింది. తనకడుపున ఆలాటి అప్రయోజకుడు ఏలా పుట్టాడా అని కన్నవారిని ఉన్నవారినీ అందరినీ కలేసి అహో రాత్రేము ఏకబిగివిని మనసులో తూర్పారబడుతూన్నాడు. ఎంత ఖర్చుచేశాడు, ఎన్ని ఆలోచనలు చేశాడు...అంతా బూడిదలోపోసిన పన్నీ రేనా? - తోటివాళ్ళందరూ చూపించకముందే అందుకుపోతూంటే...ఎందుకు, ఏమన్నా ఏంఫల? - దక్కించుకునే వ్రాతలేదేమో ఆ దౌర్భాగ్యుడికి...

కాని...అప్పుడే నిలవేసి అడగడానికి వల్ల కాదు - యింకా కొద్దిరోజులు ఓపికపడితే ... అప్పుడు నిలవేసి “అబ్బీ! ఏమిరా?” అని అమీ తమీ తేల్చుకోవచ్చును. అని తనకుతానే సమాధానపడి అక్కసు అంతా దిగమింగు కుని ఉరుకున్నాడు - కనిపెట్టి చూస్తున్నాను; ఒకందుకు

మెరుగే! ఊళ్ళోనంబంధం అయినందుకు గోజూ పిల్లవాడు
నాగా లేకుండా నందె బసకముందే భోజనంచేసి అతవారింటికి
నల్లి పోయి వస్తూంటాడు. చూడగా చూడగా...
నామీ ప్రయత్నం చేస్తూన్నట్లు తోచును... ఇంతకు
ఏమికానున్నదో -"

అత గోజూ పియ్యంతులదగ్గర బహుశా కలుసు
కున్నాడు. అందు అంటే ఏమో - ఉభయపుత్రులలోపరి -

"నూ అల్లుడు ఊళ్ళో లేడా?" అన్నాడు అవతల
అతడు... ఇంకా ముక్కున నుంచే ఎందుకో గతక్కుచుని
"ఎరి, అలా అనుకున్నాను గానీ..." అని నవ్వుబోయి
చూచాడు. "ఏమీరావో, చూసి చాలా దోహతం ఉంది - పోనీ మా
పిల్ల ఏమన్నా అపరాధం ఉన్నా - మాకోసం రాకబోతే
మాన - తనసొంత ఉన్నదికదా -" నియమాన్నకొద్దీ చూచా
య్యా ఏదో మురిగిందిని తోచించింది దేవాంతం పు చెయ్యి
గనుక అప్పుడేమీ నల్లితెబడకుండా 'ఏమిటోలేండి... చిన్న
పిల్లమూ, పిడియపడుతున్నా జేమో; నేనుకనుక్కుంటానుగా.
మాపల్ల అపరాధమా? ఎంతమాట! - మూలకటీ నేనొక
దాని... మీరేమీ మనసులో ఆలోచించి పూను నేను గనుక..."
అని సర్ది చెప్పి కణకణలాడుతూ యింటి నేపుకు పురికాడు.

తీర్చిదిద్దుకుని... నల్లిపోబోతున్నాడు, దీపాలుపెట్టాలో
'గో అప్పుడే, కొడుకు. ఆ కోసంకో, అదివరకున్న అపేక్ష
అంతరితగణలన్ని, ఒక్క మంచి తుడిచిపెట్టుకుపోయి, ఆ నిమి
షంలో నాడిముఖం కోతిగానూ, నాడు సర్వవిధములా
సున్న పథమగానూ తోచింది. దేగింది మానుకో... సాడల

గొట్టేసి నిజమేమిటో నిలుచున్న పాశాన కక్కించాడు. విని, నిలుచున్న చోటే కూలబడ్డాడు. నసాశానికి అంటిందనుకో.

ఏమిటనుకుంటావు?—పిల్లవాడు రోజూ నిదురచేసేది ఎక్కడో తెలుసునా?— అత్తవారింట కాదు. అల సాని దాని—

అక్కడ కాదు నచ్చిపడ్డది చిక్కు! అభం శుభం తెలియకముందు పట్టుబలనగతాన పిల్లవాడికి ఒక ఒరనడిపెడితే ఆ ఓం ననుశివాయే ఒంటపటిపోయింది— ఇక లక్ష చెప్పవేయి చెప్పి యింకోటి ఎక్కడు.

వ్యాప్తినిస్తాను : పిల్లవాడు అన్నివిధాలా మాంచి పకడులోనే ఉన్నాడు—ఆలాటి లోప మేమీలేదు. ఒక్కటే ముఖ్యలోపం—పెరిగి పెద్దవాడై—రెక్కలు వచ్చేదాకా వాడి మానాన వాడిని విడిచిపెట్టకుండా—మెడలూ నడుమూ బలనంతాన విరిపించినందునల్ల ప్రమాదం జరగనలసింది. కాని ఆలాటిది గడచాడు అయితే పులిమీద—పుట పంజాయిం చింది. పెక్కు—అంటే నాడికి సంబంధించినంతవరకు సుబ్బన్న పుత్రిక—అనంగ సర్వస్వం అని మనోవాక్కాయాల—గాయంగా కూడిపడిపోయిన ఒరనడి, ఒక్క—పెళ్ళాన్నే కాదు, రంభను తీసుకువచ్చి దాఖలుచేసుకో...కుచ్ నహీ హోతీ...హహానక్తో

ఇందాకా గ్రంథం పెరిగిన తరువాత ఏమిచేయడం అని నా సలహాకోసం వచ్చాడు : కాళ్ళావేళ్ళా పడి బతిమాలాడు. ఎంతైనా యిద్దుకుంటాను, కొవ్వాలంటే ముందే

పుచ్చుకోమన్నాడు. ఎలాగైనా పిల్లవాడి మనసు, ఒళ్లు, పెళ్ళాంవేపుకు మళ్ళించి—

‘ఇదీ కథ’ అన్నట్టు, డాక్టరు సిగరెట్ ముట్టించుకుంటూ నంచిన తల ఎత్తుకుందానే పొగమీదుగా కనుబొమలు ఎగురవేశాడు—నేను, పొగ గుక్కపట్టి... సిగరెట్ నేలవేసి కాలనురాస్తూ, గిరగిరగా—రింగులు చుట్టించాను.

“ఏమిటిచేయడం?” అన్నాడు డాక్టర్.

“చేయడానికి చాలా ఉన్నాయి. ఏది పీలవుతుందా అనే ఆలోచనేకాని—”

“అంటే...”

“అయితే అక్కరలేదులే... మొదట అనవసరంగా చేళ్ళించుకోబోమ: మనం యింతకుపూర్వమే ఆ ఆలోచనలన్నీ చేయడం... ఏదీ చేయడానికి నీలులేకపోవడం... చేసినా ప్రయోజనం కనిపించకపోవడం. . అంతకాండా జరిపే ఊగుకున్నాము: — అంటే, నేనూ ఆయనాను”

“ఏంచేశారో సెలవియ్యి”

“చేయడం నేను కాదులే... నునది సలహామటు కే అనతల, బండ్ అయితే, ఏలాఉంటుందోనని—ఇకనుంచి నీ గడప తొక్కనీయవద్దని—అక్కడ కట్టుదిట్టంచేసి— అయినా సానిదాని నిజాయితీ ఏమిటి... ఎన్నిదోనలుంటాయి రప్పించుకునేందుకు అని... పిల్లవాడితోండ్రి ఒక్క మండలందాకా... శాంతిను వెంటతీసుకు వెళ్ళి మదరాసులో కాపురం పెట్టాడు: ఉన్న ఊరులో అయితే... ఎవ్వరూ నాసికొంపలో

పడిఉండటానికి వీలులేని ఘరానాతనం ఒకటాయెను. నా అక్కడైతే ఎవరు చూడవస్తారు?—ఇక్కడ యీలోపుగా పిల్లవాడి మనసు మారగూడదూ?— సరే అది ఫయిల్ అయింది: పెళ్ళికొడుకు, యింటిదగ్గర మడిగట్టుకు అలాగే కూర్చున్నాడు కాని...వీసంఎత్తు మారలేదు.

‘కడుపు ఫలించడం కదా కానలిసింది, సైన్సుచూపిన దోషను ఏదన్నా సదుపాయంచేదాం అనుకుంటే అక్కడ ఒక ప్రతిబంధం ఏర్పడ్డది. మనం తెలవితేటలన్నీ వినియోగించి పిల్లదాన్ని ఒప్పించినా తీరా పిల్లనాడు భారసాల పీటలమీద కూర్చోకపోతే? — అందుకని ముందే వాడిని కదలేశాం—అనుకున్నంతపనీ అయింది. వాడూ మొత్తం మీద రాటుదేరాడు—నేను చెప్పిందంతా విని ‘ఏనుండి నా ప్రమేయంలేకుండా నా పెళ్ళాం నీళ్ళాడిలే—పక్క నే నెందుకండి - మీరంటూన్నారే ఆ టెస్ట్ ట్యూబ్ కే పీటవేయండి’ అన్నాడు : తిప్పికొట్టాడు కదా అని ముఖం జేవురించు కున్నాను. కాని మనసులో ‘శహాబాస్’ అన్నాను—

తండ్రి కత్తులు నూరడం మొదలుపెట్టాడు: వాడిని నెళ్ళగొడతానన్నాడు — పైసా దక్కనీయనన్నాడు — చూసుకో వాడిని ఏంచేస్తానో, అని నిమిషానికి నిలివెడలుగా ఎగిరాడు: కాని, నేను నిదానంగా సర్ది చెప్పాను — “నీవు మెదలకుండా చూస్తూ ఊరుకుండటం మేలు. అలా కాకుండా హంగామా చేశావా అంటే—నలుగురికీ యీ విషయం తెలిస్తే ఎదురు నీ నెత్తిమీదికే తెచ్చుకుంటావు: అతి ఆశకుపోయి బంగారంలాటి కొడుకును చెడగొట్టావు

అని పొక్కిపోవే యిక పైసాకు చెలామణీకావు. తలఎత్తు
 పుని తిరగడానికి వీలుండదు: యిప్పుడు—యిహా ఎప్పుడూ
 నీ మానాన నీవు ఉంటివా యెనా - నీవు యిచ్చినా ఇవ్వక
 పోయినా - అనతల సగం ఏలాగూ రానేవసుందికదా
 నానితో నీవు సుఖంగా ఉంటాడు ఎవరెవరి గీతలో ఎలా
 ఉంటా - అలా జరుగుతుంది - మనం కేవలమూ నిమిత్త
 ములా...” యిలా కొంత వేదాంతమూ కొంతనాక్యమూ
 నీవు - అనతలనాడికి ఊపిరాడకుండా దంచి మొత్తంమీద
 నీ గీతనిపించాను—యిప్పుడు అతడు పిల్లవాడితో లికిపోడు:
 కోడులు—చట్టం నలుగురిపై బంగారపు బగువుతో -
 ను ను ను ఉంటుంది - లక్ష్మీ ఓడిపోతూ. కొడుకు సాని
 నాడో అవిచ్చిన్నంగా సంసారం సాగిస్తూ ఉన్నాడు—
 హాయిగా వెళ్ళిపోతున్నాయి రోజులు...

“కథ కంచికి వెళ్ళివచ్చేనా?—”

“పంచారింఛిన నీ...” డాక్టరు ఎదురుగుండా గోడ
 సిగవ ఉన్న గాడెక్ కేలెండరు బొమ్మవేపు అభినయిస్తూ
 పెద్దపాదంలో అగపాదము కూనిగాలాగి--“చుట్టూ కంచె
 పసే శాంకాదూ చేనుకి—అప్పుడే ఎక్కడకు వెళుతుంది?
 “అంటే ఏమిట”ని నీవు అడగబోతున్నావని నాకు తెలుసు
 నులే—నీకు ఆ ఆయాసంలేకుండా నేనే చెప్తాను కాచుకో.
 అసలు నేను చెప్పనే అక్కరలేదు - యింత ఒళ్లువిసుచుకుని
 కష్టపడినందువల్ల మనవాడికి ఏం లాభించింది? అని ఆలో
 చించినట్లు యివే - గాగుండిపోను: పని, పోనీ:

“తండ్రికి కొడుకుకు పాత్ర కుదిరించానుకాని - ఆయన కడుపులో మంట ఓపట్టున చల్లారుతుందా? - యిప్పుడు ప్రయత్నం ఏమంటే - ఆయన ఏలాగైనా మళ్లా ఓ కొడుకుని కని - వాడిద్వారా - పెరిగి పెద్దవాడైన తరువాత - ముచ్చటలన్నీ పూర్తిగా తీర్చుకోవాలి - అందాకా నిద్రపట్టదు. మరి. యీ నయసులో పునఃపూనుకోవాలంటే - సుస్తి కట్టాలికదా. ప్రస్తుతం అందులో నిమగ్నుడనై ఉన్నాను. డబ్బు మంచిసీశ్యలాగా ఖర్చుఅవుతూన్నది అపురూప - దినుసులన్నీ మందుల్లో ఒంటపట్టిస్తున్నాను - నేనో రేపో మళ్లా బాలకుమారుడిలాగా నున్నగా తయారవుతాడు చూడు--”

‘ఆహా-మీ జాతి చేతపడితే నున్నబడక తప్పదు. ఆ పాపిష్టి ద్రవ్యంలో కొంతపెట్టి - కారు కొనుక్కో.’

కారుకోసం-యింత తంటాలుపడాలా మేడ వేయిస్తానోయి-అప్పుడే అయిందనుకున్నావా? ముసలమ్మకుగూడా మెరుగుపెట్టనద్దా?-యిప్పుడే ఆ మాట ఎత్తితే రెండు మోతాదులకు ఒకటే బిల్లు గిట్టుతుంది. తదనంతరంబై తేనో కారెండుకు పేనే కొనేస్తాను. కొంచెం ఓసికపట్టు” డాక్టరు మీసం ఆనవాలు అంత మేర మెల్లిగా తడుముకుని-నవ్వి నా కొకటి తా నొకటి-సిగరెట్.

‘రాబందులు నయంరా మీకన్న - ఎముకలన్నా మిగులుస్తాయి.’

‘కాల్లియస్ అమ్మకోడం, చేతగాక ! కథలు వ్రాయడం, కబుర్లు చెప్పడం అనుకున్నావా ఏం?—వైద్యం అంటే.’

‘కాదు. అంతకన్నా ఘనమయిందే లేతసారకాయలు విధివిరామమూ లేకుండా ఫరఫరా జెగ్గాయ్యడం.’

డాక్టరు నవ్వుతున్నాడు !

బి...హా(

సినిమా అయిపోయింది. అయిపోతుండగానే ఆకాశ గంట గణ-గణలాడటం మొదలుపెట్టింది. ఈ లోపుగానే హాల్లో ముప్పాతిక మూడుపాళ్ళు జనాభా, తొక్కుకుంటూ, త్రోసుకుంటూ, బల్లలక్రిందా, బూడ్సులకాళ్ళక్రిందా వ్రేళ్ళపడి కయిల్సుకుంటూ, బయటపడ్డది... గడ్డునిదురలోనే ఉండి... భుజాన వేసుకునేందుకు అలవికాకుండా నిక్కుతూ నీలుగుతూన్న పిల్లలసికూడా, తల్లులు ఎలాగో గదమాయించి సందిటపట్టుకునో, వీలైనంతవరకూ చంకను వేసుకునో, ఎలాగో అలా జేరవేస్తున్నారు. మొదటినుంచీ కునికి పాట్లతో కూర్చున్న ముసలమ్మలందరూ, ఒక్కసారి ఫెళ్ళున ఆనలింది మేలిముసుగు సవరించుకుంటూ మెట్లు దిగుతూన్నారు... ఆద్యంతాలూ, ఫిలిం తెగినప్పడల్లా చేగోడి-సోడా గానంచేసిన ఛోక్రాలందరూ, దుకాణదారుడికి లెక్కచెప్పి డబ్బు నప్పగించుతూన్నారు. హాలు తలుపులు ఓచెంపనుంచి దబా దిబా మూసుకువస్తున్నవి...

సీతాపతికిమాత్రం, ఇంకా మెలకువరాలేదు. నిద్ర అనుకుంటున్నారా? దీపాలు ఆరిపోయినప్పటినుంచీ రెప్పంటూ వాల్చాకా? ఎత్తిన తల దించాడా? ఉహు—

తెర తెల్ల బడిపోయినా, సీతాపతి కళ్ళముందు ఇంకా... ఆ పిల్లది మెసులుకూనేఉంది; వచ్చిపూరింది; హా...—

ఎవరూ లేచి వెళ్ళిపోమ్మనలేదు...కాని, రొద చల్లా
రిన తరువాత ఉరిమే నిశ్శబ్దం, అతణ్ణి అక్కడ కూచో
నిచ్చిందికాదు.

దుకాణం దగ్గరకు వెళ్ళాడు, ఒకటి రెండు సోడాలు
త్రాగాడు. సిగరెట్లు వగయిరా కొనుక్కున్నాడు...
నూపాయియిచ్చి చిల్లర సరిగా లెక్కచూసి పుచ్చుకున్నాడు.
సిగరెట్టే పెదవులకు అంటించుకుని, ముట్టించేందుకు అగ్గిపుల్ల
గీచాడు...ఇవన్నీ తెలిసే చేశాడా? కావాలని అనుకుని
చేశాడా? — ధ్యాస ఎక్కడుంది?...

సోడాదుకాణం గోడనుడెన్న పాతకేలెండరుమీద
ఆ అమ్మాయి ఉంది...లైమ్జూస్ నీసా నిమ్మగుత్తుల లేబిల్
మీద ఆ అమ్మాయి ఉంది...అగ్గిపెట్టిమీది మూడు—
మామిళ్ళమీద ఆ అమ్మాయి ఉంది...ఆ పిల్లది, నీతాపతి
కనుపాపైపోయింది.

రోడ్డంతా...ఆ అమ్మాయి, యిందాకటినుంచీ పద
కొండువేల అడుగునా తిరిగిన తోటలూ పేటలూ...

ఒళ్ళు తెలియనిస్థితిలో ఉన్నట్లు, నీతాపతికి తెలి
యదు. నడనగా నడనగా, సందులూ గొందులూ తిరిగి...
ఇల్లు దాసంతట అదే వచ్చేసింది; ఇల్లాలు గుమ్మంలో నిలు
చుని ఉంది...సద్దూ సందడి చూసి, యీవాటికి ఆయన
కూడా వస్తూఉంటారు కదా అని.

అల్లంతదూరాన మనిషిని చూసి, ఆవిడ మండిగం
దాటి యోపలికి వెళ్ళి నిలుచుంది. చూసిచూసి ఇంకా రారే

మా అని తొంగిచూసేటప్పటికి... ఏడి... నడక యిల్లు దాటేసింది...

ఇల్లాలు గబాగబా రెండు అడుగులు వేసి కలుసుకుని... రెక్కపుచ్చుకుంది. సీతాపతి ఎగాదిగా చూసి, ఆమె నడిపించినట్లు వెనక్కు తిరిగి వచ్చేశాడు.

హాల్లో దీపం జ్యోతిలాగా వెలుగుతూంది. సీతాపతి కళ్ళు జగాల్ మన్నవి... రెప్పలు దబదబా అల్లాపుతూ... 'మంజరీ' అని ...

ఇల్లాలు పలుకదు...

'మంజరీ' అని మనసుతో - మనసంతా పిలుస్తూ... చెక్కిలిమీదికి చెయి జాచుకున్నాడు... ఇల్లాలు, ఉలకదు.

'మంజరీ... మంజరీ' అని పేరుతో పేరును హెచ్చు వేసి, నవ్వి... అమాంతం కాగలించుకోబోయే హంగామా చేసింది, ఇల్లాలు. సీతాపతికి, కళ్ళు తేరపినపడి... మనసులో తిప్పింది. పెద్ద పాటుపడ్డవాడి నిస్త్రిణ వచ్చింది...

'—ప్ప—పెళ్ళాం...' అని తనమీదతాను, తగని జాలిగా గొణుకుకున్నాడు.

'హయ్యో-పాపం, అలాగా?' అని కొంటేగా విచార పడబోయింది ఇల్లాలు.

—సీతాపతి ఒళ్ళు సలసలలాడుతూంది... కళ్ళు మూతపడలేనంత కాకగా ఉంది... పక్క కుదరిక తెగ మసులుతూన్నాడు... ఓటే మూలుగు!

...సిగరెట్లు కాల్చి కాల్చి పైత్యానపడిన ప్రాణ భీషణా యాక అదే కలవరింతులు, అదే ధోరణి!...

ఇల్లాలు, కళ్ళల్లో నత్తులు వేసుకుని, తెల్లనాన్నా పక్కను కూర్చుని ... సముదాయంపుగా వెన్నురాస్తూ... చిచ్చి కొడుతూంది.

తెల్లనాన్నా ఒకటే వేగి - వేగి, ఎలాగో తెల్లనాన్నా: ఎమ్మోకాసి, దిగుడు లేకపోయేనే: వడ్లగిరిజపడితే నీలగిరిజ అయోటటుంది.. ఇక, అయినట్లే...

ఉన్నట్టుఉండి, అట్టే ఛస్సిన దిగజారి ఊరుకుంది జ్వరం: ముచ్చెనుటలూ పోసినవి—నీరసం లోకిడించింది... ఆవసోపాలు, కళ్ళు మూతలుపడటం...

పట్టుబలనంతాన ధారకంచేసింది ఇల్లాలు: ఆ కాస్త జూల ముంగుడుపడిన కాస్సేపటికి తెరిపినిపడ్డాడు సీతాపతి: నా పకారం, తలగడ్డకింద తడుముకుని, నణి కేచేతుల్లో సిగరెట్ వెలిగించాడు...

సీతాపతి జాడలన్నీ అద్దంలో కనిపెట్టుకుంది ఇల్లాలు.

...దగ్గాడు, మూలిగాడు...దగ్గా మూలుగా కలి పో... రాగవసుసలో కొరకబోనిచ్చుకున్నాడు...ఉహూ, ఇల్లాలు- ఇటు తిరిగి చూడలేదు...

‘పిలిస్తే పలికే దిక్కుకూడా లేదు... ఓపిక పున్నంత బిగ్గరగా కొరకొరలాడాడు. ఇల్లాలు, కుంయ్ - కంయ్ మనలేదు.

‘నిన్నే మహాప్రభో!...నీకే మనవిచేసేది...’ సీతా పతికి అంతకన్న హాములు చేసేందుకు సత్తువ రాకపోయింది.

‘చి తం—చెయ్యండి... నేను ఏమన్నా కాదంటున్నానా?’... ఇల్లాలు, అద్దానికి జవాబు చెప్పింది.

‘అవును, ఎందుకు అంటావా?’... ఎదురుగుండా కూర్చున్న కుర్చీని గదమాయించాడు.

‘ఏమి టా గద్దరితనం?’... ఇల్లాలు బల్లమీది సెల్యూలాయిడ్ పాపాయి చెవిపట్టుకు ఆడించింది... సీతాపతి కేపురుమన్నాడు... ‘ఉంగపడతా నుండమ్మ!’ అనుకుంటూ, ఇల్లాలు, కాఫీ—కషాయం సీతాపతిచేత గళ-గళ త్రాగించింది... ‘ఏనుగు తిన్నా వెలక్కాయ జీర్ణం... కాముడు తిన్నా కజ్జారపండు జీర్ణం... మా అబ్బాయి తిన్నా...’

...చక్కలిగిలికి ఉక్కిరిబిక్కిరై చేయి విడిపించుకుని... తుమ్మెద ఝమ్ తప్పించుకునే కణ్వా పుత్రిక భంగిమాలై గిర-గిరగా ఉబ్బి తబ్బిబ్బులైంది... ఇల్లాలు.

చిలిపి-పాపాయి చిరునవ్వు పెదపులమీద పొదుపుకొని... అల్లా హాయిగా మళ్ళీ నిద్రపోయినాడు, సీతాపతి... నిదుర మదరించి :

—అచ్చంగా అసుర-సంధ్య వేళ : ‘అబ్బాయి కిదే నిదురమ్మా—అడ్డాల పాపలకు అదుపూరితా లేకపోతేసరి, గారాబం మీరిపోతూంది—’

...కలలకోసం మొగం వాచిపోయిన కర్పూ. తెరిపినిపడేందుకు రెప-రెపలాడుతూన్నవి — పులి వచ్చిందంటే...’ కళ్ళ మీద కిల-కిలగా ఉబ్బి నున్నది ఇల్లాలు : ‘కొగిలి క్రికి

రిసికొంటూ 'ఫలి' గా వణకడం బాగుండదా!' అనుకుంటు
న్నాడు సీతాపతి...

'ఇలవేలుపులు ఊరుకోరు'... ఇల్లాలి మనసు ఇల్లాలి
మనసు ఇలా ఎదురుతిరిగి... సంజెదీపం వెలిగింది.

ఎంకో లాలనగా బ్రతిమాలింది, సీతాపతి వాలకం.
'అమ్మా, ఆశే... అనేంత ఓరలైనవి ఇల్లాలి
చూపులు...

—సీతాపతికి, లేనినత్తున వచ్చింది.' మనసులోకి
కలుపుకు, ఎక్కడనుంచో మళ్ళీ ఆ అమ్మాయి ఊడి
పడింది: ఇల్లాలు కళ్ళకు కనిపించలేదు... అక్కసుకొద్దీ దభా
లున చేసిన వీధితలుపు చప్పుడన్నా వినిపించలేదు.

తాను నడుస్తూన్నానో, రోడ్డు పరుగేత్తుతున్నానో,
సీతాపతికి అర్థంకావడంలేదు. కళ్ళముందునుంచి అందరూ
రం మన పోతున్నాను... తిన్నగా పరకాయించి చూసే
నందగింపు లేదు... అల్లంత ఉన్వేతుగా గాలిలో నలు
మూలలా, రకరకాల స్థాయిలో, ఆ అమ్మాయి నవ్వులు
...నీ తల్లో చూసినా ఆ అమ్మాయి దిద్దుకున్నట్టుగా
పువ్వులు... అంతా ఆ... ఆ... మయం;

...పొంగి బల్ల మీదపడ్డ సోడాలనుకుగు-తడి మాయ
మూతుంది—స్టాక్ బోసినుంటూన్నది... సిగరెట్ గుక్క
గుక్కరూ మొదలంటా రగిలే కెంపు... కళ్ళ జేవురింతకు
పాపే, ఒళ్ళు దగ్గిరపెట్టుకుని పొగ లూకుస్తూన్నది. నిలు
నెలా గోరువేచని నలుపు, నీలుగుతూంది.

నిట్టనిలువున నిలుచోబోయినాడు. ఎదురుగుండా, బల్లమీద అద్దం తలతిరగబోయి — ఒరిగింది. ఒళ్ళు రావాకు లాగా తేలి... మనసు, ఏ ఆలోచనా పెరగకుండా, ఓక్షణం దుబ్బేసిపోయి, మరుక్షణంలో అద్దమైపోయింది... పక్కగదిలో, ఖడ్గ-త్రిశూలాల ఘర్షణ అలికిడిగా వినబడుతూంది... అప్పుడే ఎవరో పెదవులు బిగించి విగబడుతున్నారు.

—ఎవ రా తొంగిచూసింది ?... ఏమో ఎవరో జాడా లేదు.

తేకేం... అమగో తలుపువారను చీరె అంచు... కొట్టొచ్చినట్టు... ఎవరో... పక్కకు తప్పుకుంది... నుల్లా ధటుక్ మంది...

ఎవరో...? అజ కనుక్కుంటే ?... ఉహు, కాళ్ళక్రింద నేల, తందనాలయేట్టుంది...

ఆలోచనలకూ... చూపులకూ అర్థం పొసగడం లేదేం?... రెప్పలు వాలలేవేం?... మనసు అల్లాగ్న లేనేం? నాకు నేను స్వాగీనం కాకపోతే... పొరబాటున ఎవరికన్నా చిక్కుతానేమో... అది మరీ, మరీ మొండిచిక్కు...

ఎక్కిమ్మినచ్చేట్టుగా ఉంది గొంతులో... కడుపు నిండుగా ఉంది... ఏమిటో — ఏమిటోగా ఉంది...

బలంగా, తలా, మొగం నిమురుకున్నాడు: మెడ నరాలమీదనుంచి కణతలవారగా, కళ్ళచుట్టూ, బొటన ప్రవేశ్యో ఏకబిగివిని మాలీస్ చేసుకున్నాడు... “నా పేరు సీతాపతి” అని ఖచ్చితంగా అనుకున్నాడు.

ఆ అమ్మాయి తలుపు రెక్కను ఆనుకుని, సిగరేట్ పూలు సరి జేసుకుంటూంది. ఓరచూపులు చూస్తూంది... బొటనప్రేలితో నేలరాస్తూంది...

—తన్ను కాదనుకున్నాడు నీతాపతి.

...కూనిరాగం సమగుతుంది...స్థాయిని బెదరిస్తూంది--గొంతు సవరించుకుంటూంది.

—నీతాపతికి చీనుకుట్టిచట్టన్న లేదు.

...యకాయకి చేరువకువచ్చేసి బల్ల అంచుని చేతులు ఆన్చి, కొంచెం ముందుకువంగి పలువరస కనపడే కనపడ నట్లుగా క్రిందిపెదవి వెక్కిరింపుగా విచ్చింది...

—నీతాపతి చూపులు మారలేదు.

నీవిగా మార్చిపోయాన్నా... అహింసేగా, సిగరెట్ ముట్టించి... పొగ నిలుపునిటాకగా గింగిరాలుగా ఊదించి. సిగరెట్ కమిచి పట్టుకున్న రెండుచేళ్ళూ అతని పెదవుల దాపుకు చాచింది...

నీతాపతి నిదానంగా ఒకటికి రెండుసార్లు నుదురూ కణతలూ చిట్టించాడు. కళ్ళు బదువుగా అల్లార్చాడు. అవాళ ఎప్పుడో పోసుకున్న తలంకితో కుంకుళ్ళనుకుగు, ఇప్పుడు కళ్ళల్లోకి పోతూంది..తల తేలికనుపడుతూంది... మరీ తేలిక అవుతూంది. ఒక్కసారి ఒళ్ళు జివ్వచున్నది... సరాలు, వాటంతట అవి ఎక్కడికక్కడే సద్దుకున్నవి.

—ఆ అమ్మాయి...

...అవును పాపం, ఆ అమ్మాయి... ఇదుగోయింద...

పచ్చకాగితం ఉండకట్టి గుమ్మంలోకి విసిరేశాడు...
...చీ...చీ...ఉస్కో...

తర్జునీ... ముమ్మారు గాలిని నెట్టాడు... ఆ
అమ్మాయి మొరగకుండా నెల్లిపోతూ, కోపం సత్తువకొద్దీ
గది తలుపుమీద చూపింది...

...జుట్టు కొంచెం చెరిగినట్టు నివేదించడానికి అద్దం
వినయంగా వంగింది.

—రెండుకప్పులు కాఫీ... తలనంచుకు త్రాగేశాడు...
మూడు, నాలుగు వేళ్ళు తడిచేసుకుని పెదవులు తుడుచు
కున్నాడు... ఆకలేస్తూందనుకున్నాడు...

—మొదటిఆటసినిమా వదిలేశారే అప్పుడే?... పది
దాటిందన్నమాట... మొగనాళ్ళకన్న ఆడవాళ్ళే తెగబడు
తున్నారే... అంత బాగుందన్నమాట...

హాల్లుదగ్గర, అబ్బో ఎంత పొక్కిరిలాట?... అందరికీ
అందేవేగా టిక్కెట్లు, - కొంచెం ముందూ వెనకా!...

నెత్తిమీదనుంచి కంఠందాకా, కైవారంగా అన్నీ
దీపాతే!... హాన్ని దీపాల్లో ఆ ఏనుగుంత మొగం... పాపం తెగ
మీద ఏగో పొందికగానే ఉంది, కొంతవరకూ...

ఒక్క-టే రిక్తా... ఒంటరిగా, ఖాళీగా పడిఉంది...
సిమెంట్ రోడ్డేమో, యింటిగుమ్మంలో దిగుదామన్నా... ఆ
జోరు, మరో నాలుగు అడుగులు వేయించింది...

—ఇల్లాలు, వడియా తెలా వేయించిందో... అన్నీ
మాడి బొగ్గులు: ఒక్క దగ్గరలేనప్పుడు, నాటిజోలికే
పోకుండాఉండటం నుంచి

...ఏదో ఆలోచిస్తూంది మనసు: కుర్చీ కచ్చగా ఊపుతూంది... అవును నోరు శహానూసుగా పండింది...

బడకంగా ఆపులింపాడు: సిగరెట్ కొడిని, గోటి మీటుతో అదల్పాడు... కుర్చీని ఊతంగా ఊగిస్తూన్నాడు.

ఇల్లాలు, పక్కగదిలో లైట్ వేసింది. ఇక్కడిదీపం టకొన ఆరిపోయింది...

—“...ఇంతప్రొద్దెక్కినా, ఇదేనిద్ర?... ఇదేం నోకం?... మరీ కొరకరానికొయ్య అయిపోతూందే?... అత్తగారు క్రింద సాధిస్తూంది.

నవ్వు దాచేసుకున్న మొగంలో, ఇల్లాలు చెక్కిళ్ళు అద్దుకు దిద్దుకుంటూంది .. అద్దం నిర్మోగమాటంగా, గోరంతలు కొండంతలుచేసి, గుట్టచిక్కించుకు విసిగిస్తూంది.

...సరసనుకూర్చుని, మీదకు ఓ చెంపగా పరిగి... గాజులజతలు ఒరసుకు కందిన చోటల్లా... వెన్నున కెంపులు వెలితో మీటుతూంది... అక్కడక్కడ అవి గిలిగింతలుగా రెచ్చిపోగా...

సీతాపతి, నిదుర తెలియకుండానే మూలిగి, నీలిగి, మరీ ఎమూలగా పక్కదున్నే శాడు. ఎండు చురాచురా మీదపడేట్టు, ఎదటిపక్కకిటికీ భారగా తొరిచేసి, రక్కలకు కొక్కేలు తగిలించి... ఇల్లాలు, క్రిందికి వెళ్ళిపోయింది... ఒకసారి వెనుదిరిగి చూసి...

పిచ్చికలు, గదంతా గండ్రగోళంగా... కిచకిచలా జేస్తూన్నవి. సీతాపతి ... సమంగా పక్కకు పుత్తిగిలి, నిద్ర పోయన్నాడు, ఒక్కగుక్కను.

—బారలవారీగా ఎక్కిపోతూంది పొద్దు: ఆ చెట్టు మీద, ఈ పుట్లమీద, మిగిలిన నీడచురకలన్నీ సాఫుగా ఫెళ - ఫెళగా ఆరిపోయినవి... ఏండ గుచ్చుకుంటూంది...

—గ్రామోఘానముల్లు ఒత్తి రాపాడుతూంది... పాట విూదికుక్కపిల్ల గిగ-గిరా వానా-వానా-వాలప్ప...

కలలలో మురిపించి,

కానరా వేమోయి

నిలువనీయని నలపు

నీ పాల బడెనోయి...

—నీ తాపతికి, లీలగా వినిపిస్తూంది... నకుర...

పసిపూపప్రాయాన

ననీవాడలేనోయి

మిసిమి బంగరుచాయ

మేను సగమకానోయి...

మొగమాటమై, చెలిమి

నగుబాటు లాయెనని:

సిగలోని మాలతుల

సిగ్గుచిమిడిందోయి...

నీలాల హురుమంజి

నివురు తేలిననోయి;

జాలి-మాలిమి జన్మ—

జన్మాల నలదోయి...

—రికార్ బోర్ బొక్కిలెంది...

ఒంటరిగా బృందావనపీఠుల
 ఉంటినిరా వ్రజధీరా నీకై...
 —నీతాపతి పెదవులు చిరునవ్వుబోయినవి.
 చింతల దొంతర విరిసిన
 చీకటిలో మాటుమణగి
 అంతలోనె వెన్నెల గిలి
 గింతల వింతకు మేల్కొని...

...నీతాపతిరెప్పలు విలవిలా అల్లాడిపోయినవి. ఒళ్ళు
 ఒదిగి విరుచుకుంటూన్నది.

మందల లేగలు మసలిన
 సందడిలో జాణతనపు
 మందెమేలముల పరనశ
 మందితి సుందర-నాగర...

—నిదుర, మేలుకొనేందుకు ఎంతసేపటినుంచో
 ముగం వాచిపోయి ఉంది ... ఇల్లాలు ఇంకోపాట విం
 టూంది...

ఘమఘమ సుమ పరిమళాలు
 గుములువా రెనే...
 ఝమ ఝమ ఝమ మట్టదాలి
 ఝాంకరించెనే...ఆమని
 హాంకరించెనే...సజని
 కిల-కిల కోకిల కాకలి
 కలువరించెనే...

కలువరించెనే...

ఝలఝలఝల చంద్రవాణీ

ఝాంకరించే... ఆమని—

సలసల మలయానిలాల

సాలసిపోయేనే...

ఝణ-ఝణ-ఝణ ప్రణయవార్ధి

ఝాంకరించేనే... ఆమని...

ముంగురులు సవరించబోయే చెయ్యి అలాగే ఆపి...
ఆవంక చూస్తున్నాడు... రెప్పపాటుపాటుకూ ఇల్లాలు క్రొత్త
క్రొత్తగా అందమై చందమై మిల-మిలలాడుతూంది. ఇటు
తిరిగినప్పుడు... అటు రన్వంత ఒరిగినప్పుడు...

—ఎన్నికళ్ళో ఎరువు తెచ్చుకున్నానే యిందాకటి
నుంచీ అనుకుంటూ చిన్నబుచ్చుకున్నాడు, నీతాపతి.
ఇల్లాలు, చూసీచూడకుండా రాచుకునేంత 'దగ్గిరసా వసూ'
కళ్ళలోకి పొగపోయి... హాలంతా కిల-కిలలాడించింది...
పిచ్చికలు బుర్-మనీ, తుర్ మనీ అన్నీ తలోమూలకూ
దూసుకుంటూన్నవి—

చెంగల్వ

నడినెత్తిన మబ్బు తునకలన్నీ నిదుర మత్తులో ఉన్నాయి. పారాడే బాలపాపడు కన్నులెత్తి అమ్మనంక చూసిన చూపుమీద ఉంది ఆకాశం. చిన్నదాని చెక్కిలి పుణేకేందుకు, బాలకుమాగుడు చేయి జాపినట్టు ఆకాశానికి అల్లంత చేరువకు అందీ అందనట్టు వుంది కొండ శిఖరం. శిఖరానికి పది బారల దిగువను ఆదమరచి ఆవసోపాలుపడే కన్నె పడుచులాగా మల్లెల గుబురు, గుబురుమీదకు కమ్ముకుని కలియబడుతూన్న జాజితీవల కీకారణ్యం. ఏ వాడ నుంవో సాగినస్తూ, ఎన్నో ఘుమఘుమలు మూటకట్టుకు వస్తున్న చల్లగాలి—

ఓబులయ్యకోనలో, పన్నీరు మాకులబాట నంటు కుని, ఏటి చిలుక వారను, జారుడు బండలమీద పాదం మోపీ మోపకుండా, కటిక చీకటిలో, కన్నుపొడిచినట్టు చెల్లా చెదరుగా మెరిసే నిణుగురుల నెలుగు ఆనవాలు పట్టుకుంటూ, అప్పటికి ఏ జామాయె, చిక్క నాయకుడు పయనంకట్టి—

ఆ కడకు నూరు అమ్మల దూరాన-ఆరుద్ర నక్షత్రం మెరసే మెరుపుక్రింద సూటిగా తురాయి తోపులో వాళ్ళ కూడే ఉంది. ఆ కడ, అయ్య నొడవాయకుడు. తన చేతి

క్రింద, చెట్లక్రింద నమ్ముకు బతికే వేయిన్నొక్క విలుకాడికి ఎకిమీడు.

అటువంటి తన అయ్య నొడనాయకుడు, నాటికి మూడుపొద్దులనాడు, కోనలో లేడికూనను కోరనేసుకు పోనచ్చిన చిరతను అదలించబోయి, అటో ఉరుకు ఉరకం గనే గురి బెడిసి, కాలు మలగబడె.

పడిన పాలుకు మరో మొనగాడై వే కోలుకునేవాడే కాదు. నాయకుడు అంతపాటూపడి, జెప్పరిలుకున్నాడు. ముక్కలా, మూలగలా, కాని, మరో పొద్దుకల్లా కాలు, పూర్ణమైపోయె. మందుకు లొంగలా, మాకుకు లొంగలా. పూసిన పసరల్లా విరిగింది. కట్టిన ఆకల్లా ఎండి ఏరింపులైంది. యింక ఏం సాధన !

అక్కడికి ఒక్క పొద్దు పయనంలో సిరిసింతల తోపులో, గంగధార మడుగు ఒడ్డున, ఒంటికంబం గుడిలో కొలువున్న సిరిదేవమ్మను కొలుచుకుంటూ తెలతెలవారం గనే ప్రతి పొద్దూ, సిటికెన వేలి రగతంసుక్క ఆ అమ్మతల్లికి ఆరగింపుచేస్తూ, దగలేక దప్పికలేక సదా ఆనీడనే పడుండే గణాచారికి ఆ వైనంచెప్పి, శకునం అడగ్గా, కొలువున్న ఆ తల్లి నోటినెంట పలికించిం దేనుంటే -- ఔనురా ఓరయ్య - ఆకళించకరా --

‘భూమి పుట్టుక ముందు, పృథివి పుట్టుక ముందు, తనంత ఆకాశంలో, ఆకాశమంత తానై, శివదేవయ్య తపస్సులో ఉండగా, ఆతపస్సు పండి పండి, పండు తల్లంటి అమ్మనారెంది. కాలుఊనేందుకులేక, గాలిలో తేలిపోతున్న

అమ్మవారిని, అయ్య సిగపాయలో ఉన్న చందమామ,
హంస వాహనమై మరల్చుకొచ్చాడు. అయ్యకు అన్న
మీద మనసు కాగా, చేజాపి చేరువకు తీసుకోబోయినాడు.
ఆ శల్లి అంకురు ఒల్లనంది. కాలు మోపేందుకు వీలగా
చాలా పేని గగనంలో ఎల్లకాలం జేలిపోలేనంది. శివ
దేవయ్య చిన్నబోయి, మొగం చిట్టించగా, చందమామ
అయ్య తడబాటు చూసి ఒకసారికే రెండు సార్లు నవ్వాడు.
ఒక నవ్వు చెంగల్వ, మరో నవ్వు మరో చెంగల్వ
అయింది. అనగా-ఒక పువ్వు గాలిలో రాలి, రాలి, రేకలు
పిచ్చుకుని, ఒక్క మొయిని పోగా పోగా బరువెక్కి భూమై
నిలిచిపోయింది. మరో చెంగల్వను అమ్మనాకు చేతనందు
కుని, మరోచేయి శివదేవయ్యకు అందియ్యగా భూమి ఆకాశం
కలిసి శుభం పలకగా, అయ్యా అమ్మా ఒక్క మనసుతో
భూమ్మీద పుట్టబోయే మనంటి బిడ్డలను తలచుకోగా,
అయ్యకంటిలో ఉకుకు చూసి అమ్మ చిన్న నవ్వు నవ్వి చేత
నున్న చెంగల్వను విసిరివేయగా అది పూలపానుపై విచ్చు
కుంది గదరా! ఆ పానుపుమీద, అయ్యా అమ్మా కల
కాలానికీ గొలిసారిగా ముచ్చటపడ్డానురా, నాయకుడి
కూనా —

‘భూమి పుట్టంగనే అయ్యా, అమ్మా కాలు మోపిన
వోట, నాయకుడు పాటుపడ్డాడురా - బాలుడా! దాని కిదే
నుండు.

‘ఆ నుండు, భూమి పుట్టినాక యింతవరకూ తెచ్చిన
వారు లేరు. వాడినవారు లేరురయ్య!

అయ్యకూ, అమ్మకూ పానుపైన చెంగల్య వెన్నెలకు తడిసి, మెరుపుల్లో కరిగి, గడ్డగట్టి ఆకడనే ఉండిపోయినది. అదిరా ముందు. చెంగల్యను చేత వద్దుకుని, ఆ చేతులు నాయకుడికి అద్దితే మళ్ళీ మనిషవుతాడురా!—

—‘పుట్టి బుద్ధురైనాక, ఆడకన్ను చూసి ఉలికిపడని తనువై యుండాలిరా. కయనం ముగిసేవాకా, ఆకలి దప్పిక అణచుకోవాలిరా! అందుకు చాలిన వాళ్ళేకా?—అది నీకు తరమా” అంది గణాచారి!

“తరమే—”

“నీవు మల్లెపూవంటివాడివేనా?—”

“అంబ మీద ఆన, కాకపోతినా దారిమయానే రావిపోనా!—”

‘అయివే, అయ్యను కాచుకోరా! అడుగు ముందు కెయ్యరా!—’ అని సింగం ఎలుగున పలికింది గణాచారి.

ఆ అన్వయ మొక్కి, సిరిదేవమ్మకు మొక్కి అడుగు ముందుకు వేశాడు చికినాయకుడు—

గూడెం చేరుకుని, నాయకుడితో అంబ పలికిన తీరు చెప్పి చిన్న నాడు పయనంకట్టగా, దొడ్డనాయకుడు హుంకరింపుగా, ‘నా కా మందులోపనిలేదు. యీ బతు క్కంత విలువలేదుర. ఏడుగురు తల్లులెత్తి పెంచిన కూనవు. కులంవోళ్ళను దిద్దుకోవలసిన నాయకుడివి. ఒంటిగా నిన్నంపలేను’ అని నాపోయినాడు. చికినాయకుడు అయ్య ముంగాలిమీద ఒకచేయి, చెంపను ఒకచేయి ఉంచి— ‘అయ్యకు ఆపదొచ్చినపుడు ఆచుకోవేనికోడు కులానికి

నాయకుడౌతాడా ! అయ్యా యిది నీవిచ్చిన తనువు
కాదా; నీవు పంచిచ్చిన రగతం కాదా ! యీ బతుకు నీ
చలువకాదా ! నా అయ్య విలువ నాకు తెలుసు ! పయనంకట్టక,
బడుగిట్టే యీడనే పడుండి, నీవు ఉసురు విడవగా, చూస్తూ
ఉండమంటావా ? అది, నీకు పరువా, నీ బిడ్డకు పరువా !
నిన్ను దరించలేని కొడుకు నేల కన్నానని ఆలోకంలో పెద్దలడి
గితే, తలెత్తగలవా అయ్యా !— పోనీ, ఏ మెకమైనా నన్ను
వేసుకుపోతేందని వెరపా ! పిల్లమ్ములు పట్టిన బతుకైనాక
మన నీకు దానికో, దానిపేత నానికో కన్నుమూత బ్రహ్మ
రానేగంద ! అందుకు, సింహము గంద ! కాని అయ్యా ! తిరిగి
రాకపోతినా, మరోపుట్టక పుట్టి అయినా. నీకు అక్కరకొస్తా.
మను బిరిగిపోయినా, ఆక గాలిలో కలవదు గంద ! సిరి
దేవుమ్మ కుమారించిందా యీ కంటికో నీ బిడ్డను చూసు
కుంటువు లేదా నీను మామను ఏపుడక పుట్టినా నీ కంటికి
దూరంకాను !—' అనగా,—

దొడ్డనాయకుడు, బిడ్డను దేవించుకున్నాడు. చికి
నాయకుడు, పయనంకట్టాడు.

* * * * *

పయనంకట్టి అప్పటికి జామైంది. అట్టనే నడవగా నడ
వగా, ఎన్ని జాములో గురుతుపోయింది. అడుగు బరువుగా
పడుతూంది. మణికట్టులు ఉక్కుగుళ్ళట్లే దిగజారు
తున్నాయి. మోడ నిలువలేని బడలిక ముంచుకొస్తూంది.
ఎత్తైన అడుగు నిలిపి, మరో తడవ సిరదేవమ్మను తలుచు
కుని కన్నులు మూసి, అడుగు వేసి, కన్నులు మూసు. అట్లా

నిండా తోరణాలుకట్టినట్లు చుక్కలు. చూపంత మేరా వెల్ల
వెన్నెల—

యింకా ఏటివారనే నడుస్తున్నాడు. చూపుమేరలో,
దప్పిక తీర్చుకుంటున్న జూలు మెకం పసిపట్టి, వార ఎత్తి
గుర్రుమన్నది. అలనాటు కొద్ది చికినాయకుడికి అమ్మ
మీదికి చేయిపోయింది. ఆ చేయి చెంగల్వకు మీదుకట్టి
నానని యాదకు తెచ్చుకుని, అడుగు అటు వేశాడు. జూలు
మెకం ముందుకు నుమికే ఊతం మీద ఒగ్గివుంది. యిక
దుముకుతుంది. అంతలో కాదుమన్నల మంద, ఎటు వెంపు
నుంచో ఊచల్లలే వచ్చిపడి జూలు మెకాన్ని తరుముకు
పోయినవి—

మరో అడుగు ముందుకు—

ఆకాశాన్నుంచి దట్టంగా పూసిన మల్లెతీగె వ్రేలాడు
తూంది. దానిమీద ఒత్తుగా గుమ్మెదలు మూగి ఉన్నాయి.
చికినాయకుడు దరికిరాగానే అవి చెల్లా చెదరై పోయినవి.
మల్లెతీగె కాదు అది, తెల్లతామకదా అని పోల్చుకున్నాడు
బాలుడు. త్రాచు పూలదండ పడినట్లు గభాలున చుట్లు
చుట్లుగా, నాయకుడి మెడలో పడి పడగ ఎత్తి బుసకొడు
తూండగా, ఆ బుసలో ఊపిరి పీల్చుకుంటూ గాలిలో తేలి
పోతున్నట్టు, పట్టు తప్పి రాలిపోతున్నట్టు, తూలు
తున్నట్టు, ఏదో చుట్టూ ఎక్కువైతూన్నట్టు, ఏమో వెలియనట్టు,
ఒక్కక్షణం, అంతా మసక వేసుకుపోయి, తెప్పరిల్లగా—
తాను ఎక్కడున్నదీ ఊపిరి, ఊపిగా, తేలిపోయే తేలిపి

కనుచూపు మేర, అపరంజి చిలకరించినట్లు, రంగులు పరచినట్లు, వెలుగు విరజిమ్మినట్లు ఉంది. మెత్తనిపచ్చపట్టు-పక్కనే పడగవిప్పి కదలకుండావున్నత్రాచు త్రాచు, తానూ పాకుతూ పోతున్నాను. అల్లంత మేర మంచిగంధం వాసన. అది దాటగానే చుల్లెల గుమాళింపు, దాని సరసను పగడ పూలతావులు, ఆ తానిని ఒరుసుకుంటో అలవిమాలిన మాత్తు. త్రాచు తళుకు తళుకు మంటూంది. తళుకులన్నీ ఒక్కచోట చుక్కకట్టుకుని, సికిలింత ముల్లు మొసంత మెరుపు. ఆ మెరుపే శోకలు. అదే చెంగల్వ! సిరిదేనమ్మ పలికిన చెంగల్వ!

నాయకుడు, తీని సత్తున శెచ్చుకుని, చెంగల్వ మీదికి చేతులు జాపాడు. పడగవిప్పిన త్రాచు కస్సుమంది. చేతులు అటనే ఉంచాడు. బుస్సుమంది. ఆ చేయి నెనుకాడ లేదు. కాటేయబోయిన త్రాచు, ఒళ్లు పీరుచుకుంటూ, కన్నపడుచై, కలకల నవ్వి, ఆ చేతులు అందుకోబోయింది. నాయకుడు ససేమిరా అన్నాడు.

‘పుణ్యంకొద్దీ పుటకెత్తాను నాయకుడా! అయ్యా, అమ్మా ఆదికాలంనాడు నాకు పరం యిచ్చాను. యుగాలు గడచినా కాచుకుని ఉన్నాను. యింక నిన్ను విడిచేనా?’ అంది కన్నె.

‘ఏమిటీ కథ!’

“మనకథే”

“మనం, ఎవరం?”

“ఎవరమో ఎరుకచేస్తాను. అలనాడు, అయ్యా అమ్మవాడు, అల్లదిగో ఆ పానుపునడండగా, మా తల్లికి గిలి గింతలే చిరునవ్వునవ్వగా, సిగలో తురుముకున్న వావిలి పూవు చెదిరి క్రిందపడలేదా! ఆ పూవును నేను కానా! నా మురిపెం చూసి, అయ్య గోముగా చందమామను చిదిమి, అల్ల తునకను, నన్నొల్లకోమనలేదా? ఒల్లుకుంటివి, గురుతు లేదా! ఆ గడియలో ఒక్క ముచ్చటకే కరిగి మాయమై పోతివే! నే నందుకు వాపోగా ఆ తల్లి జాలిదలచి, నా కీ రూపమిచ్చి, యీ తావున నిలువనిచ్చి, ఏనాటికైనా సుఖ పడేనని వరమిచ్చేనే! కాదనకు నాయకుడా” అని బతి మాలింది కన్నె!—

“కాదనను, మా అయ్యను బతికించుకుని నిన్ను ఆదరించే” నన్నాడు.

కూడదన్నది కన్నె—

నీ గోడు విననన్నాడు నాయకుడు.

“సుఖంకోరి రాలేదు. సౌఖ్యంకోరి రాలేదు. చిన్నదానా, నీ కథ కాదనను కాని, మా అయ్యను బతికించుకోక మానను. యిన్నియుగాలు కాచుకుంటినింటివే యింతలో తొందరా! ఏనాడో ఒల్లుకొంటినింటివే ఆ కత తలచుకు బళకరాదా! నన్ను మొగమాటపెట్టలేవు!— నా చేతులకు అడ్డురాకు,—” అని మొగంలోకిచూసి, కంటికి కన్నందనీయక నాయకుడు చేతులతో చెంగల్వను అడ్డుకున్నాడు. కన్నె జలదరెంచి, కస్సుమని కాటువేసింద.

కాటుతిని, నాయకుడు కన్నెవంక చూసి, ఒక్కనవ్వు నవ్వి “యింక ఎన్నియుగాలు కాచుకుని ఉండాలో! అని జాలిపడి చెంగల్వకు అద్దిన చేతులు ఎత్తిపట్టుకుని, సిరిదే నమ్మనుతలచుకుంటూ, తిరిగిచూడక, అడుగు ఆపక, ఒక్క బిగిపని నచ్చిపడి అయ్యను ఆనుకున్నవాడాయెను.

గూడెం గూడెం కోలాహలమైపోయింది. అందరూ పొలలాడిపోతున్నారు. నాయకుడు మటుకు తూలిపోవడం చూసి ఎత్తిపందిన ఏడుగురు తల్లులూ, మత్తలకో పాలు తీర్చి బియ్యికి యిచ్చాడు. నోటపట్టగానే విషం కమ్ముకు విరిగిపోయినాయి. పాలుకొదని నీరు పట్టారు. నీరు గుక్కిట దిగిగానే, నాళాలన్నీ విషంకమ్మగా, నాయకుడు, వేకునను మందుముద్దయిన ముల్లెపున్వలే రాలిపోయినాడు.

నాయకుడు రాలిపోంగనే, కోనంతా బుసకొడుతూ త్రొచు నచ్చిపడ్డది. చెక్కిలిమీద పడగఆన్ని బతిమాలు తూన్నట్టు పడివుంది. సిరిదేనమ్మ కొలువుచేసుకొనే గణాచారి, అక్కడికి ఉరికిపడి, తాచునుఎత్తిపట్టి, ఆచెంపా ఈ చెంపా చరిచి, “పోవే, పింజారి” అని విసిరివేసి, “అగ్గెయ్య నా తల్లీ! ఎంత నిర్భాగ్యురాలివే!” అని, ఆకాశం భూమి దద్దరిలేట్టు అరచింది. కులంలో వేయిన్నొక్క విలుకాండ్లూ కమ్ముకుని చూస్తూండగా, వాలిపోయిన చికినాయకుడు, కరిగిపోయి మాయమైపోయినాడు. పైనున్న చందమామ, ముబ్బు విడిచినట్లు, నెలుగువిచ్చుకున్నాడు. గణాచారి, కలలనవ్వులు, అడుగు నెట్టడం, అసలకే శరణు ముప్పించి,

దొడ్డనాయకుడి వెన్ను వరిచింది. దొడ్డనాయకుడు
తండ్రిడంత నవ్వు నవ్వాడు.

ఓబులయ్య కోనల్లో, చెంగల్గురు చేయై మొక్కి-నట్లు
చందమామ ఎగువకూ దిగువకూ గోరాడి, దిగులుగా సాగి
పోయినాడు. పడగవిప్పినత్రాచు బుసల్లో ఉసూరు - నిలిచి
పోయింది.

మాది

1

‘నేనేం చేతునే మాతల్లీ ! కన్నకడుపు అని అయినా జాబితీకుండా ఇంత కటిక వాడై నాజేమే నీ తండ్రి !’

‘అదేమిటి అమ్మమ్మా - నాన్న నాకోసమే... నేను సుఖపడాలనే కాదూ... చేసే యీ నిర్వాహకం !’

‘హయ్యో! నిర్భాగ్యురాలా... నల్ల నివన్నీ నీళ్ళూ, వెల్లనివన్నీ పానీ నీకంటికి... ఏలా బ్రతికి బట్టకడతావే.’

‘ఇక, కట్టేవన్నీ బనారసుచీరలే ! పెటిననగ పెట్టకుండా, తొడిగిన రవిక తొడగకుండా... ఓ!... మహారాణి నొతాను, నాకేం... తీపెల్చిందా?... ఎంత వైభవం?’

‘...భళ్ళున తెల్లవారినట్టే ఉంది !’

‘సందెప డేటప్పటికే గూట దీపం పెట్టేవారు లేరనేనా... పాపం.... ఆతడు ఇంత తొందరపడుతూంది; మరేం, అంత ఊసు తప్పయితే, మగవాడికి కూడా విధనరికం మన శాస్త్రాల్లో వ్రాసిపెట్టించకపోయినారూ ? ఆ పిల్లదానికి భూమ్మీద అన్నోదకాలు కరవై.... అది పోయిందికదా అని.... ఇవతల ఈతడు అఘోరించుతూ కూర్చుండనలసినంత దుస్థితి ఎం వచ్చింద : తెల్లవారితే అప్పుడే నాలుగా

యెనా.... యీవారం ఏలాగో కళ్లు మూసుకుంటే మైల
స్నానం.... మంగళస్నానం.... రెండూ ఓమారే....'

‘ఏమోలే, నీ కర్మానికి ... ఎనకుకర్తలు....’

‘నా అదృష్టదేవతలు!.... నోయాలసిన నోములకు
ఫలం.... అప్పుడే అడ్డాన్సుగా నాకు దక్కుతూంటే.... చూసి
చంకలు కొట్టుకుంటూ సంబరపడటానికి బదులు, ఏమిటి
నిండిన యింట్లో కూర్చుని.... ఇలా ఆగాయిత్యం’....

‘చాఫ్లే.... నాలో బాటు సంకోషించాలి కాని.... బిక్క
మొగం వేసుకుని తేలిపోని చిక్కు-జెచ్చిపెట్టక.... ఇంకా
వ్యవధిఉందా యూగోపుగా నుళ్ళా తలుపుదగ్గర
పాటలూ తలుపు గడియ పడకముందు పాడాలిసిన
పాటలూ అప్పుడు పట్టుపడకుండా ఓమారు వల్లం
చుకో....’

....

....

....

‘కృష్ణా...

నిన్ను ఇంత చనువుగా పేరుపెట్టి పిలవలేదు.... సిగ్గు
విడిచి నీయెదటపడి మాట్లాడలేదు.’

‘ఇప్పుడు.... సిగ్గుపడి లాభంలేదు.’

‘నా మనసులో ఏమున్నదో నీకు అంత చిక్కించక
పోయినా.... నీమనసులో కోరికలు.... ఎప్పటికీ ప్నాడు, నీవు
కిటికీదగ్గర నిలుచున్నప్పుడల్లా, నీ చూపులు నాకు తలుపు
తూనే ఉన్నవి...

న, ప్రయోజనంలేదు.... అందిసి మ్రోసిపరిచు...

అది ఎవరి దోసిలిలో రాలితే...మనకు ఒరిగేది ఏముంది...
అన్ని మనసును, వెన్నగా చుట్టించుకో...'

'నీకు అంతయిష్టమైతే ... అనసరమైతే ... నన్ను
జ్ఞాపకం ఉంచుకో!'

...

...

...

'తాతాయ్యా!...ననలల్లో చమవుతాం చూడు...
పేదకోపంవచ్చినప్పుడు అందులో నీకుడు ఏంచేస్తాడు?—

'పళ్లు పటపటలాడించి జుట్టునీకుక్కుంటూ'

'పాపం నీ కా యోగం తీసుకదా ... ఈ వార్ధ
క్యంలో...ఇదే ఇంకో పాతికేళ్ళక్రిందనే వేనా...'

'కాదులే ... అప్పుడైనా నీ కా ధాన్సు వచ్చేది
కాదులే...యీ సినిమాలు నువ్వరిన తరువాతనేగా ...
నాలాటి వెర్రిపిల్లలు కళ్లు తెరిచింది...'

'కంట నీకుపెట్టాలో ... నా మనసు చివుక్కుమం
టుంది...నడుంకట్టుకుని పెత్తనం చేయనలసినవాడవు...
జబ్బలు సవరించుకో.'

...

...

...

2

'గృహిణి వచ్చి గూట దీపం పెట్టగానే...'

'మీకు-గుండె గుభీలు మనేలాగుంది అత్తా!... తెలి

సినవారు, ఏలా నడివాలో తీర్చి దిద్దుకోండి...'

'దెలిసింది నా దెలిసి దెలిసాకనుకో నాదెలి

‘ఏనాడు కష్టంలో నే... ‘జా పరమేశ్వరా’ అని
ఏ క్షణో తేచిపోతాను. నా పేడ విరగడఅయిపోతుంది...
పెళ్లాం ఉన్నా...సన్యాసినే...’

‘నా బొందీలో ఊపిరుండగా...నీకు వచ్చిన ఫరవా
ఏమీ లేదురా, నాయనా! నీ నాకిలి ఊడ్చటానికి వచ్చిన
బొందీ...నీ చెప్పచేతల్లో పడిఉండక ఏ చెరువునీళ్లు
త్రాగుతుందో చూస్తానుగా...మొండికి మొండే ప్రతి...
నీవు లాలించుకొద్దీ దాని ఆగడం ఇలాగే రెచ్చిపోతుంది.
నాలుగుచరిచి అన్నా లొంగదీసుకోనాలి కాని...చెట్టపంగ
నిది...ఇకముందు నీపాల్లు అడిగావూ...ఎద్దు పడిగి గంత
కడతారిటరా...ఎక్కడన్నా ఉందా ఇది ... నీ యిష్టం
ఇక...అంతా నీచేతులో ఉంది...’

...

...

...

‘మంచినీళ్ళు కావాలి!’

‘మీ అమ్మగారిని అడగండి’

‘ఎంతమాట అన్నావూ! మానాభిమానాలు ఏకో
శానా తేవుగదా...అమ్మని అడగాలా అంట!...అయితే
మరి, బొమ్మపు నీవెందుకూ...తినిపెట్టడానికా...’

‘కాదు...కని పెంచడానికి తల ఒగ్గకపోతే...తినే
ముద్దకూ కరువు వస్తుంది.’

‘ఆమాట ఎత్తితే...నీకు ఎక్కడలేని తలనొప్పీ...
వేయిపుట్లు జ్వరమూ ముంచుకువస్తుంది...’

‘అవును...నాముఖానే ప్రోద్దుపొడిచింది...నేనూ
నీ మనిషి నే...’

‘నేను...ప్రమాకును...అదేనా నీ ననేచె ... మూడు రోజులునుంచీ వల్లు సలసలా కాగుతూంది...ఆ ర్చేదిక్కు ఉంటేనా...’

‘అన్నింటికీ మీకు దొరికింది...అదేవంక...ఇలా అనుక్షణం పట్టి పల్లాపుతూంటే...ఎవరై బ్రతుకుతుంది... మీ చేతుల్లో...ఈ కడగండ్లుగడిచి ... పోయిందే అదృష్ట వంతురా లనుకుంటే ..దానికి ప్రతిగా మల్లె నేను వెల శాను...నంటింట్లో కుందేలు ... నున్ని తప్పించుకుపోలేదు కదా అనేకాదూ మీ చెలగాటం...’

‘ఆలా దోవకు రా...’

‘మీకు...ప్రాణంమీదన్నా ఆశ లేదూ?’

‘ప్రాణంమీదకన్నా కూడా...’

‘అంతేనా...’

‘ఆహా...బ్రతికిన నాలుగు గడియలూ సుఖపడక పోతే...’

‘నేను ఎంత చెప్పినా...వినకూ; మొర పెట్టుకున్నా ఆలకించకూ...ఇక నునకూ...పశువులకూ ఏమిటితేడా...’

‘పడిమాట్లకు...వేయిమాట్లకు నేను పశువునే... నిన్ను చేసుకున్న తరుచాలె...నాకు అభిమానం ఎందుకూ? ఎంత వదరినా ఇప్పుడు నిన్ను వదిలేదిలేదు...చూద్దాం... నీ తాత ఎవరు అడ్డం వస్తాడో...పద...’

‘తాతజోలి ఎందుకులెండి...ఆ క్షిరి నేనే దక్కించు కుంటాను...’

నాలుగు గడియల్లో ఎంత ముంచుకువచ్చిందీ...నా బంగారుతండ్రిని నీ పొట్టను పెట్టుకుంటానటే నుహమారీ!... తొడకాదు... నీన్ని నిలుపునా చీల్చిండయ్యా తండ్రుల్లారా... మాపాలిటికి ఎక్కడ దాపురించావే... నీముఖం..'

'ఉసుకోండి అత్తా... నున నేంచేయగలము? ఆ మహారాజుకు భూమ్మీద చిట్టే డుప్పు కరువైపోయింది. పోయినవారిలో మనం పోతామా ... పోగలమా? ... తాతయ్యా! పాపం... మావాళ్ళకు ఎంతకొమాటం అనుకున్నావు? స్వంతవ్యవసాయమా. ఇచ్చివుచ్చుకోనడాలూ... గంపంత వ్యవహారం ... ఒక్కరే పొప్పలుపడాలి ఇక... అయినా మెలిగినచేయికనుక ఇబ్బంది ఉండదులే...'

'ఏనుగుకోమోకండమ్మ... పైత్యించి వెర్రిమాటలు వస్తున్నాయి దానికి...'

'నీవూ నీ మనుమరాల్నూ, కట్టకట్టుకుసి గంగలో దూకండి...'

'--దూక నుంటారే కాని... లోకానికి నెరవాల్సిన అవసరం మన కేముంది అత్తా! ముణిగినవారు... ముణగగా... ఒడ్డుకు చేరినవాళ్ళు... వంతు దీర్చుకోవద్దూ? కాదా మరి ... తాతయ్యా! ... సహధర్మచారిణి నుకోవిధంగా నడుచుకుంటే ఆలోకంలో ఉన్న ఆయన మనసు ఎంతో భాధపడిపోదూ?... ఆయనే మిగిలి... దైవసౌఖ్యం నేనే కాని పోయి ఉంటే... ఆ సదాశివయ్యగారు... అతనాకూ మూసో

నాటికల్లా...గుమ్మటంలాంటి పడుచును ఎక్కడనుంచో
ఏరి కోరి వెదుక్కుతెచ్చుకుని గృహపావనం చేసుకునే
వారేనా?

‘ఉత్తమగతుల ప్రాప్తి ఆశించేదాన్నే అయితే...
ఆయన అడుగుజాడల్లో మెలిగితే...నాకు ఎన్నిక ఉంది
కాని...’

‘అతయ్యా! ఉర్రెమిచగాడబోకండి. శుభమును అన
డానికి బదులు నే నేమి కోపం చేయను..’

‘స్వరూపాలకి భేదమే కాని...భగవంతుడు నిర్దే
శించిన వైవాహికధర్మస్వరూపం మారలేదని...నా పెళ్ళి
నాడు...పెద్దలందరికీ మీరు నీతి ఉపదేశించిననాడు
కారండీ!...ఒప్పుకున్నాను.

‘తాతయ్యా!...మైల వెళ్ళిపోగానే మంచి యుహూ
ర్తం ఏర్పాటుచేయి కృష్ణుని పెండ్లి కొడుకును
చేయించు...కోపంతో కొరకొరలాడు...అంతే, నీపుణ్య
మాయెను కాని...పండ్లు కొరకబోకు...మళ్ళాకట్టించడం...
ఇప్పుడు నాన్నకు మళ్ళా అదో అదనపు ఖర్చు.

కామకోటి

'సూచయంతి సుందరి...తన.. సూచయంతి సుందరి!
కుసుమానుభ శాస్త్ర పండితమ్...రహణమ్...'

...కోపం తలమునుకలుగా...సంస్కృత గ్రంథాలన్నింటికీ...వెనుక భోజరాజు చరిత్ర సుశ్రుతామలకు తలపెట్టిన సత్కారంచేయాలని...కోకాన్నంతా...

ఓ!...నిలువలేనంత చిరాకు ఎక్కువ వస్తున్నది.

అప్పటికి నాలుగుకోజులపరిచి పయస్సం చేస్తున్నాను...నరిచిపోదానుని; కాని, మీలుచున్నా కలువగింపు మానే ఉపాయం తోచడంలేదు. ఆ పద్భార్య లాచాలాగా...పట్టుకుని వదలకుండా ఉన్నది.

మొదట ... శమాచాగా ... మున్నగుపడి నవ్వుకున్నాను: తరువాత, కొంచెం చిరాకు వేచ్చుకున్నాను: ఇప్పుడు...గింజుకుంటున్నాను; ఉహు...ఏ సుముహూర్తమున నన్ను వరించిందో...ఏమో...వెన్నెల వచ్చింది.

క్లబ్బునుంచి అప్పుడే యింటికి వస్తున్నాను; గుమ్మానికి పెడల్ డీకొట్టకుండా, కాలికో ఆడుకుని, నీరు విగకుండా...పని అయిపోయినా...చిగురుదమ్ముల పస తెలిసిన రసికుణ్ణి గనుక పెదవులకు అంటే చురుకును సహించుకుంటూ, శేషరూపశేషమైన సిగరెట్-కన్యను బలవంతాన మరో రెండు నలపులు వలచి...మేనకకు ఉద్వారన చెప్పి తన...చురుక్కు నాధేయుడి దర్బారో హోహు...చాకిరించాను.

కోటు కుర్చీమీదకు ... విప్పకు నేటటు విసిరి వేసి,
రే కెట్క్వెస్ లో అుర్చి కూర్చుని షూ తీసి వేస్తూ...
పరధ్యానంగా... తన చూచయంకి... సుందరి...

‘నాయనా!’

... మెలకువవచ్చినట్లయింది: నానన్ను చేస్తూన్న
మోసం వెలిసిపోయింది. కాని... కనబడని నస్తువుమీద,
పగ ఎలా సాధించడం? నిలచుని... ధూకుడుగా... ఏ పాప
మున్నూ ఎరుగక, నా పాపములే నమ్ముకొని ఉన్న...
షూట్ గు... తన్నే జాను. తం ఎత్తి చూశాను.

జాలిగా, దీనంగా, కన్నీళ్లతో, నా పలుకరింపుకు
ఎదురుచూస్తూ... అన్నున్ను!

కలకలలాడుతూ... ఎప్పుడూ సిరి ఓడిపోతూండే
పండుముఠేమన అలా ఉండటానికి కారణం?

‘ఏం... ఏమిటి’ అని గాభరాపడుతూ అడిగాను;
ఆమె మాటాడలేదు. కళ్ల నెంటు చురీ, జల జల...

‘ఏం... ఏమిటి మాటాడలేం?’ పెట్టించాను. సంగతి
ఏమిటో అర్థంకాదు. నాకు మనసు నిలవడంలేదు.

‘తాతయ్య ఏడి?’

అడగడం వ్యసభానంగా... నానోటి నెంటు ఆ రెండు
ముక్కలూ నస్తూండగానే అన్నున్ను శ్రుతి ఎక్కించింది;
నాకు మతి సోపుగా పోయింది.

ఆమె ముందూ, అనుగరించి నేనూ అడుగులో
అడుగు వేసుకుంటూ నోవలికి వెళ్ళాను. చుట్టుతిరగకుండా,

మరి నసారా తలుపు తీసుకుని... తులసికోట పక్కనుంచి,
కోటలోనికి వెళ్లేసరికి...

చూసే చూడటంతోనే, నవ్వు పట్టి లేకపోయినాను.
తాతయ్య మామిడి తిన్నెమీద పద్మావతం వేసుకుని,
చిత్రాసనంమీద కూర్చుని, చిమ్మద్రీలు పవ్యాప సన్యములు
వేసుకుంటూ... దృష్టిని ఊర్ధ్వాభిముఖంచేసి, భూమధ్యాన
నిలుపుకోవడానికి యత్నంచేస్తూ, అచల సమాధిలోకి
వెళ్ళిపోయే హంగామాతో ఉన్నాడు.

...ఉద్దండం, యేదో పదకం పన్నుతున్నాడు;
అలా కాకపోతే... ఏమిటి యీ చోడ్యం? మదన సామ్రా
జ్యానికి యానత్తా ప్రధాన అమాత్య హోదాలోవాడే...
నరీయసి ముక్తికొంత ఉపగూహనం కోసం, రాచకార్యాలు
కట్టిబెట్టుకుని కూర్చోగల తీరిక ఉన్నదా? వేదాంతమా
అంటే, శాందోగ్యం వహించేపుత్తూ, దహరాకాశాన
పరిమాత్మకు ఉనికి ఉన్నా, మానినా, ప్రణయజ్యోత్స్నలు
అక్కడ చాలలాడిపోతూండవలసినదేనని... పంతానికి
నాగించిన భావకుడే!..... మరి ఏమిటి ఈ చాలకం?

ఇక ఆలోచించకుండా ఆయన కొంటెతనానికి
పైపైగా, సాగిలపడి ప్రొక్క, తీచి, పేంట్సుమీద
మూకాల్పకు అంటిన మన్ను మలుపుకుంటూ, చేసిన ఘన
కార్యానికి అభినందనా లేమైనా తగులుతాయేమోనని...
అమ్మమ్మవంక చూశాను.

...లాభించలేదు: పైగా, ఆమెకు నా అల్లరి అర్థం
కాకపోవడం అటుండగా 'నీవు మీ తాతగారు చేసిన

పనికి హరిస్తున్నావా' అనే అర్థపు చూపుపెట్టి... పన్ను
వేగం నిలవదీసుకుంటూ...

'ఇదీ వరుస, నాయనా! సంధ్యపడకముందునుంచీ,
ఎన్నోవిధాల బ్రతిమాలాను. కాళ్ళ పట్టుకున్నాను, నీ పీ
నోరూ కొట్టుకుని 'ఇది మీకు తగ్గు' అని మురపెట్టాను.
నీవుకూడా చెప్పిచూడు; అప్పటికీ ఆయన చువసు మార
నట్టాయెనా, నన్ను భరించడానికి ఆ గంగాభవానే ఉంది!
ఇంతకాలానికి... ఇన్నోపడిలో ... నన్ను విడిచేసి... సన్య
సించుతారా?

నేను, ఆమె మాటకు అడ్డంవెళ్ళి,

'ఇప్పుడు ఆ సంగతేం వచ్చిందీ? నీమీద కోపంగా
ఉన్నాడా?'

ఆమాట అడుగగానే, నాళ్ళ సంసారిక ప్రణయాన్ని
అవమానించానని, కోపంవచ్చి, ఆమె చూపు చురచుర
లాడింది-ఆ పుణ్యదంపతుల విషయంలో అలాంటిది
అసంభవం, అని చెబుచును. కాని, కేవలం మాటనగునకని
అని... చేసినతప్పు దిద్దుకుంటూ,

'ఏంజరిగిందో చెప్పు, నాకు శేలయకు కాదు!' అని
సానునయంగా అడిగాను.

'అకారణంగా, ఉన్నవాడు ఉన్నట్టుగా ... 'సన్య
సించిపో మేము' అని అనుకుంటూ, లేచివచ్చి ఇక్కడ
చూస్తున్నాను. మాటా మంత్ర లేదు; ఉలకలు... పలకలు.
కోపం కూడా వస్తుందామా... ఆ మహారాజు ఎన్నడన్నా

అది బ్రతచూసే అవడని విన్నావా?

ఒక మాటకు? నిమిషానికి లక్షమాట లంటూండటం ఎరగనూ? తాతయ్య తన నసికత్వమంతా, నీ మీదనే పెంచుచేస్తుంటుంటే... ఈ పోరాటాల్లో... ఆమె దిగులు పోతుంటే... పసిచేయలేదు.

“నాకిది పోరాటం... అప్పుడు ఏమిటి చేయడం?”

“ఏమీ చేయకుండా, మామూలు జీవనం నడపడం.”

“ఏమీ చేయక...”

“స్వామీ! నీ పోరాటం కోసం ఇంకా పూర్ణంగా దిగనీ. అప్పుడు ముప్పుగా ఉంటుంది. అందుకే ఏమీ తొందర లేదు. నీవంటిది, ఒక పని తీసుకోవడం ఏమన్నా చేద్దామన్నా ఆయనం ఊరుకునే రకమా?”

ఈ దఫాలో, నేనేమీ, ఆ రచ్చవాడినీ, తీర్చేవాడినీ కాదని ఆమెకు తెలిసిపోయింది. ఇక నా మాటలు వినిపించుకోకుండా పునః తిన్నేను ఆనుకుని కూర్చుని ఆయన బాస పెట్టు దగ్గరగా తల ఓరగిలవేసి విలపించడం మొదలు పెట్టింది.

“భిక్కునీ”

...నకనకలాడే సింహం, గుహాముఖమున గర్జించే దమ్ముతో, తాతయ్య మానమూర్తి ధ్వనించింది. నేను ఫక్కుమన్నాను. ఏం ప్రభూ! బౌద్ధంలోకి మార్చాడే బానే... అదుగదీ, ఇప్పుడూ అసలురంగంలోకి దిగుతున్నాడు. ఆశ్రమ స్వీకారానికైనా... ఆడు బాహుళ్యం ఉన్న సంప్రదాయం ఏమిటన్నాడు.

—అమ్మమ్మ! ఆ మాట మీదో రెట్టూ అనుకుని, ఉలికి

పడి, వెల్లమొగం వేసి...లేచి దూరానికి తప్పుకున్నది. స్వాములు కళ్లు...రెప్ప లల్లార్చి వెలిచారు.

జయము శ్రవణ భదంత కామాయనులకు! అని నేను ప్రత్యుత్థాన స్వస్తివాచకమాడాను.

తాతగారు, విజృంభించి...ఒళ్లు మలుపులు సర్ది విరుచుకుంటూ,

‘అయితే మనకేంటే! అగ్ని పేటిక, మిగతా సరంజామా, ఇలా రివాణా చెయ్యి. సన్యసిద్ధా మనుకున్నాను కానీ, ఉన్న నాయ ఊరికే పార వేయడం ఎందుకూ?...నేను తప్ప తిట్లుమీ నాధుమ చేడాయెచు. ఈ యింట్లో...రేపు సాగోలు పనుకు ఊళ్లో దిగితే బాగుండును.’

‘మరి నీ సన్యాసం!’

తాతయ్య మాట మెలకువ అర్థంచేసుకోలేని అమా యికతనం చూపులో తొణకించి...నాకు విప్పి చెప్ప తున్నట్లుగా...

‘సర్వాణాం వలగంచాసయ్యా! ఈ పొగాకు ససిగా లేను, మాసివేద్దా మనుకున్నాను... అది స్వగతంగా... అర్థోక్తితోనే...అసలు మనసుదాటి రాసీయకుండా ఉండ నలేననే మూటే మరచిపోయినాను. సంకల్పం పవిత్రమైనది గనుక, కూతురు ఎందుకని తల్లినే ఆశ్రయించాను...తల దిమ్మ...తిక్క...తీరేందుకు తరుచ్చాయ...

“అందుకూ మా గృహానికి ఎంత అయితి. కని తీర్చు కున్నాను గా, ‘భిక్కునీ’ అని తిట్టి. ఏం అయినా? ఇంటా పోదా?

ఇంకో విషయం... విశేషం ఉండోయ్... వేళకు, సరిగ్గా అన్నీ అల్లా సరిపోయినాయి చూడు... నీవు, సంఘం సరే, ఈ ఆరామం, మరి భిక్కునో?—

నేనూ, నాకోబాటు అన్నమ్మా, తాతయ్య శ్రుతి అందిపుచ్చుకుని... నవ్వాము.

పాపం! హాడిలిపోయిందయ్యా!

అలా కాదు: మూట దక్కించింది టూ అన్నమ్మే. విగహవేదన ఎంత నుజాగా అభియంతేదనుకున్నావు... పడుచుదనంకో? ఒకమాట మార్తాగావి చున్నట్లు కేసింది. ఘనాపేద— నెనుకటి బిరికం ఏమి నుండి కానో?... నేను మాత్రం... ఇప్పుడు నిత్యం... భోజనం అంతరం రాగ్రాలు... మహాభి నిష్క్రమణంచేస్తున్నానా ఏం... ఉద్దీపన లేందే పీణ మోగదు.

‘ఎంత నాటకం ఆడావూ?’

అవును బాబూ... మా ముసలి ముచ్చట్లు మేమే తీర్చుకోవాలి కాని... ఎవరు ఆదుకుంటారు?...

... నాక్రపాహానికీ, చప్పున అడ్డుకట్టవేసి ... తాతయ్య... చెవులు గోరబెట్టుకుని ... వింటూన్నాడు ... కాదుమబ్బులు దూసుకుని... ఫెల్లువ వెలిగే చందమామ లాగా... ఆయననుభం కలకలం పోయింది ... అంటింక భోజనాన్న చుట్టూ... తీసి, చేతి బుచ్చుకుని... తీ హుమో సగా... లేచి నీలుచున్నాడు. నేనూ... సిగరెట్... ఆ పరిస్థితిలో అంటింక చూడమో మూడవరా అనే విచిత్రత్వం

తనువాత . . . కొంచెం వెప్పరిల్లేదాకా . . . ఆయనను
అక్కడనుంచి కదలనియ్యదలచుకోలేదు . . . వదలదలచు
కోలేదు.

కూర్చో. . .

వీలులేదు . . . శివాజ్ఞ అయింది: పలుచని పద్మిను
లను వల. . . చే సుకుమార రసికులు ఆయెను—మీ సజ్జ
అంతా. . . నీవు రికాషాగా. . . కూర్చుని. . . కాల్పుకో. . .
పొగల తీగలతోనే. . . మీకు . . . ప్రియురాలి వగలన్నీ
కుసుమిస్తవి . . . మేం. . . అంత వీరుబడికి మా పడుచు
దనంకోరూ. . . నోచుకోలేదుసుమా ! . . . ఎందుకు. . .
చెవులా, కన్నులా కలిగిన లాభం ఇంకా వినిపించడం
లేదూ?

ఒకరిని మించాలని ఒకరను...పందెం వేసుకున్న
ట్లుగా...అంగలతో దూకుతూ...వాకిటిలోకి వచ్చాము...
అమ్మమ్మ మాటే మరచిపోయి.

ఇంటిముందర పెళ్ళివాడు ఎవరో, ఊరేగుతూ
ఆగాడు. మేళంలో . . . పచ్చసిల్కు నోణే వేసుకున్న
ఓ పిల్ల.

రమ్మనే! సుహారాజుగ..., అనేవదం పల్లవి ఎత్తుకుని
అభినయిస్తూన్నది.*

*తాతగారి కథలలో—చూడవది.

"ఆతిథ్యం" — "గురుప్రసాదం" జ్వాలలో ఇదివరకు అచ్చు

రాజసూయం

వార కలిసి, యింకా బాగా జెరిపికాల్సింది... సన్న
మంపుకు పడుతూనే ఉన్నది ఈమకు గుసిరి... ఎడాపెడా
వెళిగే దీపాలు... మరక బారిన వేమో, కదిలితే నీడ బారు
తూన్నది.

కాదు, కదలికలోనే సూతుడు మునిగిపోయింది. పదిబార
తెనా సాగలేదు-పగునెక్కిన తాగురోజు. నీస్సు నిలిచిన
గతుకులు... చీకట్లు-పొరజూడకుండా దాటిపోయి, కాలుజాతి
అడంగా పడిపోయినాడు - ఎవరో - కాళ్ళమీదను ఎడమ
వైపు చక్రాలు పోయినవి...

అక్కడికి-నలుగురూ పోగయినారు.

ఎవరో పాపం.

ఎవరైతేనేం.

కాదు, ఎక్కడానాళ్ళకు కమ్మ ఉండేదా?

ఇదినరకు ఎన్నెన్నాయో?—కండకానరం కాకపోతే—

అననర ప్రసంగాలు, అంతకన్న.... ఆపదనచ్చిన

నేరల అయినా లోకం... ఎందుకు అక్కకు వస్తుంది.

పడిపోయినవాడు... జెప్పింది... బాధ జేలు
స్తూంది. ఎవరనని అడిగితే... ఏమని చెప్పగలడు—

ఆ యిద్దరూ ... జనాన్ని పరుగులూ ముందుకు
వచ్చాడు. అత్తగారు వాననా - ఆ వాననా - అక్కకు వెళ్తా

ఘుమాయిస్తూన్నవి ఆమె చొరవగా ముందుకు వెళ్ళింది. ఆతడు తూలుకుంటూ అడుగు వేసిన చోటనే వేస్తున్నాడు. అవతలగా...చేత డైరీ...వేలునుడిచి పాయదీసి పట్టుకుని ...ఏం వ్రాసుకునేందుకై నా తమ్మాయిగా కాన్స్టేబుల్ -

వాళ్ళిద్దరినీ చూసి...ఫాయూకుజంకి...చోద్యంచూడ పోగైత బనమంతా పైగం కో మాపులతో ప్రశ్నలూ - జవాబులు సరిపుచ్చుకున్నాడు

ఆ కాదులో వాళ్ళు వీళ్ళే కాదా? - అవును.

ఇంతకంటాండు ఆ బాబులోనుంచి...నానీ. ఆహా ! ఇవా నేం ? - కోనూ ఇదీనీ ఒక్క జేరియకుండా ఒకడి మీద ఒకరు పడుతూ -

ఇదా నీకు ? - కాకపోతే ఇంకకన్న ఏం ఎరుస? కనబడటం వేదూ ? - రాటు దోచుకుంటా...నాడెవరో తేభ్యం ...పిండేస్తూంది.

కండ కావరం...నునకెందుకు ఎవరేలా...

అవును -

ఆమె ముందుకువెళ్ళి పనికాయించి చూసింది. అలా పడిఉన్న అబిసి...అ...లా.. ఒత్తిగిలి...సామ్మసిలి...కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

ఆ రెకుడు...అంతో యింతో గానో...ఆమె చెప్పినది నచ్చి అక్కడ చూగివవారందరినీ...ఇక కాలు సాగనీయ నాని...అక్కడనుంచి తప్పుకున్నాడు...పుస్తకం మూసేసి జేబులో పెట్టుకుంటూ -

మరియు కొంతకాలం గడగడాయి...ఆమె గదించేరుకి

ఎవరాతడు.. ఎవరో...మన హయాంకు పూర్వ పరిచయం...చిత్తయిపోయి చివరకు యీ స్థితికినచ్చిన గావతా?—

అయి తేమాత్రం ..అపరంపరలో చిదికిపోయిన ఘటాలన్నిటికీ...చికిత్సచేస్తూకూర్చుండటానికి...తానేం త్రాడు కట్టిన మగడా...

వాడే ధన్యును - విడిచింగో...బ్రదికావో-చేసుకుని చేతగాక దేశంమీద నదిలాడు...విరుచుకు తింటూన్నది...విడిచిపెడితే...

అది నాకు చేతకాదని తెలుసు ... అందుకే యిన్ని ఆటలు—

కాదులో మొదటనే ఆమె ఎక్కి కూర్చున్నది: ఎక్కడనో పుట్టి ఏమూలకో మాయమయే నేలుగు, ఆమె పరాకున తల కదిలించినపుడల్లా చెవుల నవలకు ఒరసి... జిల్లున తగుకు కొడుతూన్నది: కాదు సాగించడానికి తరటాలుపడుతూ...చుట్టి ప్రవర్తనంగా పరిశీలించబోతూ స్వప్నహల్లా ఆమెను ఆతని చూపుకు తగిలి...బెడిసి పోతూన్నది...

కంగారు అంతా అయినతరువాత, కాదు కదిలింది: కదిలిక ఎక్కువ తగలకుండా నిదానంగా నడుపుతున్నాడు ...వెనుకనుంచి సుతిగా కమ్ముకున్న మూలుగు...ఆతని మనసులో అనేక కాల ప్రశ్నలు, చిలకలూ పలకలనూ... ఆమె వైఖరిలో అమిత నిర్లక్ష్యం...పెంచుతూంది.

రాధ... గోధుమాలిదామి గోగిని శుక్లమూలము నిల

నీ నేను మనుసులుతూండేలోగానే, ఆమెదిగి, తలుపుతాళం
నీనీ లోపలికి వెళ్ళిపోయింది! ఆతడు, చ కంమీదకు ఓ
చీయిజాపి...మోపిన మరోచేయి సిగరెట్లకు ఆసరా
యిస్తా...పొగలు గ్రక్కుతున్నాడు:

లోపల నెలుతుకు అయింది: మౌగును పాయదీను
కుంటూ ఆమె, తిరిగివచ్చి...చేతులలో మెట్లమీద నిలు
చున్నది:

చూపులకు అందసీక...చూపులను తప్పించుకున్నా
...బానిస పెడిపోయి...ఆతనినీ కను...ఆమె అక్కడ నిలు
చుని, అనుకున్న ఆజ్ఞను ... తలనుదాల్చి పాలించింది:
ఆతడు చురుకుగా... పొదుపుగా...అతన్ని...లోపలికి

...ఆమెకు వచ్చినచోట...అలాగా ... ఉంచాడుని ...
శెచ్చి ఆ నిమిషాన...అందరికీ మూలం : అంతలో ఆతని
మూలుగు...దాన్ని తరచింది వినరించింది: ఆతడు ఓర్వలేక
...అక్కడ నిలుచోలేకపోయినాడు: మూలుగు, వెక్కి-
రింతగా...వెనుకబడి తరిమింది:

ఆ...ను, ఆమె...మిగిలారు:

అదే, ఆమెకు చాలా...ఇది కాలం అనుకున్నాడు:

అతను మూలుగు నిలిపి ... ఆమె చూపును తనకు
మళ్ళించుకున్నాడు: ఆమె వశం తప్పిపోతూ ... ఆ సమయం
అట్లుపడకమందా...అగ్నిమండం వచ్చి దూముకు వే వెళ్ళింది
...అంతకు మున్నగా పూసుకుతూన్నది!...

ఎవరు వింటున్నామో మూట్లాడేదీ?—వన

చూడ...వక్రలోనే

3675

లేకపోతే...మూనం భరించడం...మరీ కష్టం.

తాను పలుకరించడం...ఏ మొగంపెట్టుకుని? :...
అతనికి అంత అపకారంచేసినతరువాత...అతని...బంగారం
పండాల్సిన జీవితం...

పాడుచేసిందా...నిజంగా ఆలోచిస్తే...

అప్పుడు ఆలోచన...ఆతడు అంతకన్నా ... అలా
తాను ... అన్నవేళా అంటి పట్టుకునిఉంటే ... బాగుపడ
లేడేమోననే ఆదుర్దాయేగాని . . . అంతకు మించిన . . .
అన్నెమూ పున్నెమూ అలవరచుకొనగలిగిందా?

ఎనరిది దోషం...

అప్పట్లో...తనకు...ఎనరితోనూ ఊరువిడిచి ఉడా
యించవలసిన అగత్యం ఎంతమాత్రమున్నూ లేదు:

మగడు ... తగనివాడు కావడం...తనచేత ... తన
కొరకు...తనకై ...తల్లిదండ్రులు...వారి...వా...రి తలి
దండ్రుల తరాల నోములకు ఓచని...తపస్సులే...బుస్
మనగా...

అనగా...ఏం...ఒళ్లు విరుచునేందుకు యింట మన
సొగ్గనిదని ... పోకిళ్లు పోబోతుందని .., నోరూరించుకునే
ఊరి మగరాయలకు...తనకూ ... ఏమిపని?...ఎవరో ఒక
రికి చిక్కక మిగిలితే...తనచునసే తనకు దక్కదనుకుని...
గునిసే...కొత్తకోడలా?...

అసూ పాను ... అలనోకగా ... అలవాటుకు తల
చూపకుండా...అమరి ... అనగా...అన్న...

బాడలకు విడియవడే... ఆ పడుచువాని సిగ్గుచాటున... అల
నాటి సంజెనాటున... ఆకలివిచ్చి... రెపరెపచున్న వేళ...

కోరికగా... నేర్చుకున్నది ... పీరికకు అతనైనాడు.
అతను, ఎందుకు ఇలా అయినాడు?

మొదట తాను కోరిచేసిన ఉపకారం చినగికి అతనికి
అపకారం ఎందుచేత అయింది?

అందుకు ఏమిటి కారణం?

ఏరి కోరి వలచింది... ఏమీ తెలియని అర్థకునిచేత
వలపించ నేర్పింది... తాను:

ఔనా... అతనికోసమే... అంతవగకూ అనసరంలేని
... త్యాగం... నిజంగా తన తలకు మించినవని... చేసింది:
అతనిని తన వెంట తేనదీసుకుని... ఇంటిని విడిచినచ్చింది.

వేళాపాళా తెలుసుకో నక్కరలేకుండా యుగం
అంత బ్రతుకు బీరుపోకుండా ... నిమిషంలో గడపటం
... ఏలాగో... గుర్తువై తెలిపింది... తాను అతనికి బరువు
తోచకముందే... సన్న తెలిసి ... కన్నుమలగిపోయింది ..

అతనికి అంతు తెలియని... దూరంలో... కటిక చీకటి
కమ్మిరిచుకుని ... హు... అతను ఎంతవాడో కావడానికి
... తాను ఏమైతేనేం?

కాని... అనుకున్నది... ఏదీ కాలేదు.

మొదటి మోసం... తనమనసే-

నిన్ను మరచిపోతాడు... నీవు కనపడకపోతే కన
పడనిది... ఏమో చెప్పుకొంటూ... ఎక్కడికో... ఎక్క

నీవు సంకెలు వెందుకొతావు?... ఇక... అయినది చాలు...
తప్పక అని దద్దరించినది ... తా నందుకు సరి అని తలు
ఊచింది... కాని...

ఆమీదటిమోసం... తనకు తానే....

తాను.... ఎందుకు మరచిపోలేదు? పోలేకపోవే
నేం?... అతను లేక బ్రతుకలేని అలసురాలా? అదినరకున్న
బ్రతుకు.... అదేకదా?... కాని....

అతన్ని మరచిపోయింది.... అతను లేక ఉండలేనని
తెలుసుకుని.... మోసగించిన చానసును. తననూ మోసగిం
చుకునేందుకు.... ఎదురాటగా.... అతన్ని పోగొట్టుకొన్న
ఆరాటము ఒరవిడికి.... చాకొక ఆతడెవరైనా....

ఎవరైనా.... ఎందరైపోయినా ఆ ఉమ్మరంలో
తనలోతాను దాక్కునేందుకే....

వారి.... ఆతను? ఎందు కలా అయిపోవాలి?
తానుచేసినచేత వృథా? తనకు చేతకాలేదా? ఆతను—
ఎవరో అయి.... ఏవెత్తునో నిలువకుండా.... అతనే అయి...
తనకుదక్కిన అతని నీడగా—ఎందు కీనాడూ మిగలాలి?
తనకోసమేనా?... ..

ఆ ఊహకు ఎక్కి దక్కి అయిన జాలిలో.... అతని
నంక చూసింది... అందుకోసమే ఊపిరి చినర నిలచిఉన్న
ఆతనిచూపులు... ఆశగా దీనంగా... హాయిగా...

అందులోనే... తుపాను చెలరేగింది ... తన పరా
జయాన్ని అంగీకరించలేకపోయింది ... దిద్దినా... తీరని
ఆతని పసితనాని, పసిగించలేకపోయింది చూచునా

నెన్నెల నలునలు యిగిరి ..నిప్పులా కళపెళలాడినవి...
ముఖము తిప్పేసింది...

అతని సుహృదగ్గర ... అంతసేపునుంచి... ఆమె
కోరిక నీలమణికి... అతడు... తిరిగి తనకే దక్కే దేవికి
నలుమనీ... తిరిగి... చూడతూ 'పాపం అతను ఏలా
ఉన్నాడు'... అని స్వయంగా అడిగాడు: ఆమె విషంగా
... నలుమనీ... అతనిని ఉండటం: ఇక్కడ ఉండటం—
... నలుమనీ... అతనిని... నలుమనీ ఏదో యింత
యింత... అతనిని... అతనిని... అతనిని... అతనిని...
... అతనిని... అతనిని... అతనిని... అతనిని...
... అతనిని... అతనిని... అతనిని... అతనిని...

అతని

విపులాచ పృథ్వీ

ఆడదానికి, పుట్టుకతోనే ఆర్థిక పారమార్థిక స్వాతంత్ర్యం వారసత్వంగా ఏర్పరచని మన ధర్మశాస్త్రం మీద-ఆ ధర్మపన్నాలన్నీ పన్నిన ఋషుల ఆప్టేషన్ - తరంవాణ్ణి, నామీద - ఆ చిన్నదాని కళ్ళు శివశక్తులాగ భగవంతుని పోతున్నాయి.

నేను అసలు సజ్జావైన మనిషి నే - దురుసువాణ్ణి కాను: మాట కొణకను. కాని ఉత్సాహంకొద్దీ మాట్లాడటంలో ఎదుట ఉన్నది మగవాణ్ణి, ఆడదో - ఆసంగతి మరచిపోకుంటాను.

ఇంతకూ నేను ఏమన్నాను చెప్పుమా?

అసలు దేనిమీద మాట్లాడుతున్నామూ? -

నేను ఎవరు, ఆ చిన్నది ఎవరు?

నేను ఎవరో తెలుసుకోవాలని మీకు ఎన్నడన్నా ఉబుసుపోకకు కుతూహలం కలిగితే - నేనంటే గిట్టనివాళ్ళు కొందరు ఉన్నారు: వాళ్ళని అడిగితే నా దుర్గుణాలన్నీ నిష్పాక్షికంగా వాళ్ళు చెప్పగలరు. ఎందుచేతనంటే సుగుణాలనేవి ప్రతి జీవరాశికి ఉండేవే కనుక. అవి అంటే నాకు, మీకు అంత గౌరవంలేదు. ఒక మనిషి సంగతి సిగ్గుగా తేలుతున్నదేమిట అని ఎంతకూ, ఎంతకూ ఉండక

రించవు. సరే, దీనికేం గాని... నేను ఫలానానాడినే అనుకోండి.

ఆ చిన్నది ఎవరా?—

ఎవరో ఆ పేరు... పేరును పేరునాకా రానేలేదు: ఇంతలోనే, చూస్తున్నావా? ముడిచింది ఎవరం—

ఎవరే తేనేం గాని...

‘అయ్యో... ఇంతలోనే ముడిచింది—’ అన్నది. రాజకీయాల అలవాటు, అంతకుముందు పేర్లు చెప్పిన ప్రతిక అడ్డం ఉండిపోయాయి... పడుచుతనం, నాచేత జనాభా పరిశీలించింది.

అది, ముడిచింది, ముడిచింది పేరుదు కాని... నేను గున్నా గింపడు వాళ్ళాళు కదంబంగా — ఒక్క నిట్టూర్పుగా ధ్వనించినవి...

‘బాబూ! పేదవాళ్ళం...’

ఈ ముడిచింది నేను గున్నంతనరకూ చాలినవాళ్ళం దగ్గర అట్టిపించుకంగా అలనడిన దుర్గుణం — ఇదీ అంతేకదా అనుకున్నాను...

‘పేదవాణ్ణి ధన్యులు. దే...వుని రాజ్యము వారిది...’ అంటూ అపచయంగా నవ్వాను... నవ్వుతూ ఆ చిన్నదాని వంక చూస్తున్నాను.

చూస్తుండగా క...ళ్ళు కొరమారినవి: నవ్వు పూడి పోయింది... గొంతుక మండి గుండు తిరిగింది.

...నా అనుకంపన ఎక్కడెక్కడ అందంగా

ఉంది... మా చిన్న చెల్లెలికంటే ఎంతో అబ్బనాకారింగా
ఉంది...

“ఏమమ్మా దా... ఇలా... కూర్చో...”

ఉన్నా... నానంటి పెద్దల ఎదుట ... నా సరసను
కూర్చునేందుకు ఆ పేద రాసి పెద్దమ్మకు మోగ్యత ఉందా?—
అంత అపచారం చేస్తుందా? అమ్మో...

నేను భాగ్యవంతుణ్ణి, అవృష్టశాలిని... పెద్దవాణ్ణి...

నాకు కూలబడితే ఓపట్నాన తేలిగ్గా తీసేతనంత ఒసు
ఉంది— పెద్దల దయారాగాన నన్ను కట్టుకుపోయేంత—
లంకంత కొంప ఉంది. ఏతరంనాలో కూడ బెటిన పాపాన—
అదనుకు అక్కరగా పప్పులో పనో పాతికో ఆడుతూన్నవి...
కలియుగానికి ఇంకా ఒక్కకాలు మిగిలి ఉన్నందున—
నా నెత్తిన ఏమూలనో గోష్పాదనుంత మేర ఆయకట్టులో
ఉంది... ఇవి భాగ్యవంతుడి చిహ్నాలని తల్లి కడుపులో
ఉండగానే ఆ చిన్నది... విన్నది.

సహజ బౌదార్యమంతా ప్రకటిస్తూ నేను దానం
చేసే పరకో పాతికో— ఆతల్లికి ఆపూట కడుపునింపుతుంది—
నాలాంటి తలకుమాసిన ఏద్రాసులు యీ గడ్డమీద ఎందరు
లేరు?— మా అందరి కళ్ళకూ అయచితంగా ఆ చిన్నది
పండువుచేసి పోతుంది. పోతుందా?

“కూర్చో అమ్మా!”

— ధయపడుతూ — ముళ్ళమీద కూర్చున్నట్లు ఉంది—
నేను, పరకాయించి అడేపనిగా తేరిపానిజూస్తూంటే —

ఆకళ్లకు భయం ముంచుకొచ్చింది. ఆమొగం బిక్కమొగమైంది.

‘నీవు పేదరాలి నమ్మా?’

ఆ అమ్మాయికి అర్థంకాలేదు. కాని, ఆ చూపులకు నాచేత నేనన్నమాట విప్పి చెప్పించుకోగల ధీమాలేదు. నానంక చూడక — నేను చేరగిలపడిన కుర్చీనీ — నాచేతిలో ఉక్కిరిబిక్కిరొత్తూన్న పత్రికనూ — నా మణికట్టును కట్టుకొని ప్రాకులాడే గడియారాన్నీ — ‘అయ్యగాను అన్నమాటకు అర్థం ఏమిట’ని అడిగితే — విడబరచి చెప్పేటంత నోరూ — వాయూ వాటికి ఎక్కడిది?

‘ఏమమ్మా - బంగారంలాంటి ఒళ్ళు — రతనాలవంటి పళ్ళు - నీలాలు ద్రిమ్మరించే కళ్ళు - యింత సంపద నీవు ఒక్కరైతూ ఏంజేసుకుంటానమ్మా? నీకే పేదరికమైతే - ఇక మా అందరిమాట ఏమిటి?’

— నేను, ఇంకా సవ్యసానాను - ఆ చిన్నదాని మొగం ఏకంగా మెక్కికో - రోజూ అయిపోతూంది...

‘బాబూ - కులానికి పేదలం కాని—’ గులాబీరేకలు తలిమ్మా అర్థాన్ని నిష్పలు చేరిగినవి -

— నేను యింకా సవ్యతూనే ఉన్నాను - అవును, నేను రాక్షసుణ్ణి. ఆ చిన్నది - వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూన్నది.

— అచ్చమైన ఆడపిల్ల ఏడుస్తూన్నప్పుడు అందంగా ఉంటుందని... ఈ చిన్నది కలగన్నదా? ... ఒక్క నిమిషంలో నేను పంచకావ్యానూ... ఆ కళ్ళ కొలుసుల్లో

లేచి వెళ్ళిపోతూంది...

“ఎక్కడికి పోతావ్?”- నా గొంతులో ఏమోతానా దయాదాక్షిణ్యాలు లేవు... నేను పుట్టినప్పటినుంచీ బస్తీ లోనే పడిఉండి, ఎన్నడూ అరణ్యం మొగం అంటూ చూడని పాపాన ... పులి గాండ్రుమన్నప్పడు లేడిపిల్ల కదలేక ఎలా గజ-గజలాడిపోతుందో ఆ పోణిమి ఎరు గను... కాని, బాధ చూస్తుంటే మనసుకు అబ్బే శాంతి- యిప్పుడు అర్థమౌతూంది...

‘వచ్చి... ఇలా కూర్చో’

దక్కి-స్తూ ... రాక ఏంచేస్తుంది?- వంటయింటి కుందేలు...

‘అసగా-అసగా ఓరాజు ఉండేవాడు ... ఆ రాజు పేరు, నీకు నోరు తిరుగదుగాని... ఊర్కొట్ట వేం...?’

ఆకళ్లు... తల్లిగర్భంలో తన్నుకునే శిశువులాగా... మూగయాతన పడుకున్నాయి... ‘ఊర్’ - గా మెడనరాలు కదలినాయి...

“ఆ రాజుగారి దర్బారులోకి ... ఒకనాడు ... ఓ పేదపిల్ల వచ్చింది... పేదపిల్లంటే... అచ్చంగా పేదపిల్లే... మొలచుట్టూ చాలిన కోక లేదు ... రొమ్ము జుట్టుతో కప్పకుంది... అడుగుతీసి అడుగు వేసినప్పుడల్లా ఒళ్లంతా బట్ట-బయటౌతూంది...”

-ఆ చిన్నది... సిగ్గుతో భూమిలోకి క్రుంగిపోతూంది. అణగి మణగిపోతూంది...

‘సభలో ఉన్న వాళ్ళందరూ తల తిప్పేసుకున్నారు...

రాజుగారికి మాత్రం ఆ అలవాటు తేనెమనల్ల అలాగే చూస్తూ కూర్చున్నాడు... క్రమంగా ఒక్కొక్కరే సభలో వాళ్లందరూ, చల్లగా బయటికి జారుకున్నారు ... సభ బావురునుంటుంది ... సింహాసనంమీద రాజు ... మెట్ల క్రింద ఆ పిల్ల... పాల్గొన్నారే మిగిలారు..."

-కుర్రది, యీదురులో గిజిగాడులాగా ఉంది. తల ఎత్తుకుండా కళ్లు మలపకుండా... చుట్టూపక్కల యావత్తు ఒకసారి చుట్టేసింది... ఎక్కడా ఎవరూ లేరు ... మేము యిద్దరమే మిగిలాము.

'అప్పుడు ఆ రాజు ఏం చేశాడో తెలుసునా? ... కూర్చున్న చోటునుంచి, క్రిందికి దిగివచ్చి, ఆ పిల్లను...

-నాకు ఎందుకో భయం వేసింది ... కాని, చెప్పక తప్పదు...

... 'ఆ పిల్లను - పెళ్ళిచేసుకున్నాడు...' :

పిడుగుపడినంత నిశ్శబ్దం మార్మోగింది... ఆ చిన్న దాని కళ్లు, పెదవులూ, ఎండిపోయినాయి... ఎడం చెక్కిలి మీద, సగం యింకిపోయి ముత్యమంత ఓ చుక్క తొణికిసలాడుతూంది...

... "మంచిపని చేశాడుకాదూ..."

ఆ చిన్నదాని మెడ, వెనక్కు విరుచుకుంది - గొంతు చాయల నరాలు కదలు తొక్కుతున్నాయి ... కణతను ప్రణమన్న తేతనరంతీగె కరుణ మంటుంది.

"సన్న... పెళ్ళి... చేసుకుంటారా?"

... చూచేదాని మనుషులూ అడిగిందికా

‘తాతయ్యా! నిప్పు కరుసుందా?...’ అప్పుడు ఆ పసిగుంక తీరూ, చూపూ ఇలాగే ఉంది...

“ఓ...తప్పకుండా!...యింతకన్నా నాకు కావలసిన దేముందీ?”

...సప్త సముద్రాలలోనూ ఆదికాలంనుంచీ మనకు అందకుండా పేరుకుపోయిన ముత్యాలన్నీ ... ఆ కళ్ళు పంతంగా కురిపిస్తున్నాయి...చూడ ముచ్చటగానే ఉంది కాని...చెప్పొద్దూ, ఇక నాకు సవ్య ఆగడంలేదు...”

ఏమిటి కేడ్చేదవానన తామరసంబెత్తిచూడు,’
అర్ధంకాక, తలఎత్తి నావంక బిక్కగా చూస్తూంది...
నేను పకాల్మన్నాను...

‘కోమల కటాక్షవీక్షాదామకమున వీరసేన తనయున్...’

గుమ్మంలో నిలుచుని...మా తాత తండ్రుల ఆస్తి పాస్తు లన్నింటికీ జ్యేష్ఠవారసుడు...ఇనతల అడుగువేయడానికి సందేహిస్తున్నట్టు...కళ్ళ కెనురుగుండా ఉన్న అద్దం, దాఖల్ చేస్తూంది...సరే...బాగానే ...ఉంది

‘ఇక నీకు తప్పదమ్మాయ్! నీవు ఏమనుకున్నా సరే...పెళ్ళిచేసుకు తీరాలిసిందే...” — చాలా నిష్కర్షగా అన్నాను.

అందుకు ఆ చిన్నది, ఏమంటుంది? ... గర్జిస్తుందా, గాండ్రిస్తుందా? ఇల్లుతీసి, పందిరి వేస్తుందా? చిగురుగొడిగీ నవనవలాడుదామనుకునే లతగూనకు శివమెత్తి ప్రళయముంకారం చేసినప్పుడు మెరసే సమ్మోహనంకోసం యీ

కళ్ళు ఎన్నో యుగాలనుంచి, కాయలుకాసి పోయినవి. కాని, ఆదికాలంలో వేదాలకొనలో, ప్రకృతి, ఒక్క కుద్రమూర్తిగే ఆ నగం యిచ్చింది...ఆ తరువాత, నాటి నుంచి నేటిదాకా అంతటి భయంకర శౌండర్యాన్ని భరించ గల ముగిసా పుట్టినేలేదేమో...ఏమో. ఆ సంగతు లన్నీ మన కెందుకుగాని...

ఆ చిన్నది ... బంగారుబొమ్మై అలాగే నిలువబడి పోయింది... పదపాటి ఎగ్గన్న మల్లాణ చరిత్రలో, ఆ నీస పద్ధతి మూడు జ్ఞాపకం ఉందా? ప్రకపోషే మానె...పాపన్న ఉత్తరాపరాయణం విప్పి...గంభ బలవంతాని అలసిసొలసి అత్తనాదింటి చాయలకు అడుగుశీసి అడుగు వేస్తున్నప్పుడు పాపన్న నీసంలో పడ్డబాధ...అన్ని పాదాలూ చదవండి... నాకు పదితలకాయలు లేవు ... ఇగ్గనెచ్చేతులు లేవు ... ఈక్షణంనరకూ గోరంత అయినా పాపంచెయ్య పూనుకో లేదు...కాని, ఆ చిన్నది ... ఆ నిమిషంలో మానంగా సహిస్తున్న బాధ...మీరుకాదు ... మీకన్న కొమ్ములు తిరిగినవాళ్ళే చూడలేదు...

‘అమ్మాయ్?’ ... కూర్చున్న చోటనుంచే అన్ని గదులలోకి కూలంకషంగా వినబడి తీరవలసిన పొల్లుకేక పెట్టాను...

“ఆ...అనుకుంటూ, ఒక అమ్మాయి అవతరించింది ...ఊ” అని దానికన్న చిన్నది చురువుగా ముద్దులు నుడిచింది...

‘ఎందుకు నాన్నా!’ అని ఇద్దరూ, తలొక్కటైతొనూ అన్నారు.

“...లోపలికి తీసుకువెళ్ళి పెళ్ళి కూతుర్ని చేసి తీసుకు రండమ్మా!...” ఆ చిన్నదాని వేపు తల విసిరాను.

‘సైర’ అన్నట్టు యిద్దరూ ఎగిరి గంతు వేశారు. ఇక్కడ ఒక అప్రస్తుత విషయం ఉద్ఘాటించి తీరాలి... నా నోటినుంచి ఏముక్కన్నా నచ్చేదే వ్యవధానంగా, మా పిల్లలు, యిలాగే అవును-కాదు-అనకుండా ప్రతిపదీ చేస్తారు...మంచి వినయ విధేయతలు వున్నాయి...బుద్ధి మంతనపు పిల్లలు...అని అనుకుంటారేమో? వాళ్లు నట్టి రాలుగాయలు సునుండి ... నేనన్నమాట అర్థమైందని, కాదు: కాని, నేనేదో పాడుపని తలపెట్టానని... ఏది చెప్పినా చిటికలో చేస్తారు. నా దుర్మార్గంమీద, వాళ్ళకు అంత ఘటినమ్మకం...

మస్తానీ

నాకుమాత్రం రూఢిగా తెలుసును. వాళ్ళ అన్నయ్యకు ఆ కీ చిక్కి - చిక్కనట్టువుంది. యింకా అనుమానం నేధించుకుతింటూనే ఉందనుకుంటాను. లేకపోతే, 'ఏం తాతా! మావాడు తాగుతున్నాడటనే, నిజమేనా?' అని నన్ను ఎందుకు అడగడా?... అనుకుంటూ నేను బాధపడటం ప్రారంభించాను: ఆయన గుట్టు చప్పుడుకాకుండా అలా ఊహించడం, నాకు, ఎంచుచేతనో తగని చిన్నతనంగా ఉంది.

ఆరోజుకు ఆరోజు అలానే గడిచిపోతూంది. వారాలై... ఆ వారాలన్నీ నెలలై...

నాడు త్రాగడమేకాదు, అంతటితో పోనీకుండా, ఎవతెనో మరగి తందనాలుకూడా ఆడ్డం ప్రారంభించాడు! పోనీ, అప్పుడైనా, వాళ్ళ అన్నయ్య, గ్రుడ్లనీళ్ళు కుక్కుకుంటూ నచ్చి, తనసొదంతా నాదగ్గర వెళ్ళబోసుకున్నాడా? - ఉహు... మునుపటంత ఘోరంగా నాకు కనపడటమే మానేశాడేమో కూడాను ఈ నడుమను... అనుకోవలసివస్తోంది...

పోనీ, ఎవరిఖర్మం వారిదీ; నేను అఘోరించడం ఎందుకు మధ్యను?

ఇంకానూ నుగి ఆగడంగా ఉండిన, చూశారా,

వాడిపని యీమధ్యను? - ఆనాటి కానాడు, మరీ పెచ్చు మీరిపోతున్నాడట. మొగరాయడు, ఒక తెనుకాకపోతే, వందమందిని పెట్టుకుని దేవుళ్ళాడనీయండి; కాని, పాపం, నోరూ - వాయాలేని ఆ యిల్లాలిని రాచి - రంపానపెడు తున్నాడట !

ఇలా కొంపముంచుకునచ్చినా, యిప్పటికన్నా, ఆ అన్నగారు, బెల్లంకొట్టిన రాయిలాగా, అన్నీ చూస్తూ సహించి ఊరుకున్నాడా? - ఊరుకున్నాడన్నమాటేకదా? యిప్పుడన్నా వచ్చి, నా చెవిని నేస్తే వాడి ముల్లెంతా ముంచుకుపోతుందా ఏం? - ఎబ్బే! కంటికంటూ కనబడి తేనా, అసలు? -

నాకన్న ఆస్తులూ, వాళ్ళమేలు కోరేవాళ్లూ, ఎన రున్నారరా వాళ్ళకి? ఎటు పారజూసినా, రవంత వంకర వస్తే ఎంచులుపెట్టేనా శ్చేతప్ప! - అయినా, ఏం అనుకుని మాత్రం, ఏం లాభం...

ఈపాటికి ఊరంతా అట్టుడికినట్టు ఉడికిపోతూ ఉండదూ? ఈలాటి విషయంకూడా, అందరికీ తెలిసిన తరువాత నాదాకా రావడం?

నేను ఇలా అంటున్నానని, 'ఈయన కేం కొమ్ములు మొలిచాయా? ఈయనేనున్నా, కొండమీదనించి దిగి వచ్చాడా? ప్రతీది యీయనకే తెలియాలనీ, ఈయనే ఆ ర్చేవాగూ - తీ ర్చేవాగూ అనీ ... ఎందుకీ ముసలివాడికి

... ఇలా అంటున్నానని? ఇలా అంటున్నానని? ఇలా అంటున్నానని? ఇలా అంటున్నానని?

నే నేనేదల్లా పెక్క టే: యిక్కడ నేనంటూ ఒకడిని ఉన్నానుకదా, ఏమంక చూసినా పెద్దవాణ్ణి. వాళ్ళు పచ్చ-పచ్చగా ఉంటే, ఆ ముద్దూ-మురిపెమూ చూసి సంతోషించేవాణ్ణి... నేనంటూ యింకా ఉన్నానుకదా...నా చెవిని నయ్యకుండానూ... 'అబ్బీ నీ కిది తగదురా!' అని మందలించేందుకు, నేను తగనూ? ఇంతకు నేనంటే వాళ్ళకు లక్ష్యం లేదు... ఈ కాలంవాళ్ళందరికీ, యివే బుద్ధులు, ఇవే చర్వజ్ఞత్వాలున్నా! ఏమిటో, యీ వృద్ధాప్యంలో, నడుచు నాకు పట్టింది యీ చంఢ... ఫస్, ఎవరు ఎల్లాపోతే నాకేం ?

'ఎవరెల్లా పోతే నాకేం' అని ఊరుకుందామా అంటే, మళ్ళా ఓ పక్కను పీక్కుతింటూనే ఉంది. రేపు ప్రొద్దున్న ఎవరికన్నా, యీ సంగతి తెలిస్తే, ఏమంటారు ? — 'ఏమయ్యా వాళ్ళు బొత్తిగా లోకజ్ఞానంలేని కుర్రకుంకలనుకో; యిన్నేళ్లు వచ్చి, నీవు వెలిగించిందేమిటి? — నీకన్నా ఆమాత్రం యింగితం ఉండనద్దూ? యిదేమన్నా మళ్ళా పేరంటమా, బొట్టా కాటుకా పెట్టి పిలిచారు కాదని భీష్మించుకు సుమనోందుకు? వాళ్ళ యింటికి పెద్దదిక్కువు, నీవే ఇలా అంటే ముట్టకుండా ఉంటే, ఇహ ఇతరుల కేంపట్టింది? చాల్ చాల్లేనయ్యా, ఎవరన్నా వింటే నవ్విపోయ్యేమిగాని!'..అసహా? అవును, ఎందుకు అసహా?..

సరే...యింతకూ, నాకు తప్పితుంది గనుకనా... ఆలనా-పాలనా లేకపోయినా, నేనే తగుమనమ్మా అంటూ పోయి. ఆ సంగతేదో నేలొలి ... నిరంతరం...యీ

కాలంలో ముసలివాళ్ళంటూ బ్రతికిఉండటం అసాధ్యం? బ్రతికి ఉండి బావుకు నే దేముంది? ఈ అగచాట్లన్నీ చూస్తూండటానికేనా?

మూడు బారలు ప్రొద్దెక్కింది. యిప్పటికి ఆ ప్రబుద్ధుడికి యింకా తేల్లవారలేదు. పెద్దవాడు, బంగారు తండ్రిలాగా, నాకు ఎదుగుకుండా వచ్చాడు. నేను గుమ్మంలో అడుగుపెడుతూండగానే వాడి తండ్రి కడుపు చల్లగా...వాడి మొగం చూస్తేనే, పంచమహాపాత కాల్సూ రాలి చక్కానోతాయి. యింకా అలాటి వాళ్ళు ఒక్కో, అరో ఏమూలో ఓమూల ఉండబట్టే, పచ్చి -- కలి భగ్గునునకుండా ఉంది!

‘ఏం తాతయ్యా!’ అని నోటినిండా పలుకరించాడు. ‘ఏంరా నాయనా’ అన్నాను: అంతే తనువాత ఏంమాట అనడానికీ, వాడికీ భయమే, నాకూ భయమే. నోళ్ళు మెదపకుండా, నొసళ్ళతోనే మాట్లాడుతున్నాము. సరే, పెద్దవాడికి ఏదో వీధులో పని ఉండటం, వాడిమానాన వాడు వెళ్ళిపోయినాడు.

ఇల్లంతా చిన్నబోయి ఉంది; బావురుమంటూంది. పెద్దవాడి పెళ్ళాం నీళ్ళాడటానికి ఈనడుమునే, అంటే రెణ్ణెల క్రితం, పుట్టింటికి వెళ్ళిందాయెను! లేకపోతే, అదీ పిల్లలూ ఉంటే ఇల్లు ఎప్పుడన్నా ఇల్లా ఉండేదా? అస్తమానమూ గలగల్లాడుతూ, చూడ ముచ్చటగా, కనులపండువుగా ఉండేదికదా!—పెద్దవాడు, పెళ్ళాం ఇంట్లో లేకపోతే, ఒక్క ముడియ ఇంట్లో ఉండడం... ఇంట్లో ఉండడం... ఇంట్లో ఉండడం... ఇంట్లో ఉండడం...

కులు నోట్లో వేసుకుని చక్కా బోవడమేకాని. లంకంత
కొంపలో, ఇహ ఉన్నదల్లా, ఆ చిలుకా గోరునంకా!

నేను, పిలవగా పిలవగా, పక్కా గూముకు,
వాడు ముక్కు తూ మూలుగుతూ, నిక్కి-నీలిగి, లేచాడు
ఏల్లాగై తీనేం... సన్నుచూసి కళ్ళు విట్టించుకుని. కూర్చున్న
వాడు అట్ట దభాలున గోడ వేపు ఒత్తిగిలి పడుకున్నాడు.
నాకు చర - చరలాడుకునచ్చింది, చెప్పొద్దూ, కొని నిభా
యించుకున్నాను. చూస్తూ కూర్చున్నాను.

ఎంతసేపు కూర్చున్నా, వాడిగో ఏమీ చలనం
కనిపించను.

‘ఏమిరా అబ్బీ! యింకా శ్లేల వారలేదా?’ అన్నాను
నిదానంగానే.

వాడు ఈ పక్కకు ఒత్తిగిలి, తలయెత్తి చెంపను
చెయ్యి ఎత్తుపెట్టుకుని,

‘శ్లేల వారి తేనేకాని, నిద్రపోనడానికి తీరిక ఉండదు
తాతయ్యా!’ అన్నాడు. బాగానే ఉంది, వరుస!

‘అంత తీరిక లేకుండా ఏం నెలగబెడుతున్నానో?’

‘లక్ష్మీసుందరం ఇంట్లో అత్తకు దీపాలు’

‘ఉహూ!’ అనుకున్నాను మనసులో, గదమాయం
చేందుకు నోరు రాక...

‘తాతయ్యా! వాళ్ళ మేనత్తని, మా పెదనాన్న
ఉంచుకున్నాట్ట - ఎప్పుడో వృద్ధాశ్రమం క్రిందటి వాళ్ళ
ముచ్చటలన్ని ఆ ముసిలిది, సరపోసివలె వాగుతూం
బుంది -

వాళ్లన్నమాటే ... మా కాకువాళ్లే ప్రయోజకులను కోవడం శుద్ధ పొరబాటేమో అనిపిస్తూంది. వాళ్ళ ముద్దులూ, మురిపాలూ, ఆ కేరింతలూ ... వాటిల్లోనూ మజా లేకపోలేదు. అయితే తాతయ్యా! నువ్వు ఎన్నడన్నా, తలకు మల్లెపూలు చుట్టుకున్నావా? — ఇంకా వాగుతున్నాడు; వాడి నోటికి 'శుద్ధీ-బద్ధీ' అంటూ ఉంటేనా?

‘ఒకేయ్, పెద్దనాళ్ళను ఏనున్నా అంటే కళ్ళు పోతాయిరా! మీ పెద్దనాన్నకే ఎంచులు పెడుతున్నావుగా... ఆయన ఘనాంత స్వాధ్యాయి’

‘నాకు తెలుసును లేవయ్యా... ఆయన సత్తా ఆ రంగనాయకి ఆనరణలో పడిఉండి, ఆ బ్రాహ్మడు ‘అహోరాత్రశ్చ’ ఘనా-జటా చెపుతూ, ఉండేవాడని. అయినా, పోయిననాళ్ళసంగతి మానకు ఎందుకులే...’

‘వాళ్ళపేరు తలనడానికి అయినా నీకు యోగ్యతలేదు.’

‘ఎందుచేతనో?’

‘ముఖం ఉంది అద్దం ఉంది, లోకం అంతా కోడ్డై కూయటంలా?’

‘కోడికూత కూయడమన్నా ప్రతివాడికి తరమా తాతయ్యా! అంతకుముందు, ఒళ్ళింతా కళ్ళుచేసుకుని అధమం రెండుకళ్ళన్నా, ఏ ఆడదానిమీదన్నా నెయ్యాలి. అర్థరాత్రివేళ... తీరా యింతచేసినా, ఆ పిల్లదాని పెనిమిటికి నిదురలేవగానే స్నానంచేసే అలవాటు లేకపోతే, యిక్కడ ఈ అయ్యవారికి రససిద్ధి కాదు.”

"అయితే... అయితే... కాదులే; అయితే-గియితే దేహా
..."

"అయితే... అయితే... కాదులే; అయితే-గియితే దేహా
..."

"... .. అయితే అయితే ..."

"అయితే... అయితే... కాదులే; అయితే-గియితే దేహా
..."

"సరే, యీ శుష్కప్రియాలకేం గాని ... నీ వరుస
ఏమీ బాగుండలేదురా అబ్బీ!"

"ఏ వరుస?"

"ఏం వరుసా? నేర్చుకుపోయావులే ... యతి అంటే
ప్రతి అనడం ... నీకోటివాళ్ళంతా యిలాగే చేస్తున్నా
రటరా? - చూసి నేర్చుకోరాదా? నీ అన్న చూడు!"

"వాడిపేరు ఎత్తడం ఎందుకులే? మా అన్నయ్య,
మా వంశం పరువుతీసేస్తున్నాడు..."

"అవును, ఆమాట నిజమే. మహానుభావుడవు,
నీవు పెళ్ళి చేస్తే కులం ఉద్ధరించడానికి అవకాశం వస్తుంది."

“నిజం చెప్పావు తాతయ్యా! ఊళ్ళోవాళ్ళ అందరి ఆయుస్సూ పోసుకుని, యింకో వెయ్యేళ్ళు బ్రతుకు!”

“అవును, యీ చూసే ఘోరాలు చాలక...”

“చూసి సంతోషించడం ఎంతకాలం తాతయ్యా... నీవుకూడా కొన్ని ఘోరాలు చెయ్యరాదా? పితృదేవతల కడుపు నిండుతుంది?”

“...ఆహా, నీవు చేస్తున్న నిర్వాహకం అదేగా...”

“తప్పకుండానూ! పురుషుడై పుట్టి బుద్ధిరిగిన తమ వాత...”

“ఆ... బుద్ధి బుగ్గయినట్టే ఉంది... తా జెడ్డకోతి...”

‘ఎనమెల్లా బాగుచేసింది... తాతయ్యా! నాకు నీకులు ఉపదేశించాలని, పవినాళి ఇంతకూగం వడిచి వచ్చావు, పెద్దనాడవు...’

‘నా పెద్దరికం మండినట్టే ఉంది...’

‘నీ వేం చేస్తావు తాతయ్యా... నయను తానంతట అదే వచ్చేస్తుంది. మనం వద్దన్న మానడు. కనపడవద్దన్నా దాగడు... దానికి బుద్ధిలేదు. నిన్నంటున్నా ననుమనేవు సుమీ... ఉన్న విషయం చెప్పకున్నాను...’

‘ఎంతకై నా వెగించినవాడివి; నీ కేంభయం?’

‘మళ్ళీ అంత గుణం నా దగ్గర ఉంచుకోనువో... నేను మంచి అనుకున్నదేదో చెయ్యడమేకాని, ప్రతివాడినీ చేరదీసి ఉపదేశించేయాలనే ఉబలాటంలేదు. అగలు శ్రీక లేదు, ఇంతకూను. ఈ వితండం అంతా ఎందుకుగాని, బిక్కనబిక్క చెప్పా నానిను తాతయ్యా’

‘మా పెద్దలందరూ, ఎనడికి వాడే మాంచివేత్త...
తనకన్న, తన తండ్రి తాత నయం, వాళ్ళే-మంచివాళ్ళు
అనిపించేందుకు, ఎనడికి వాడే చెడిపోయినాడు’

‘చెడిపోయినందుకూ, స్వార్థంతో కాదు సుమా.
పెద్దవాళ్ళి పని బాగు పోయింది... మా నాన్నకన్న నేను
చాలా ఉత్తముణ్ణి అని నాకు తెలుసుకోవాలని నాకు ఏకోశానా
లేదు మా అన్నయ్య మా నంకెంతో చెడబుట్టాడన్నది
అందుచేతనే.’

నేను చెడవాణ్ణి అని నా కొద్దికి వెలియడం ఎట్లా?
నాకిక భావాన నుకోసి ఎక్కే గడపా - దిగేగడపాగా
ఊరూరా మ్రోగింది. — లోకం నామూట నమ్ముతుందం
టానా? చెబితే ఎవరూ ఏమాటా భవన నమ్మడు: మన
ముందర పోనని తలఊపి, మనవెన్ను తిప్పగానే అవునా
కానా అని ఆరాతీయడం ప్రారంభిస్తాడు... అదీ
చిక్కు.

‘అందుచేతనే, చెబితే తీరదు. చేసి చూపించాలి.
వాళ్ళకంటబడేట్టు చేయాలి’

‘నేను తప్ప తాగుతున్నాను. ఎవరెనో ఓ కుర్ర
ముండను ఉంచుకున్నాను. ఈ రెండు నిదర్శనాలు ఘట్టిగా
చూపించిన తరువాత, తలిమ్మావిషయాలు లోకం ఊహించు
కోగలదు—నిజ ఆస్తి అంతా తగలేస్తున్నాడు: పెళ్ళాన్ని
రాచి - గంపానపెడుతున్నాడు, వట్టి అప్రాచ్యుడైపోయి
నాడు— యితామలు’

“అయితే తాతయ్యా! యిందులో, ఇంత స్వాధీన
 తేకపోలేదు: పరాయివాడివి కావు గనుక చెప్పుకున్నాను
 మర్నంబిడిచి: ఆ త్రాగేదేదో చచ్చా-చనకబాసూ
 కాకుండా ఉతమో తనమైన రసాయనాన్ని సేవిస్తున్నాను:
 అది శుష్టి శుష్టి యిచ్చేదేకానీ, బిజ్జాను లనుకునేట్టు ఒళ్ళు
 గుల్లచేసే బాపతు కాదు. నా బుగ్గలు చూడు యెలా
 ఉన్నాయో—నా దండలు చూడు ఎలాఉన్నాయో—
 అచ్చంగా, బంగారు తండ్రిని!

‘ముండనుడంచుకున్నా నంటావూ... ఓపిక ఉన్నప్పు
 డల్లా పట్టునుని పదిరూపాయలు ఖర్చుచేస్తున్నానే కానీ,
 అందుకోసం యజ్ఞ-యాగాదులేమీ చెయ్యడంలేదు: నేను
 లక్ష్మీసుందరాన్ని ఉంచుకున్నాను. రంభ, నా వార్ధ
 క్యంలో నన్ను కూడా ఓకంట కనిపెడుతూఉండాలనే అభి
 లాష నాకు కలలోనై నా ఉండదు...

పెళ్ళాన్ని రాచి - రంపాన పెడుతున్నానంటానూ?
 నిజమే, అక్షి రాలా నిజమే తాతయ్యా... శేల్లవారి తేచేప్పటి
 కల్లా తల చెదరకుండా సిగ్గోపూలు నలిగి, నామరూపాలు
 లేనివై పోకుండా, కంతసరులు చిత్తు-పడకుండా, చిన్నది
 అసురుసురంటూ నసినాడకుండా—ఒక్క-నాడన్న ఉన్న
 పాపాన పోలేదు. ఏం చేస్తాము, ఆడజన్మ ఎత్తినందుకు
 అనుభవించక తీరదేమో! అయినా, నీ నామరూపాలు
 ఏమంటుందో కనుక్కో?”

—వీడి అమృతడుపుడకా. గుక... విశ్వంకోకుండా

పనస చెప్పినట్లు చెప్పకొచ్చాడు: నన్ను, ఊరి అననివ్వలేదు, ఆ అననివ్వలేదు. బానందునా, కాదందునా?—మాటలు నేర్చిన కుక్కని వేటకుపంపితే అన్న సామెతగా ఉంది నీడి యుక్తులూ నీడూ బంగారంగానూ!

“ఇంతకూ నీవు ఏ దోషమూ ఎరుగవన్నమాట?”—ఏదో ఒకటి అనాలిగా మరి. ఏమాటా అనకుండా బెల్లం కొట్టిన రాయిలాగా ఉండుకుంటే, వాడు మరి రెచ్చిపోయినా చెప్పులుకు ఆడించేట్లే ఉన్నాడు.

“అదేంమాట, తాతయ్యా! దోషం ఎరుగనంత కన్నం నా కింపటిగిది? ... ఎరుగుండే, మహారాజులాగా త్రికాలములయందూ చేస్తున్నాను: నేను ఏషాపమూ ఎరుగనని చుడిగట్టుకుని, మా భ్రాతలుగా కూర్చుంటే, పెద్ద నాళ్ళందరిపేరూ మాసిపోతుంది. నీచుటుకు, నీసంగతి చెప్పి, మా అన్నయ్యను చూసినప్పుడు ఎన్నడన్నా మా పెద్దనాళ్ళపేరు తలచ బుద్ధిపుట్టిందా నీకు తద్దిననాడు భోజనంనందు తప్ప...చచ్చి స్వర్గానఉన్నాడని అనుకో గీ...నాలాటి సుపుత్రుడు ఉండబట్టే...నా మొహం చూసినప్పుడెల్లా...నేను చేస్తున్న ఘనకార్యాలు, మీ చెవిని పడినప్పుడెల్లా మానాన్న పేరు పట్టుబలవంతాన తలచుకుని... నా అంత నుర్మాదుడుకాడని మెచ్చుకుంటారు ... అవునా, కనుక, ఏతానాతా నేను అనేదేనుంటే కులము ఉద్ధరించేందుకు, నానంటి కొడుకే కానాలి: పితృదేవతలకు, నా స్వార్థత్యాగం సచ్చితే, నాకన్న ఛండశాసనుడు నా కడుపున పుట్టేడు దీవిస్తాడు...”

రామ - రామ, వీడితర్కం ప్రచడంగా ఉంది - వీడికి సమాధానం చెప్పడానికి పెద్దలు దిగిరావలసిందే - నాతరమయేట్టులేదు. కానీండీ, ఎవ రెలాపోతే నా కెందును? నేను ఎల్లకాలమూ ఉట్టిగట్టుకు ఉరేగుతూ ఉండవచ్చాను గనుకనా? - ఈ కాలపువాళ్ళవన్నీ, యివేబుద్ధులు. యిక నాదోవను నేను పోనా?

‘కాస్త కాఫీపుచ్చుకు మరీ వెళ్ళు తాతయ్యా! చాలా హైరానుపడి నచ్చావు పాపం!’ అంటున్నాడు ఆ దివ్వుకాయ :

కాఫీ ఆ? ఈ కాఫీలూ పీఫీలు నాడూ నేమూ ఎన్నడన్నా, ఎరుగుదుమా? ఏపీ అఖ్కల్లేదు. మా రోజులు ఇల్లా వెళ్ళిపోతే చాలును.

‘కాఫీకి ఏమీ నిషేధం లేదు తాతయ్యా! ఇది సప్త వ్యసనాల జాబితాలో లేదు. పుచ్చుకున్నంతమాత్రాన చెడిపోయే యోగ్యత నీకు దక్కదు. అదిగాను, అసలు విషయం మరచిపోతున్నాను—రంభ చెల్లెలి కూతురుకి, కాఫీ అలవాటో, వీసీ అలవాటో నీకు తెలియదాయెను. ఎందుకన్నా మంచిది... ఇక్కడుండగానే అదో గుక్కెడూ ఇదో గుక్కెడూ రేపూ నూపూ కాస్త హితవు చేసుకుంటే, తీరా అక్కడకు వెళ్ళిన తరువాత అప్పుడు ఓసమాలు దిద్దవలసిన అవసరం లేకుండాపోతుంది... ‘నాథం! నా ముద్దు చెల్లిం చరూ’ అంటూ బ్రతిమాతే న్యవధానం, తీరుబడి ఆలోకపు లంజెకానలకు ఉంటుందంటావా? ... హరిః ఓం అను తాతయ్యా... మీలాంటివాళ్ళ నుగూ

ముచ్చటా చూసి సంకోషించే భాగ్యం మాకూ కలిగించక పోతే ఎలా?—ఆ రీతి...తాతగారికి మధుకలశం అందీనో,

—ఇక అక్కడ ఓ నిమిషం ఉంటినా, మాట దక్కేట్లువున్నా. అదిగో, వాడికి తగిన జగజగ్రతే అదీని: ముసిముసిచి పువ్వులతో గ్లాసునిండా నురగలుగటించి పట్టుకు వస్తూంది. పసివాళ్ళలాగా కాళ్ళమీద పడుకోపెట్టుకుని ఉంగురికొట్టు పడుకుంది...నాకు తెలుసును. అదిమాత్రం వాడి పెళ్ళిం కాదూ?

...వచ్చి...యింతకూ ఉన్నవాణ్ణి ఉన్నట్టు ఉండక ...నా గంగిలో దిగితే నాకేమిని ఊరుకోక...పూసు కుంటూపోయి, నేను బాప్రుకున్న దేమిటి?...ఆ వెక వెకలూ — పకపకలూను. హూ... కలియుగం ఒక్క— అడుగన్నా యింకా అనతల పడలేదు...యిప్పుడే యింత పచ్చికలి భగ్గు నుంటూంటే...ఇంకా ముందుముందు ఏమికానున్నదో! ఎన్ని వింతలూ నిడ్డూరాలూ పుట్టుకున్నదో!

—అయినా నా కీ వాగుడు ఏమిటి? ఎనరెల్లా పోతే నా కేమిటి?...యింతకూ...కోకంకో అందరి ఆయు ర్దాయం యీ ముసలాళ్లకి పోస్తాడేం, ఆ రామయ్యతండ్రి?

అదిగో పెద్దనాడు నస్తున్నాడు...ఊ, పెద్దనాడు... ఈయన ఒరిగించే దేమిటి? ... ఆయన ఒరిగించే దేమిటి?... అందరూ ఆగూటి చిలకలే...హూ...ఎలాటివాళ్ళు కడుపున చివరకు ఎలాటివాళ్ళు పుట్టుకునచ్చారు?...ఇప్పటి వీళ్ళదే రాజ్యం!

చామన - చాయ

[లక్ష్మీదేవి మాయమైపోయింది:— ఏమైపోయిందో, ఎవరికీ తెలియదు. నింద మోయలేక, ఎందులోనో దూకి ఉంటుందని కొందరు అనుకున్నారు.

ప్రాణం—తీపి చావనివాళ్ళు...ఎచ్చే అదికాదు, ఏ అధ్వాన్నపు అడవులో పట్టిఉంటుందని, సిద్ధాంతంచేశారు.

ఏమైతేనేం, లక్ష్మీదేవి మాయమైపోయింది.

పోయిందని హఠాత్తుగా తెలిసినప్పుడు ఏమై పోయిందో అని గుండెలు గోడుకుపోయినవి. కాని—

కాని...లక్ష్మీ పోయినందుకు, పరమానందమైంది. అలాటివాళ్ళు బతికేలోకం ఎక్కడన్నా వేరేఉందా.

మా జాతి, జాలిపడేందుకుగూడా నోచుకు జన్మవత్త లేదు...కాని, తాతకు ఉన్న పాటిసీతికి కొరమాలినా మాగూ బాధలుభరించే పడుచుదనం. కొక్కంకోబాటు కలకాలమూ ఉండదు.

లక్ష్మీ పోవడమే, మంచిది...కాని ఆమాట నా నోటి వెంటరానడం...అది ఏనాకో, మాలో ఏతరంవాళ్ళో చేసు కున్న పాపం—

పాపం...లక్ష్మీదేవి...]

—ఏం మాయచేశో, ఏలాగో మరులుపుట్టించి, సుబ్బారావు రెండోకొడుకు, లక్ష్మీదేవి గొంతుకోసి,

నట్టగా అలచాడు—అస నాను నక్కానోడెవట్ట వెనుమొన

యచ్చు, సన్న ఉదయం చెపితే - మొదట నేను నమ్మలేదు సుమా.

అక్కింటేపి గుణం అలాంటిదని నేను అనుకోలేదు.

...దర్శితుడికూతురు: దర్శితుడి మనుమరాలు. ఆ పిల్లదానికి ఉబ్బువిలున ఏమిటో చెబితాను: తల్లిదండ్రు చిన్నప్పుడే పోయినా, తాత, దానికి వేయిగండి బలగం పెట్టు: బొడ్డుఉండనప్పటినుంచీ, తనకోబాటు ఒప్పునంచి కోట్లకోట్ల పనిచేయించేవాడు. పూవుల్లోపెట్టి పెంచేవాడు: ఆ కుటుంబానికి "ఇదిలేదు" అనేకోటు ఏకోశానా లేదు. మాకోటనే నమ్ముకుని-మాండ్లుంటేనే నమ్ముకుని-తరతరాలుగా వర్ధిల్లుతూవచ్చాను... నేటివాకా---

నా కళ్ళముందర పెరుగుతూన్న పసిపిల్ల కాబట్టి, ఎన్నడు పెరిగి పెద్దదైతే నేను గమనించలేకపోయినాను. ఈజనస్తూన్నదనీ, చూసిన కుర్రవాళ్ళ నోరూరించే తళుకు బెళుకూ ఆ చిన్నదానికి అబ్బినవనీ-నాకు ఆ ధ్యాసే లేదు సుమా-ఫలానా మనువు అమిరిందని, వాళ్ళ తాత నాదగ్గి రకు ఎన్నకో ఓనాడు నచ్చి చెప్తాడు: అప్పుడు. సరే, సలక్షణంగా, సారెచీరెపెట్టి, అత్తవారింటికి పంపించడం ఎలాగూ జరుగుతుంది ..అందుచేత, నాకు ఆ అలోచనే పోలేను. చివరకు ఇలా ముణుగురుందని కలగననూ లేదు

—వి నేప్పటికి నాకు మతిపోయింది. స్నానానికి చెంబువెత్తి మీద పోసుకోబోతున్నవాడినల్లా, ఆ పాశాన అది అక్కడ పారేసి...అలాగే, వాళ్ళ పాకవేపు పరిమళం విను, విను, మురితూ అక్కడక్కడ గింజలు

కొక్కిరిస్తూన్న కోడిపెట్టలు నా విసురుకు, రెక్కలు విలవిల
లాడించుకుంటూ మలుపుతిరిగి పారిపోయినవి... అలికిడి సడి
కట్టి, చూపుమేరలో గున్నమామిడివారను కుక్కిలో కూల
బడిఉన్న తాత, లేచి, నన్ను చూసి, విల-విలలాడుతూనచ్చి,
సగందూరంలో కుప్పకూలినట్లు కూలిపోయినాడు.

“బాబయ్యా, ఈ తప్పంతా నాది: ఇదంతా ఏనాడో
నేను చేసుకున్న పాపం...” ఒక్కొక్కమాట కుమిలి-
కుమిలి బయట పడుతూన్నది.

“నెయ్యినణ్ణంతినే చూసారాజులకు, నీచపు బుద్ధులు
పుట్టిస్తాడు ఎందుకు బాబూ భగవంతుడు?”

తాత కనుకొలకుల్లో ఒక్క నీటిబిందువైనా లేదు.
మొగగుంతా, కాగిన తామానుగఘా చర్మంలాగా బిర్రబిగిసి
పెటపెటలాడుతూఉండి: కన్నీళ్ళలో శిశువులకపోతే,
గుండెను పట్టుకుపోయిన శోకం ఆ ముసలిజీవాల్ని విరుచుకు
తినేస్తుంది... తాతను ఏడిపించమని ..మా ఇలవేలుపులకు
వేయివిధాల మ్రొక్కుకున్నాను.

ఏముందీ, మామూలు కథే...

ఎవడో అయిన యింటిపిల్ల నాడు, ఏమీ అభిమా
శుభిమా శైలియని అమాయకపు పడుచును... ఎలాగో
గోతులో దించి... చేతులు దులుపేసుకుని, తనత్రోవను తాను
చక్కాబోవడం...

ఒళ్ళుపరవశించిన తీయదనంలో, చేసేదేమీ తెలి
యక... తీరా నిలుపునా ముణిగిన తగువాత చేసింది తప్పని
శిలుసుకుని... ఏవాసగూ నిజానికి ఎక్కని ఆ పిల్లిని.

ఆహుతి అయిపోవటం... కోటి-కోట్ల పర్యాయములు జరిగింది ఇలా. లోకంలో ఇలాగే జరుగుతుంది.

—కాని అలా అనుకుని ఊహించుకునేందుకు మనసు ఒప్పుతుందా?— నిలువెల్లా దహించుకుపోతుంది— మమకారము అలాంటిది: లక్ష్మీదేవి, నాకు చిన్న చెల్లాయ్.

“ఇహ ఈజన్మకు, నా కళ్ళకు కనబడదు నా తల్లి... కాని అభిమానం నాకు వెలుసును...” నా అభిప్రాయమూ అదే: నేను ఎరుగుచుంటే, లక్ష్మీదేవి ఎన్నడూ ఎవరి చేతనూ మాటపడి ఎరుగదు: నులానికి వేదాన్నమాటగాని, ఆ సురదాని గుణం విలువకట్టరానిది...

“ఏం తల్లీ అలాఉన్నావు” అన్నాడట, పిల్ల ఏదో నలతగా, పరాకుగా ఉండటంచూసి:

“ఏం లేదులే” అన్నదట:

“ఏం లేకపోవడమేమిట... చెప్ప” మని బ్రతిమాలాడట: నిర్బంధించాడట: బుజ్జగించాడట...

“నేను, నీళ్ళోనుకున్నాను?” అన్నదట...

“ఎందుకలా నిలుచుంటావ్ సిగ్గులేక? పోయి ఏ ఏల్లో నన్నా కలు...” అన్నాడు... “సరేలే తాతా” అన్నది— గవెళ్ళిపోయింది...

లక్ష్మీదేవి చుట్టుప్రక్కల ఎక్కడా తేలలేదు— ఏమై పోయిందో తెలియలేదు...

—ఓనాడు చీకటిలో, తాత, నా నిద్రమంచందగ్గిరకు వచ్చాడు.

“సెలవియ్యి బాబూ-నేను పోతాను” అన్నాడు కుంగిపోతూ.

“ఎక్కడికి?”

“ఎక్కడికంటూ ఏమిటి-లక్ష్మీ ఎక్కడుంకో...”

తాతకు మతిబోయిందను కున్నాడు.

“ఎక్క-డెక్కడో వెదుకుతాను... ఏ అధ్వాన్నపు అడవిలోనో వెదకుతూ రాల్చిపోతాను. ఊరికే ఊరికే మతి పోతూంది: మతి పోతూందనుకుంటేనే వెర్రెవ్వకూ చేస్తుంది... బతుకంతా మీ సేనలో గడిపాను: చివరకు వెర్రె చావు చచ్చేట్టు చేయకు బాబూ-నన్ను పోని...”

తాతకు దణ్ణం పెట్టాలనిపించింది: నంగి పావాలు పట్టు కున్నాను: తాత, రావాకులాగా కంపించిపోతూ, పసివాడి లాగా పెద్దపెట్టున ఏడుస్తూ నెళ్ళిపోయినాడు.

...నాకు, నెంనే మతిపోయిందని చెప్పడం శుద్ధపౌర బాటు: ఉన్నదో, పోయిందో. రెండురోజులపాటు, దహ రాకాశమంతా చీకటిగుయ్యారం. 15న తారీఖుమీద నిలిచి పోయిన చూపు, మేలుకుని 15న తేదీనిచూసింది.

తెలివి వచ్చినప్పటినుంచీ, ఏమిటి చెయ్యడం అని కలనరింత బయలుదేరింది... కాని, ఏం చెయ్యలోమాత్రం పాలుపోలేదు... చివరకు నామీద దయతలచి, కాళ్ళు వాటం తలు అవి వొరనడెచ్చుకుని కాయాన్ని సుబ్బారావుయింటికి యీడ్చుకు నెళ్ళినవి. వాళ్ళయిల్లు అల్లంతదూరాన కనబడటంతోనే మనసులో బాణసంచా ఉడ్డోలంగా రగలడం

... తింది. చక్కకాల మారకపాదనాలు పుట్టుకు నన్ను

న్నాయి: దేనికదే సుబ్బారావు రెండో కొడుకుమీదికి సూటిగా దూకుతూంది. అన్ని అస్త్రాలఘాత ఒక్కసారిగా తగిలితే, ఆ పరాత్పరుడే తట్టుకోలేక అనతారం మాడ్చుకోవలసివస్తుంది. ఒక్క అల్పప్రాణి, అసంతకోటిజీవరాసుల్లో సుబ్బారావు రెండోకొడుకు, ఏమైపోతున్నాడు?...

వాడు, దెబ్బ-దెబ్బకూ ఛస్తున్నాడు. నుగో వ్రేటు తినడానికి మళ్ళా తెప్పరిలుతున్నాడు వాడు అన్నిచావులు చచ్చినా, నా కసిలో, ఆనగింజలో-అరపాలు యింకా తీరలేదు.

—సుబ్బారావు ముందుశోల్లో తివాచీమీద కుది మట్టంగా కూర్చుని ఉన్నాడు, నునుచుడిచి ఒళ్ళోపెట్టుకుని. గుమాస్తాలు నమస్కారం చేశారు. నేనూ మొత్తానికి, అంత ఆసామీనేకనుక మొగం వేయిముడతలుపడేట్టు, కోట తలుపులు విడలాగినట్లు, పుట్టెడుబగువు పెదవులసందునించి, చిరునవ్వుకటి నా వంకకు పెకలించి, ప్రక్కకు జరుగయత్నించినగుర్తుగా ఒళ్ళు ఓ నూలువాసి కదిలించి... ఇదమిదమాసనం-గా, సరసను పతాక బోర్లగిలవేసి జరిగాడు.... సుబ్బారావు ప్రక్కనుకూర్చుంటే, కొవ్వొత్తుల గిడంగిలో కాలు చేతులు కట్టేసి పారేస్తే ఎలా ఉంటుందో అలా ఉంటుంది. అవస్థ... ఏది ఎలా అయినా, యీస్థితిలో ఫరనాలేదు.

“ఏమోయ్. మీ చిన్నవాడు ఏడీ?” అన్నాను, మాలలధోణిలో అడిగినట్లు-కాలూ చెయ్యి కూడదీసుకున్న తరువాత.

‘ఏమో, చొరగారు ఏరాజ్నాలు ఏలబోయినావో-’.

కోపంగా లేదు. అంతో-యింతో గర్వంగానే అన్నాడు సుమీ.

“రాజ్యాలు ఏలేవాళ్ళ పాట్లు, యూరప్ లో గీరప్ లో ఏమైనా యో చూస్తూనే ఉన్నాంకదా. తలకాయలు ఎగరడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాం!”

‘తలకాయ అంటూ ఉన్నవాడికికాని ఆ దిగులు -’ సుబ్బారావు మరొక్కసారి నవ్వేందుకు విశ్వ - ప్రయత్నం చేశాడు, కాని, లాభించలేదు - సాగరిగర్భంలో ప్రజ్వలించే బడబాసలంలాగా. నవ్వు, సఖ-శిఖ పర్యంతమూ లోలోనే కుతమారింది; ఉండుండి, రాలుతూంది.

...సుబ్బారావు మసమడు, యిందాకటినుంచీ తెగ మారాంచేస్తున్నాడు - బల్లమీది కృష్ణవిగ్రహాన్ని యివ్వ నుని... ఏవారింఛాలని ఎన్నివిధాలో తంటాలుపడి, విసుగేసి, వాళ్ళిమ్మామ్మను కేక వేశాడు. నాహుకాకు ఆ పెద్ద ముత్యమేదన ఎడంగా గుమ్మంలో నిలుచుని చేతులతో స్వేగ చేసి పలుస్తూంది మనుమడిస; ఆ రాలుగాయ, మరీ విలవిల లాడుతూ కళ్ళిచ్చేయిలా నిలవకుండా యిల్లుతీసి పందిరేస్తున్నాడు. సుబ్బారావు, ఇక లాభంలేదనుకున్నాడు కాబోలు. వాడితో రాజీకీవచ్చి ‘అది తగనిబలువు. ఏంచేస్తావురా నాన్నా’ అని గారాబంగా అడిగాడు. ఆ కుర్రకుంక తడుముకోకుండా ‘పగలకొడతాను’ అన్నాడు. సుబ్బారావుకు, మహా - ముద్దొచ్చింది వాడి మాటలకు ‘వేలెడున్నాడో లేదో, యీ బాజుగో ఎంత ఊహ ఉందిరా, బాబూ’

‘గలగొట్టానా అంటే నీమగ్గులు సాగదీస్తే’

బూరె లొండించి పెడతా మాసుకో అనిసాగదీస్తూ, బొమ్మ వాడిచేతికి యిచ్చాడు - వాడు ముక్కలు చెయ్యనేచేశాడు.

అనతల గుమ్మరిలోనుంచి, యిల్లాలు నెత్తీ నోరూ కొట్టుకుంటూ యిందాకటినుంచీ లబలబలాడుతూనే ఉంది, 'అది వాడికి యివ్వద్దు మొర్రో' అంటూ. వినిపించు కుంటేనా? - ఊరా అధ్వాన్నమెపోగానే 'నిక్షేపంలాంటి బొమ్మ...' అని ఉసూరుచున్నది. సుబ్బారావు, వినిపించు కున్నట్టూ - వినిపించుకోనట్టూ కాకుండా, 'పోనిద్దూ... చిన్నతనం. వాడిటూంచి బలాదూర్' - అని, ఇక ఆవిడ చిన్న నోరేత్తందుకు నీలువీసంత ఖండితంగా చెప్పి... నాకో సంభాషణ అందుకునేవాడిలాగా, యీ ప్రక్కకు తల తిప్పాడు.

నాకు, యిందాకటినుంచీ నల-నాలుదిపోతూం దేమో, సందుచిక్కిందే వ్యవధానంగా ఉన్నవి నాలుగూ పెట్టేశాను. పట్టుకుని, కడిగి-కడిగి నదిలీపట్టాను, అతని సుపుత్రుడు చేసిన ఘనకార్యం.

అంతావిని-సుబ్బారావు ఎంకో నొచ్చుకుంటాడు... ఎంకో ఇన్నుడైపోతాడు... పాపపరిశుభం ఏమిటని అడుగు తాడు. ప్రాధేయపడుతాడు. తప్పక అలా జరిగితోందీ- అని అనుకున్నాను.

సుబ్బారావు ఏంచేశాడో తెలుసునా, విని-విని, బద్ధ కంగా చిటికె నీస్తూ ఆనలించి ఒక్క-నిమిషం నిదానించి "పోనిద్దూ, ఏదో చిన్నతనం" అని ఒక్కమాటగో కొట్టేశాడు.

నిలువునా నీరవడమంటే ఏమిటో అప్పుడు నాకు తెలిసినచ్చింది. మొగం అప్పచ్చి అయేట్టు ఒక్క గుద్దు గుద్దు దామనిపించింది. కాని, గోడనుగుద్దితే ఎంతో—అంతే... అయినా, నేనూ, ముసలివాణ్ణి:- పసివాడు బొమ్మను పగుల గొట్టినా, వాడు రేపీపాటికి ఎదిగి ఎనతె జీవితమో భగ్నం చేసినా... రెండూ ఒకటే అన్యాలి దృష్టిలో. ఏం చెప్పినా అంతకన్న ఆ జీవానికి, అర్థంకాదు.

ఈ ప్రబుద్ధుడి కొడుకు... వాడు నురీ యింతకన్న ఛండాలుడౌను.

—ఆదికాలంనాడు, ఖజానాకొట్లు మూలగకుండా, భూతానాం బ్రహ్మరాక్షసులూ కాపలా కాస్తూంటాయట. వాటికి, ఆకలై నప్పుడల్లా, కూర్చున్న వోటనుంచే. ఏదో ఓ జీవాన్ని జ్వలం పీల్చి, చప్పరించి, ఒళ్ళి గుక్కను మింగేసి మళ్ళీ ఆకలయ్యేదాకా... ఏమీ ఎరుగనట్లు అలా చలనం లేకుండా మొద్దుల్లాగా పడిఉంటాయట— అని, నా చిన్న తనంలో మా అమ్మమ్మ, కాకమ్మ-పిచికమ్మ కథల్లో చెప్పిన ముక్కకు తిరుగుడు ఏదై ఏళ్ళకు అర్థంఅయింది...

—సుబ్బారావుమీన, కోపంరాలేదు. మనిషి కాదు కదా అని, చచ్చేటంత-జాలి వేసింది... లక్ష్మీదేవి బ్రతికి ఉండి—బట్టకడితే, ... చిగురుకు మరోభూతాన్ని కనేదేమో అని భయంవేసినమాట నిజం.

—లక్ష్మీదేవి పోయినందుకు పరమానందమైంది.

నైరన్ద్ర

నిన్న సాయంకాలం. దీపాలుపెట్టిన వేళనుంచీ భూమి చుట్టూ సూర్యుడు తిరగడం వ్రారంభించాడు.

... మనుష్యులు నడిచే చప్పా, మరీ యిరుకుగా ఉంటుంది. నడిరోడ్డుమీద నడవటం, నేరమే అయినా, నడక, ఎవరో తరుముకువస్తూన్నట్టు సాగుతుంది.

ఆగనుని ఎంతబ్రతిమాలుకున్నా, ఆ శాశ్వతమైన పరుగెత్తుతున్నాయి బస్సులు. అందులో, ఒక్కదాన్లోనన్నా నన్ను కాలుమోసనియ్యకపోతే, ఆ అమ్మాయి నాకోసం ఎంతసేపని నిలుచుని ఉంటుంది?— ఒంటరిగా కూర్చుంటే యిసుకలో పచారుచేసే జనాభా, చూసి ఓర్పులేదు—

లోపలికి పొన్నున్నాడు, మెట్టుమీద నిలుచుని కండక్టరు. నద్దన్నాడు, అడ్డంగా ఎవరో ఆసామి. “అయ్యోపాపం!” అనుకుంటున్నాయా, ఆ చివరనుంచి తొంగిచూసేకళ్ళు? అణాయిచ్చి తొక్కిసలాడుతారేం, అందంగా ఉండే పిల్లలందరూ?— హాయిగా ఓపిక ఉన్నంతసేపూ నడిచిపోతూంటే, ఆ వెనకాలే ఖాళీగా పరుగెత్తుకురాక ఏచూతుంది, బస్సు? కాళ్ళూ కళ్ళూ మెసిలే చునిషినిచూసి కదలకుండా పడిఉండే ఇళ్ళూ వాకిళ్ళూ బస్సు తలుచుకునేటప్పటికల్లా అలా పరుగెత్తుకుపోతావేమో? చున్నా గా నిరర్థకంగానే నోడు.

కన్న కోమలిలాగా జిలిబిలిపడుతూ మెలిదిరిగి, కుచికి పోతుందేం? దీపాలన్నీ, ఏ అమ్మాయికోసం, తలక్రిందులుగా తపస్సుచేయడం?

నిలుచున్న ఆడపిల్లనుచూసి, కూచోమనకపోడే, నన్నుచూసి పక్కనున్న మగవాళ్ళందరూ ఏమనుకుంటారు? — 'అక్కడ నేనే కూర్చునిఉంటేనా?... 'నే నంటే — నే' నని మనసులన్నీ క్రూరంగా ముద్దం ప్రారంభిస్తాయి. కాని, అమీ — శుమీ శేల్పుకునేందుకు మరో అరో బేనో పాశేసి, ఆఖిందాకా ఒక్కడూ ఊగిసలాడడేం? — అందరికీ పాపం, మించిపోయే పనులేనో ఉంటాయి కాబోలు! అర మైలు దూరంలో అరవైఆరు కాశీనుజిలీలు: ఆగినప్పుడల్లా ఒకటో అరో బయటికి కక్కేసి, పదేసినుందిని బలవంతాన కూరుకుంటుంది బస్సు! కండక్టర్ కాకలుదేరినవాడైతే... బస్ను కుదీర పుష్పకం చేస్తాడు... ఎందరు ఎక్కినా, ఇంకోమనిషి నుంచునేందుకన్నా ఎప్పుడూ జాగా ఉంటుంది.

కమ్మిపట్టుకు నిలుచుని, 'అన్మయ్య' అనుకోంది ఎన్నడూ... నేను ఒక్కణ్ణేనేమో? — ఏం తీపెళ్ళిందా, హాయిగా ఏపక్కకు కావాలంటే ఆపక్కకు తిరగవచ్చు: ఒత్తిడిలో ఒత్తిగిలవచ్చు — బస్ ఊపినప్పుడు జరిగి... కాలు, ఆ పిల్లదాని ప్రేలిమీద ఆనించవచ్చు: ఓపికలేనట్టు ఊగిసలాడి, మోకాలుతో, చేరువలో సిల్కుచీరెను తాటించవచ్చు... పంపూ ఫలం ప్రమేయం లేకుండానే, బస్లో నుంచుని, పార్థసారధిగుడిలో కన్న వెక్కసమయేరుంత

ఏ పిల్లది ఎక్కడ దిగుతుందో... ఏ కుర్రది ఎక్కడ ఎక్కి సరిగ్గా ఎక్కడ దిగుతోతుందో... నాలుగురోజులు వరుసగా చూస్తే తెలిసిపోతుందనుకో. బస్ ఎక్కే చోటో, దిగే చోటో వాళ్ళయిల్లు? పరిశోధన అక్కరలేదుగాని, ఆ పూటపని మానుకుని అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ పోవాలి... ఇంటి నెంబరూ, సందు మొగదల స్తంభించుకు కూచున్న నామధేయమూ, గుర్తు ఉంచుకున్నా, ఆ ఒక్క పూటలో ఆయిల్లు వాళ్ళదానోకానో, ఆరా తేలదు: ఏలుచేసుకుని ఇంకా ఒక్కసారి అయినా ప్రదక్షిణం చేసిరావాలి... ఛీ, ఎందుకీ సంసార—తాపత్రయం?... ఇల్లానాకిలీ, ఆయిల్లాలూకూడా... యింటివాళ్ళదే: మసం ఒంటరిగాళ్ళం... మొగాళ్ళం..

బస్ ముందర పోతూంటే పక్కనే, పంపెం వేసుకు ముందుకు దూకుతూన్న ప్లెషర్ కార్ లో హాయిగా నన్ను విసుచుకు కూర్చున్న చిన్నదానికళ్ళు, అల్లరి మొదలుపెడతాయి. నన్ను చూసే అనుకుంటారు, నాగన్నలు అందరూ: నిన్నూ కాదు నన్నూ కాదు చూసేది.. నీవూ నేనూ చూడని నిన్నరాత్రి ముచ్చటని...

దీపాలు నెలగకవూర్వం పార్కులో కనబడేనన్నీ చెట్లు... చేమలు మనుష్యులచాలున దాక్కుంటాయి. బస్ మలుపు తిరుగుతూంటే పార్క్ రంకులరాట్నం అవుతుంది.

రోడ్డుమీద మనుష్యులు నడుస్తూంటే... బస్ కుడా నడుస్తూందికదా అనుకుని పరధ్యానంలో ఉంటే ఎప్పుడో చిన్నబడి ఉరుకుకుంటుంది... ఆ హోదా ఏమిటాగాని మిగిలి

అనుకుంటే ఆ హోరు, క్రిందకాదు, పైన. ఏదోపక్షి తగుదు నమ్మా అని హోరు-హోరున ఎగురుతూంది... పక్షి రెక్కల చాటున నక్షత్రం కనబడుతుంది కాని, తొంగిచూడాలంటే మరీ ముందుకు వంగాలి... 'దయచేసి అందరూ క్రిందికి దిగ'మంటాడు కండక్టర్: నన్ను కాదేమో, నా అంతవాణ్ణి పట్టుకుని అంతమాట అనడానికి వాడికి దమ్ములున్నాయా అని ఎవడికినాడు, అత్తా కోడలంచు ఉత్తరీయంనంక, బాటా షూ నంక... ఆ క్షణంలో ఎవడికి ఉన్న ఆస్తివంక వాడు చూచుకుని, భయంలేదనుకుంటాడు: 'మీరూను, మీరు మీరు, మరిమీరును మీరును...' అంటూ కండక్టర్ వేలు మెదుపుతూ నిన్నూ నన్నూ, నాపక్కనున్న ఆ కళ్ళజోడు నాయుణ్ణి, ఇలా అశేష జనంబులనూ సగౌరవంగా దిగపు తాడు: ఈ శాసనం అయ్యలకుమాత్రమే అనువర్తించేది కానడంచేత... అమ్మలందరూ ఇంకా విశాలంగా సర్దుకు కూర్చుంటారు: బస్ లోనుంచి నుచుష్యులు దిగినట్టేఉండను: అందరిచేతులూ పడేటప్పటికి అది అసలే చెప్పనమాట వినదు... దాని మనసులో ఏముందో డ్రైవరుకే తెలియదు.

వెనుకనుంచి వచ్చే బస్ లో దేన్నోనన్నా జాగా ఉంటుందా?... ఏమో... "ఇది నీ జాగా చెన్వందిలింగ!, ఎక్కువ తక్కువ వేమో హెచ్చు కంచివందా!"

ఎవడూ బస్ మాదగ్గిరే రానియ్యడేం?... అవును మరచిపోయినా, యిది కాదుగా మజిలీ... ఎచ్చెపోయే బస్ లన్నింటికి మేనుంటే జిలాయి... నాళ్ళి-నడుమను ఉన్నా ఆ విలువగపేసూ అంతమేరా అదాగనపు అడవివిపోతుంది.

ఒక్కొక్క కన్ను పొంకంగా కలువరేకు విరిసినటుగానే...
దీటుగా ఉంటుంది. కాని ఆ కన్నేమిటి... ఈ కన్నేమిటి...
అన్నీ, నీడనే ఆవిర్లు తేరుతూ ఉంటాయి.

గుజలీవేళ... పదినిమిషాలకు ఓ బస్ వసుందనుకోండి
కాని, కదిలినప్పటినుంచీ ఏదీ ఖాళీఉండదు... ఆగాలిసిన
చోట ఆగదు: ఆగమని బ్రతిమాలుదామనుకున్నా ఆగదు...
వేళకాని వేళప్పడై తే, చిట్టి—పొట్టి నాజిల్లో ఎక్కే వాళ్ళూ
దిగేవాళ్ళూ, ఎక్కడబడివే అక్కడ వెళ్ళుకొస్తూంటాగే...
యిప్పుడా అణాటిక్కె-టావాలాలందరూ ఏమైపట్లు?

ఎంతసేపు మొండికేసి నిలుచున్నా, సుఖాసపడ
ప్రాణీలాగా, బస్ కదలడానికి సన్నుతించను... ఉలుసు
పోనడానికి... ఇంకో కారన్నా మరోతారను ఎక్కించుకుని
వ్హంయ్ నువదు... ఎలా ఈ కాస్పియా గడవటం?

“... ఏ య్ అమ్మాయ్, ఏవూట నునది?... ఇక్క-
డికి ఏంపనిపూద దయచేశావు?... ఆ వెంటనచ్చే ఆయన
(ఉహు!) నీ వెంట ఆ పొతు బయలుదేరాడా?— ఆ నన
మన్నధుడి వెంటపడి నీవు వచ్చావా?... సినిమాలో చిల్లర
వేషం ఏగన్నా రాలుతే ఏకుకుందామని పోతూ, తల్లో అన్ని
పువ్వులెందుకు కుక్కుకున్నావమ్మా... సరే, ఫరవా లేకులే”

పలుకరించడానికి నాకు మొగమోటం లేకపోతే,
ఇందులో ఏప్రశ్న అయినా అడగవచ్చును. యిబ్బందిలేను...
కాని, అన్నిటికీ ఒక్కరకం సమాధానమేవస్తుంది... ఆ
అమ్మాయి నీనంక తిరిగిచూసి ... కళ్ళారాచూసి... చూసీ
... గట్టిగా పద—భాగ్యనలోకి మొగం తిప్పకకుంటుంది...

నంది, నానికి ఆగ్రహంవచ్చి... ఆగునంది... ఆగని బన్
అంతా ఇంతకంటే కూడా ఏ అరాగింనోనూ ఉన్నచింతలేదు...

“ఆ... నిలుస్తుంది” — ఈ రెండుముక్కల్లో, నా
అరాగింనూ, అంతా ఇంతకంటే కూడా ఏ అరాగింనోనూ ఉన్నచింతలేదు... ఆగని బన్
అంతా ఇంతకంటే కూడా ఏ అరాగింనోనూ ఉన్నచింతలేదు... ఆగని బన్
అంతా ఇంతకంటే కూడా ఏ అరాగింనోనూ ఉన్నచింతలేదు... ఆగని బన్

అటా—ఇటా?

ఇటు అటు... పోనాపోనా నానంది తలదాచుకునే
ఇటు క... అటునంది ఉన్నది, దీపంఅన్నా నెలగికుండా...
ఉండేది... అటునంది పోనా... అక్కడ కనిపెట్టు...
కూర్చున్న అమ్మాయిగండే నా విషాదం. అది తీర్చుకో
లగింది... నీవు కనుకూడా అలాగే... నన్ను గమనించి... పద
నయ్యా... పద! అమ్మాయిలు, మాంసం... నోరుచింకలూ వేసి
పట్టుకోక్కి నాకూ అలాగే ఉన్నారంటే నే నయ్యేనేం?—
నయ్యారంటే నీకు కాదు... ఒప్పుల కుప్పలకి...

అడుగులో అడుగు

అడుగుమీద—అడుగు...

అటు... అటు... అడుగు ఎప్పుడూ నాచే... అనంతకు
జాచనంతనరకూ...

కాలు మెసలగానే.. నువ్వు అడుగు... ఆదికాలంనుంచీ
అడుగు అడుగుతోనే అడుగుల్లో కలిసి, తెక్కాజమా
... నువ్వు కాదు నన్నే... అడుగులు కలిపి పడిపోతుంది

బస్సులో చాలా జాగా ఉన్నానుంటూది: పద
... అడుగులో... అడుగు... అడుగు... అడుగు... అడుగు... అడుగు...

గలు యెక్కేటప్పటికల్లా సిద్ధం ... 'ఏం సామీ...' ఆ వేళ్ళన్నడు కొందరికి ఆ పలుకరింపు యెంతో చల్లగా — తియ్యగా వినిపిస్తుంది... యెక్కి కూర్చున్న రిక్తానిండా... మనసులో చుట్టూల యోగశాలలు చూడరాదుతాయి... ఏ యింటికో... యెక్కడికో అక్కడికి...

నాకు ఆ ముచ్చట వద్దులే నాయనా ! నీనండ్రిలో యెక్కేలేను... ఆ గుమ్మంలో దిగా లేను... ఇలా — అలా సరిబె వేళ్ళలో గవంతపేపు యెంత చెడ్డా... ప్రొద్దుపోయిన తరువాత నేనూ ఒక యింటివాణ్ణి... నిలుపుకో: నేను నింపాదిగా నడిచిపోతానులే ... బస్ లన్నీ కట్టేసేవేరైంది...

ఇల్లంటూ ఒకటిఉంటే... యెన్ని నంకరటింకరక్రొవల తొగినా, చివరికు అక్కడికే చేరుకుంటాయి కాళ్ళు: నీలాగా, నాలాగా భూమికికూడా తిరిగే స్వభావమే ఉన్నదనుకో... అయినప్పటికీ అది మన అందరికన్నా గుండ్రంగా ఉందనడానికీ — దక్కిస్తూ మనం దానిచుట్టూ తిరుగుతూండాలి సిందేకాని... మొగమాటంకొద్దీగాని, పోనీ పాపమానిగాని... ఆఖరికి యెలాటి ప్రాణావసరం వచ్చినాసరే, అది తనచుట్టూ తాను తిరుగుతుందేకాని, కలలోనై నా.... పరాకుగానైనా, మనచుట్టూ తిరగదు అనడానికీ... యిదే నివర్తనం —

... ఇవాళ... ఏ వాహనాన్నీ సన్నుతు: నడిచి పోతూంటే, పట్టపవలు నడిరోడ్డున నన్ను ఆగమని చేసేగ చేసేవాళ్ళు ఉండరు ... అణా — అణా దూరంలో...

నా కళ్ళ వర్గిరకే .. అలలెత్తుకుంటూ సముద్రం నడిచి వస్తుంది... అంతా నీలో ఉంది.

జీవ - ఫలం

జ్ఞాపకం ఉందా?— మీరందరూకూడా బహుశః చూసేఉంటారు: తారీఖు సరిగా గుర్తురావడంలేదు కాని, ఆంధ్రపత్రిక వెనుక పేజీనిండా అన్నీ అలాటి బొమ్మలే. ఎడమచేతివైపున, క్రిందనుంచి ఎగువకు రెంజోచిత్రం— ఇలిసిందికాదూ? అందరికన్నా, ఎంత అందంగా ఉన్నాను— అచ్చులోనై నా—ఆ దంపతులు!

మీరందరూ చూసి... ఇప్పటికీ హాయిపడి, ఆ మురు క్షణంలో ఆ మొగాలను మరిచిపోయిఉంటారు. నేను, చూడ గానే, సన్వయం మొదలుపెట్టాను... ఆసంగతి అనుకుంటే సరి, ఇప్పటికీ నాకు సవ్య ఆగదు.

అందుకు ఎంతగాధ ఉందని?

—రోహిణి రెంజోపాదం; నిస్సలు చెరుగుతూంది: అన్నీ, అద్దాలతలుపులు ... అన్నింటికీ అంజో యింజో పగులు... ఆపుదల ఏమీలేదు ... ఇక నాఅసస్థ చెప్పాలా? —అయినా, అలాగే మంగలంలోపడి వేగుతూ ముచ్చెమటలు ధారకడుతూంటే మోచేయిక్రింద అద్దుడు కాగితం పెట్టుకుని... ఎలాగో ఫ్రూఫ్లు సరిచూస్తున్నాను. తోడు ఎవరూలేదు. బుద్ధిపోరబడి... చేతిక్రింద మర్రవాడిని గొంతుతగుపుకొనేందుకు, “రెండునోడలు తీసుకరారా

... నా... చూసి... అప్పుడే గంభీరమైనది...

ఏమీ లేకుండా, ఏమాత్రమూ తడుముకోకుండా ప్రయోగించాడు. ఆ ప్రశ్న. నా కెలా అర్థం అవుతుంది?

“ఎవరు?”

“ఆమె ... మీ పత్రికలో వారం వారం కథలు వ్రాస్తూన్నది. మేమిద్దరమే కదా... ఎవరని అడుగుతారే?”

“ఓహో... ఆమా...”

“అవును...”

“తెలియదు...”

“తెలిసినా చెప్పరన్నమాట?”

“నామాటకు అన్ని మాటలుండవు.”

ఇద్దరం, ఒకరినిచూసి ఒకరం కొరకొరలాడాం?— నామాటకు అతనికి కోపం రావచ్చునా?— అతని ధూకుడును నేను సహించాలి?— కాని నునకోసం వచ్చిన పరాయి పెద్దమనిషికో మన విడిదిలో తగవులాడటం మంచిది కాదు కనుక—

“అవునండీ ... ఆమె ఎవరో నాకు తెలియదు... ఎంతవయసో, కను ముక్కు తీరు ఎలా ఉంటుందో... ఇవన్నీ కనుకోవలసిన అగత్యం ఏం ఉంది?— కావాలంటే చిరునామా మాత్రం సప్లయి చేయగలను. ఆమీద “దేవర చిత్తము...” అని సర్ది చెప్పినా... ఆ వాలకంలోనూ అప్రయత్నంగా కొంచెం కొంటెతనం మెరిసినందువల్ల... అతనికి మళ్ళా కోపం వచ్చేస్తోంది—

టీ వచ్చింది... దైవకృప వల్ల... ఇద్దరం పుచ్చుకున్నాం. తాంబూలం... సిగరెటూ...

—ఆతడు గడియారంవంక చూశాడు. నేను చెక్ బుక్ తీసి... అతనికి నా తాహతుకు తగిన ప్రతిఫలం—అంకె వేసి... అందిచ్చి... 'చంద్రుడికి నూలుపోగు అనుకోవలసిందే' అని నవ్వుతూ అన్నాను...

ఆతడు మెదలకుండా తీసుకుని మడిచి పక్కలో పెట్టుకుని... ఆమె అడ్రసు అడిగి పుచ్చుకుని... సెలవుపుచ్చుకుంటూ నన్నాడు...

'మీరు ఇక్కడ ఉన్నంతలో, తీరుబడి అయినప్పుడల్లా, యిక్కడికి దయచేస్తూంటే చాలా సంతోషిస్తాను... అని మనస్ఫూర్తిగా కాకపోయినా, మాటవసుసకన్నా అన్నాను.

ఆతడు మెట్లుదిగి వెళ్ళిపోయిన తరువాత... నిర్వేదంతో నిట్టూర్పు విడిచాను: ఆశాభంగం అయింది: నే ననుకున్నాను కదా... కథలలో అంత భాగ్యం, సంపదాచిందించే కథకుడు లోభిగాఉండి మనం అతికష్టమొదయిచ్చే తృణానికి ఆశించుతాడా... ఆఫరుచేయడం మనకు దర్జా... ఆతడు మర్యాదగా అది అక్కరలేదని తిరిగి యిచ్చేయడమే కాకుండా, మన కష్టసుఖాలు కనిపెట్టి ఏ మహారాజు పోషకుడుగానో వేసుకోమని... మన చెక్కుకు తన చెక్కు జోడించితే—ఎంత బాగుండేది... అత్యాశకు పోతే యింతే అవుతుంది కాబోలు... ఆ నాలుగురాళ్ళూ ఉంటే యీ వారం ప్రతిక పోష్టులో వెళ్ళేది... ఇప్పుడు దారి?

—ఆలాటి తవా యీలు తగలడం అదే మొదటిసారి

... నాలుగు రాళ్ళూ మనసులో బాధపడా, మొండి

కేయడం కష్టంకాలేదు...కానీ అనేది ఎప్పటి కప్పుడు, తడుముకోకుండా కనబడేవాడికి గాలిలో మేడలు కట్టడం చేతనేవుతుందా...అయినా ఉత్తరక్షణంలో ఏం జరుగుతుందో మనకేం తెలుసును, మంచో చెడో?...

మళ్ళా తలుపు చప్పుడైంది:

అయిదు కానచ్చింది...ఇక పైమీద బట్టవేసుకుని బయటికి నడవచ్చునుకదా అని అనుకుంటూన్నాను. కాని...

తలుపు తీసే దిక్కుకూడా లేదు...ఆ కుర్రవెధన వాడికి నిజంగా జీతం యివ్వడం శుద్ధ దండుగ...నిమిషం వాడికి కాలు అక్కడ నిలువదు...

—కొంచెం విసువుతో లేచివెళ్ళి తలుపుతీశాను— ఆ తలుపులతో అదో గొడవవచ్చింది...దగ్గిరగా గడియ లేకుండా వేసి ఉంచుదామా అంటే, రవంత గాలిసాగితే అద్దాలు పప్పు—పప్పు అవుతవి—అందుకని—

—గుమ్మంలో ఎదురుగుండా నవ్వుతూ — ఆమె నిలుచుని వుంది...

ఆ అమ్మాయి ఎవరో అప్పుడు నాకు తెలియదుకదా. ఎవరా అని ఆశ్చర్యపడుతూనే...కలవరపాటుతోలోపలకు ఆహ్వానించాను...సిగ్గువేస్తోంది, ఆ పాతకుర్చీలో ఆమెను కూర్చోమనడం...కాని, మనభాగ్యం అంతేనాయెను...

మనకు సహజంగాఉండే బిడియంతో, నేను సంకోచంతో మాటాడుతున్నాను: కాని ఆ అమ్మాయి చాలా బోళాగా...అతి చనువుగా...నేను ఒకమాట తెముల్చుకొనేలోపల తాను పదిమూటలుగా...నా కండ్ల కొండెం

కుమటపడేసింది: ఇంతకూ ఆమె ఎవరో తెలుసునా...నా పత్రికకు అంత ప్రసిద్ధిని తెస్తూన్న ఆ కథలు...లోకంలో వున్న బాధను, దరిద్రుల బాధలను...గుండెలు మండిపోయే టటుగా...అంత ప్రత్యాక్షానుభవంతో చిత్రిస్తూన్నవి... అవి వ్రాసేది ఆ అమ్మాయే ...

ఆమె, దయతో నన్ను చూడటానికి వచ్చినందుకు నిజంగా నాకు ఏనుగునెక్కినంత సంతోషంగా ఉంది...

కాని, యెంత ఔర్యాగ్యం...ఆమెను బహూకరించడానికి...ఆమాట అలా ఉండగా, ఆఖరుకు కాఫీ తేచ్చి యివ్వడానికే నా పైసాలేదు...

ఆమె, ఎదురుగుండా కూర్చుని మాటాడుతూంది... వింటున్నాను...నిజంగా ఆ ప్రశంసకు ఎంతైనా వుబ్బి పోవచ్చును: నాకృషిని-నాపత్రికనూ ఎక్కడో ఆకాశానకు ఎత్తుతూంది. కాని నా ధ్యాసఅంతా అక్కడలేదు...కళ్ళ ఎదురుగుండా ఖాళీపర్చు బావురుమంటూ కనబడుతూంది... కలగా...పచ్చకాగితాలు...నాకు అంత కలిమిఉంటే... ఆమెరుణం కొంతవరకన్నా తీర్చుకోగలిగేవాడిని కదా! ఏమో ఎప్పటికన్నా కల నిజమైతే—

కల నిజంకావడం—నిజంగా దారుణం...

—మనకళ్ళను మనం నమ్మకపోవడమనేది ఏమిటో మనకు ఎన్నడూ ఇదివరలో అనుభవంకాలేదు: కాని... కళ్ళెదుట, బల్లమీద...అలా ఆ దొంతరవుంటే...

‘నేను చాలా సంతోషిస్తాను...మీరు మొగమాట
చేస్తున్నారని నాకు తెలుసు...’

చేస్తూన్న సేవకూ...మేం ఎవరమూ ఎన్నడూ విలువ కట్టలేర్తి. అందుకుకాదు...ఎప్పటికీ పసిపాపగానే వుండదు కదా, ప్రాకులాడుతూ, ప్రతిక? పెరిగి పెద్దదాతూన్న కొద్దీ, నన్నెలకూ చిన్నెలకూ...మీదే అంతా భారం అయినా, మా ముద్దూ ముచ్చటా మేమూ తీర్చుకునేందుకు మీరు అనుగ్రహించి అనుజ్ఞయివ్వాలి...తప్పదు...'

ఆ అమ్మాయిని అగౌరవించినట్లు కాదూ, అప్పుడు వేను తీసుకోకుండావుంటే...నా కనులేకాదు, మనసూ చల్లబడ్డది. కాని...ఎంత సిగ్గువేసింది?

‘వెళ్ళి వస్తానండీ’ అంటూ ఆమె లేచింది.

‘మళ్ళీ తప్పకుండా—రండి’ చాలా వినయంతో, హృదయంతో అన్నాను: ఆమె నవ్వుతూ...

‘ఏలాగూ తప్పదులెండి; నేను వస్తున్నాను కదా అని పోస్టులో పంపకుండా వెంట తీసుకువచ్చాను...ఇవాళ యిక్కడకు వద్దాం అనుకోకుండా బయలుదేరాను...అందు చేత రేపు పట్టుకు వస్తాను, కథలు...’

—గడియారం అరగంట కొట్టింది. కుర్రవాడు వచ్చి...టోపీ తీసుకుని ... ‘వేళఅయింది, కిటికీలు మూసి వేయనా’ అనే ప్రశ్న—చూపు చూశాడు. నేనూ ఉత్తరీయం అందుకున్నాను, ఆమెను సాగనంపనచ్చును. కదా అని...

ఇంతలో...అతడు వచ్చాడు;

ఆమెవంక వింతగా చూసి...నన్ను సమీపించి,

ఇందాక తారీఖు ఇంకో నాలుగు నెలలకు వేశారు. నేనూ చూడలేదు. తీరా ప్రెజెంటుచేసేటప్పటికి...

—చెక్ అందుకుని చూశాను. నిజమే, నాలుగుకు ఎనిమిదీ — ఎనిమిదికి నాలుగు... నేనూ తేదీలు తారు మారుగా వేశాను. ఎన్నడూ లేదే అలా పొరబడటం... చెక్ బల్లమీద పడవేసి, జేబులోనుంచి, కాగితం తీసి యిచ్చాను: ఆతడు 'మార్పుకురానా' అనగానే నేను నవ్వి 'మార్చక ఏం చేస్తారు... కాని మళ్ళీరావడం ఎందుకు?' అన్నాను. ఆతనికి... అర్థం కాలేదు...

ఆ అమ్మాయి, చెక్ తీసి చూసింది... పేరుచదివి... నే నింకా ఒకరికొకరిని ఎరుకపరచాలా వద్దా అనే మీ మాంసలో ఉంటూండగానే... తానే కలిపించుకుని మాటాడింది. ఒకరినిచూసి ఒకరు 'ఓహో' అనుకున్నారు... ఎన్నాళ్ళనుంచో ఎరుగున్నవాళ్ళలాగా... నామాటే మరచిపోయి... నావంక నైనా చూడకుండా మెట్లు దిగిపోతున్నారు... నేను మండిగం రెండు కమ్ములూ పట్టుకుని ఆలాగే నిలుచున్నాను—

ఆ ధీరుడు మళ్ళీ తల నావంక త్రిప్పనన్నారేదు, మెదలకుండా ఎక్కి కూర్చున్నాడు: ఆ అమ్మాయి మాత్రం, అడుగు కారులో ఉంచుతూ నా వైపుచూసి చేయి ఊపింది... రెండు వేళ్లు కదుల్చుతూ... కారు నిశ్శబ్దంగా రంయిన వెళ్ళిపోయింది...

—నేను నిజంగా నాఫాయాకు కుబేరుణ్ణి అయిపోయి

నాకు 44 రూ. చొప్పున చేత . ఇక న నిక న 10 రూ. నాకు చేత

వచ్చును, ఎన్ని అందాలో తేవచ్చును: ఎందుకూ లోటు లేదు కదా....

అప్పుడు హడావుడిలో.... ఆమెకు నాకృతజ్ఞత అయినా తెలుపలేదు.... మాట తెముల్చుకుని ఏమన్నా గొణిగే వాడినో ఏమోకాని, యింతలో ముంచుకుపోయినట్లు ఆ దరిద్రుడు వచ్చి.... అసలు ఆమెనే ఎగురవేసుకుపోయినాడు: రేపు వస్తుంది కదా, అప్పుడు యధోచిత మర్యాదలన్నీ చేయవచ్చును అని మనసును సమాధానపరచుకున్నాను.

మనునాడు ఆమె రాలేదు: పోనీ, ఆమె సటినాడై నా ... ఉహు... కథలు పోష్టుకూడా చేయలేదు:

మూడోనాడు మాత్రం.... నేను అప్పటికి ఎదురు చూడటం మానేశాను.... ఉత్తరం...

ఆతడు వ్రాస్తాడా—

‘భాయిజీ!’

‘మీకు... లోకానుభవం ఉందో లేదో నా కంత పరిచయంలేదు కనుక గట్టిగా చెప్పలేను కాని, కావ్యలో కానుభవం—పూజ్యం... అది నేను వెంటనే గ్రహించాను ... మీరు గమనించలేదు కాని.

నాకు అప్పుడే అర్థమయింది: చెక్ వ్రాస్తూ నావంక చూశారే, ‘ఏమిటి యీ భాగ్యవంతుడు మన పైసా ఆశించ వచ్చాడా, సరదాకు కథలు వ్రాస్తున్నాడు కాని’—అలా అనుకుంటున్నారని నేను వెంటనే కనిపెట్టి—మీ ముఖం మీదనే నవ్వడం బాగుండదని బలవంతాన మింగేసి ఊరు కున్నాను.

‘అవును లెండి, మీ రిలా అనుకుని ఉంటారు. ‘ఏ కథలో చూసినా అన్నీ సోఫాలూ, మార్బిల్ భవనాలూ, కార్లు న్యూపాలిమర్లు... ఆలాటి జీవితఫాయాలోవాడు కనుక నేంఅంత స్వానుభవంతో వ్రాస్తూన్నాడు...’ అంతే కాదా?

అంతా అబద్ధం... అది ఊహగానం. అప్పుడు నేను అతి సామాన్యుణ్ణి (ఇప్పుడు?.... చివరదాకా ఓపికపట్టి చదవండి!— మీరు చెక్, దయతలచి యివ్వకపోతే మనపని పస్తుఅయేది. తీరా కాళ్ళు యీడ్చుకుంటూ బ్యాంకుకు వెళితే—అక్కడ వాడు తిప్పికొట్టగానే నీళ్ళుకారిపోయినా ననుకోండి—మీరు అందుతారో, అందరో, అయితే ఏం కావాలి?—మీ మీద ఆశతోనే పట్నంవచ్చింది...

వచ్చినందుకు...

చూశారా?—మీరు ఎంత అమాయకులో!

*

*

*

*

సేజీ తిరగగానే దస్తూరిలో మొగ—వరనడి అయి పోయింది. ఇక ఆమె—

“అన్నగారూ!”

“ఆయన పైన వ్రాసినట్లుగా—మీరు అమాయకులండి—నా కథలలో బాధ, దారిద్ర్యం పరమేశ్వరుడు నాకు ప్రసాదించకపోగా... కసితీర్చుకుంటూన్నట్టు... అతని కథల్లో అపురూపాలన్నీ అనుగ్రహించాడు.

“లేనివానికోసం కలుకనడం — మానవసహజం అవునా కాదా?

కాని ఇంతకాలం—నాకు లేమి ఏదో తెలియకుండా
మాయచేసింది—కలిమి—

ఇప్పుడు—ఈ కలిమి—

“ఇద్దరం...భాగ్యవంతులం”

*

*

*

*

ఇద్దరూ కలిసి ఇలా చిలిపిగా వ్రాశారు

“సంపాదక రాయా—

పాపం! మిమ్మల్ని తలచుకుంటే నిజంగా జాలి వేసుంది.
పేదకు పెన్నిధానం దొరికినతరువాత (ఇది కేవలం మా విష
యంలో, స్వామీ! తమరు ఏ మాత్రమూ ఆగ్రహించ
కండి) ఇంకా ఎంతకాలం, బీదతనం...

“మనమందరం భాగ్యవంతులం—

“మీ ప్రతిక కలకాలమూ వర్ధిల్లవలెనని—కాబోయే
దంపతులు దీపించడంకన్న, మీకు కావాలనిందేముంది?

“కథలు—

అవును మీకెప్పుడూ అదే రంధి — మాకేం పని
పాటలు లేకనా మీ ప్రతిక నింపడం—

మీ మీద కోపంలేదు కనుక—కోపం ఎందుకం
టారా, కాదా మరి, చక్కగా కథలు వ్రాసుకుంటూన్న
వాళ్ళకు ‘మల్లెపూల తెప్పకట్టి’—మీ ప్రతికే కాదా....
ఇంతకూ మూలం?—మా అమ్మాయికి తప్పకుండా మన
ప్రతిక పేరు పెట్టుకుంటాం...దైవం రక్షించితే...

అవును, మీరుచేసిన—ఉపకారానికి?—మీ కంటే
కావాలి?

అవును నాకూ అంతే కావాలి. వీళ్ళయిల్లు బంగారం కానూ, —ఒకరిని చూసుకుని ఒకరు—ఎంత పొంగిపోవడం —చూసింది... మా ఆఫీసులో...ఈ నిర్వాహకంచేసింది—వాళ్లు అన్నట్టు అమాయకుణ్ణి—నేను...కాని. ప్రతిఫలం—

కావ్యసంతాన ముర్రో అని మనం ప్రబోధించడం... కని పెంచడానికి వాళ్ళు తయారుకావడానికికేనా...

కథలకేం...కావాలిసినన్ని వచ్చిపడుతవి: అంతగా దేశమే గొడ్డుపోతుందా. .నా రెక్కలు చల్లగాఉంటేచాలు—

కాని...యీ దెబ్బతో ఒక్క విషయంమాత్రం...తల బొప్పికట్టేటట్టు తెలిసివచ్చింది....కవి...కావ్యంలో, కల్పనలో ప్రతిబింబించుతాడనే—సబ్జెక్టు—వాదం ఉండే అది నూటికి తొంభైతొమ్మిదివాళ్ళు 'బస్కమ్' అని ఢంకా బజాయించి చెప్పడానికి...యింతకన్న కావలసిం దేముంది?

—అంతా బుకాయింపు, ఇదీ కథే అనుకుంటారా.. నామాటలకేం...మల్లా ఓమారు కావలిస్తే ఆంధ్రపత్రికలో ... ఆ దంపతులబొమ్మ చూడండి: మరీ అందంగా ఉంటారు ...అది నిజంగా—నిజం.

